H.J.EYSENCK

SUŽINOK SAVO

IQ

PRAKTIŠKOJI PSICHOLOGIJA

H. J. Eysenck

SUŽINOK SAVO IQ

Vilnius 2001

UDK 16
Ei-151

Versta iš:
H. J. Eysenck. *Know Your Own IQ*.
Penguin Books Ltd.

Iš anglų kalbos vertė
Gražina Gintilienė
Dovilė Černiauskaitė
Kęstutis Dragūnevičius
Sigita Girdzijauskienė

ISBN 9955-433-04-3

TURINYS

ĮŽANGA
INTELEKTO KOEFICIENTAI IR INTELEKTO MATAVIMAS

„Pažink save!" – tokį šūkį paliko mums senovės graikai. Nors šios žinios gal ir ne visada tokios naudingos, kaip manė senovės graikai ir mano šių laikų psichoanalitikai, vis dėlto nėra abejonės, kad daugelis žmonių labai domisi savo asmenybe, temperamentu, intelektu, būdo bruožais, sugebėjimais, kompleksais ir t. t. Esu skaitęs daug paskaitų neprofesionalams apie intelekto matavimą ir beveik visada pastebėdavau jų nusivylimą, pasakęs, jog nėra paprasto ir aiškaus būdo, kuriuo jie galėtų išmatuoti savo IQ *(angl. Intelligence Quotient – intelekto koeficientas)*. Šią knygą skiriu esamai padėčiai ištaisyti ir padėti kiekvienam, kuriam užtenka intelekto vadovautis nurodymais, gana tiksliai nustatyti savo intelekto koeficientą. Tokiu būdu knyga labai kukliai prisidės prie pastraipos pradžioje cituoto pamokymo įgyvendinimo.

Tačiau prieš imantis šio reikalo, skaitytojui būtų labai naudinga peržvelgti likusią šio skyriaus dalį, kurioje glaustai ir, viliuosi, suprantamai aiškinama, kas yra IQ, kaip jis nustatomas, kokios yra jo taikymo ribos ir dėl ko jis kritikuojamas. Truputis žinių, kaip dažnai girdime sakant, yra pavojingos, ir, perskaitęs šią knygą, skaitytojas netaps profesionaliu psichologu, kaip ir įsigijęs termometrą netaptų gydytoju. Vis dėlto, kartais įdomu arba svarbu žinoti, ar turime temperatūros, ar ne, ir, aišku, termometras gali padėti atsakyti į šį klausimą, net jei jo savininkas neturi medicininio išsilavinimo.

Aptariant intelekto matavimą, pirmiausia, manau, reikia paneigti vieną plačiai paplitusį klaidingą supratimą. Dažnai manoma, kad intelekto testai kuriami remiantis tvirtais tam tikros mokslinės teorijos pagrindais. Taip pat manoma, jog kad ir koks „moksliškas" būtų intelekto matavimas, jo praktinė

vertė labai menka, ypač dėl neišvengiamų keblumų, kylančių, kai iš dausų reikia nusileisti ant žemės, ir dėl visiems žinomo psichologijos mokslo nenaudingumo sprendžiant praktines realaus gyvenimo problemas. Iš tikrųjų yra kaip tik atvirkščiai. Intelekto testai neparemti jokiais tvirtais moksliniais principais, o specialistai nelabai sutaria dėl intelekto prigimties. Ginčai šia tema buvo labai populiarūs 3-iajame ir 4-ajame šio amžiaus dešimtmečiuose, bet dabar jie visiškai nutrūkę, nes pasirodė, jog tai tik šnekos, nevedančios prie jokio priimtino sprendimo. Kita vertus, intelekto testai nuo pat jų atsiradimo buvo itin sėkmingai taikomi praktikoje. Vėliau trumpai aptarsime, ką reiškia pasakymas „itin sėkmingai taikomi", bet ir jo įrodymai yra tokie gausūs, jog nė vienas, nors su menka jų dalimi susipažinęs, nemanys, kad šis teiginys yra perdėtas.

Iš dalies šie du aiškiai prieštaraujantys vienas kitam faktai – intelekto testavimas neturi tvirto mokslinio pagrindo ir intelekto testavimas labai sėkmingai taikomas praktikoje – tikrovėje vienas kitą papildo. vKadangi intelekto testai, pirmą kartą sudaryti ankstyvaisiais šio šimtmečio metais, buvo itin naudingi sprendžiant įvairias praktines problemas, jais besidomintys psichologai tapo labiau technologais, pasiryžusiais naudoti ir tobulinti šias priemones, o ne mokslininkais, užsibrėžusiais atlikti būtinus fundamentalius tyrimus, kurių didelė dalis ir iki šiol dar nėra atlikta. Visuomenė, žinoma, visada suinteresuota greitu technologinių naujovių pritaikymu, bet nesuinteresuota grynuoju mokslu, todėl ji privalo prisiimti savo dalį atsakomybės už tokią nevykusią padėtį. Visada buvo daug lengviau gauti pinigų technologiniams tyrimams, skirtiems truputį patobulinti jau egzistuojančią priemonę arba pritaikyti ją kokiai nors naujai tiriamųjų grupei, nei labai abstrakčiam, sudėtingam ir ne tokią greitą naudą nešančiam darbui – tvirtų mokslinių intelekto matavimo pagrindų kūrimui.

Skaitytojas gal nustebs, kad matavimas gali būti naudingas, neturint tvirto teorinio pagrindo. Atsakydami jam galime grįžti prie jau minėtos analogijos su termometru. Temperatūros matavimas prasideda nuo labai paprasto psichologinio pastebėjimo, tai yra pojūčio, kai mūsų jutimo organai skiria įvairius temperatūros laipsnius, pradedant šalčiu, vidutine temperatūra ir baigiant karščiu. Subjektyvūs šios kokybės įvertinimai, aišku, nėra labai tikslūs. Skaitytojas gali pabandyti atlikti tokį eksperimentą. Paimkite tris indus. Į

vieną jų pripilkite tokio karšto vandens, kokį tik galite pakelti. Į kitą pripilkite vandens ties užšalimo riba, o vidurinį indą pripildykite drungno vandens. Jeigu skaitytojas dabar vienai minutei įmerks kairę ranką į karštą vandenį, o dešinę ranką į šaltą vandenį ir po to perkels abi rankas vienu metu į vidurinį indą, jis pajus, kad jo dešinei rankai drungnas vanduo atrodo nepakeliamai karštas, o tuo tarpu kairei rankai – labai šaltas. Taigi ta pati temperatūra gali atrodyti ir aukšta, ir žema priklausomai nuo prieš tai buvusio patyrimo. Arba skaitytojas gali atlikti kitą eksperimentą. Tegu jis žiemą pasikviečia amerikietį draugą į savo mylimus namus, kurie, jo įsitikinimu, yra tinkamai šildomi. Jis netrukus patirs, kad tai, kas jam yra šilta, amerikiečiui draugui, pripratusiam gyventi kambariuose, šildomuose iki dešimčia ar penkiolika laipsnių aukštesnės temperatūros nei įprasta čia, atrodo labai šalta.

Taigi mes pradedame nuo labai subjektyvios, bet vis dėlto realios kokybės, kurią galime įvertinti labai labai apytiksliai. Iš tikrųjų toks matavimas gyvų būtybių reakcijomis, o ne fizikos kalba gali būti stebėtinai tikslus, kaip liudija Dolbearo dėsnis. 1897 metais jį suformulavo fizikas Dolbearas, dirbdamas su sodinio putino svirpliais, ir jis teigia: „Suskaičiuokite vabzdžio čirškesius per penkiolika sekundžių ir pridėkite keturiasdešimt. Ši suma yra oro temperatūra laipsniais pagal Farenheitą".

Tačiau sodinio putino svirpliai yra reti ir juos sunku rasti. Be to, juos keblu integruoti į bendrą fizikos dėsnių sistemą, kuria remiasi mūsų matavimo sistema. Todėl, kai buvo išrastas termometras, buvo plačiai pripažinta, kad padarytas labai reikšmingas atradimas. Žmonės nustojo vertinti temperatūrą pagal savo šalčio ir šilumos pojūčius ir ėmė naudotis įvairių medžiagų savybe susitraukti ir išsiplėsti. Dar svarbu prisiminti štai ką. Nėra visiškai tikslaus ryšio tarp termometro parodymų ir subjektyvių individo pojūčių. Jeigu pastaruosius laikytume kriterijumi, o pirmuosius testu, kurio validumą norime ištirti, turėtume padaryti išvadą, kad testas, deja, labai netobulas. Termometro atveju mes, žinoma, visiškai suprantame, kad ryšys yra netikslus dėl kriterijaus trūkumų, t. y. dėl mūsų subjektyvių vertinimų nevienodumo ir paklaidų, o ne dėl testo netobulumo. Panašiai gali būti ir kai mes lyginame intelekto testo rezultatus su mūsų subjektyvia nuomone apie konkretaus žmogaus protą. Nesutapimą gali lemti testo trūkumai, bet labiau tikėtina, kad jį lemia mūsų subjektyvaus vertinimo klaidos.

Verta atsižvelgti dar į štai ką. Tuo metu, kai buvo išrastas termometras, mokslas mažai težinojo apie šilumos prigimtį ir jos matavimą. Temperatūros matavimas nebuvo pagrįstas pažangia teorine šilumos analize, greičiau šilumos teorija buvo sukurta remiantis rezultatais, gautais naudojant termometrą ar kitas matavimo priemones. Šio fakto neturėtų užmiršti daugelis žmonių, kurie labai puritoniškai žiūri į mokslo pažangą ir nenori turėti nieko bendra su intelekto testais tol, kol nėra tobulos intelekto prigimties teorijos. Tai gana klaidingas bet kurios srities mokslo pažangos suvokimas, – teorija yra ilgų tyrinėjimų, prasidedančių nuo naujų atradimų ir naujų matavimo priemonių, galutinis produktas ir karūnuojanti šlovė. Intelekto testo sukūrimas, be abejonės, su laiku padės geriau suprasti psichinius procesus, ir iš dalies tai jau įvyko. Tik būtų galima pagrįstai skųstis, jog psichologai iš tikrųjų per mažai laiko skiria moksliniam šio naujo atradimo tyrimui, palyginus su komerciniu ir taikomuoju jo panaudojimu.

Testuoti imta mažiau nei prieš šimtmetį. Psichologija yra dviejų gana nepanašių tėvų vaikas: filosofijos, kuri iškėlė daugelį jos pirmųjų klausimų, ir fiziologijos, kuri pasiūlė daugelį jos pirmųjų metodų. Filosofai visada domėjosi pažintinėmis proto galiomis, t. y. tomis, kurios pasireiškia protinėje veikloje, mąstant ir suvokiant išorinį pasaulį, o pirmiesiems fiziologams atrodė, kad galbūt kai kurie tokių fiziologinių reiškinių, kaip santykinis nervinių impulsų greitis centrinėje nervų sistemoje, gali paaiškinti intelektinių sugebėjimų skirtumus. Buvo išbandyta daug metodų, taip pat ir kelio refleksas, kai skaičiuojamas laikas, per kurį pakyla koja, sudavus į kelį guminiu plaktuku. Šių darbų rezultatai buvo visiškai bergždi: arba tirti neurologiniai skirtumai neskyrė aukšto intelekto studentų nuo protiškai neįgalių, arba naudoti metodai nebuvo pakankamai ištobulinti, kad atskleistų tokius skirtumus. Tuo pačiu baigėsi bandymai sverti ir preparuoti labai gabių ir labai bukų žmonių smegenis; tam tikri nedideli skirtumai buvo rasti, bet jie buvo per daug neapibrėžti, kad toks metodas būtų laikomas vaisingu. Pagaliau prancūzų psichologas Binet rado ne tik teisingą, bet dabar, atrodytų, akivaizdžią išeitį, būtent, kad protiniai sugebėjimai ir funkcijos turėtų būti matuojami protinių užduočių, kurias sprendžiant aiškiai reikia tų sugebėjimų ir funkcijų, testais. 1904 metais Visuomenės švietimo ministerija Paryžiuje įsteigė komisiją, turėjusią ištirti protiškai atsilikusių vaikų, lankiusių Paryžiaus

mokyklas, mokymą. Šio praktinio poreikio skatinamas Binet sudarė savo pirmąją skalę. Jis sudarė trisdešimties užduočių, arba testų, serijas, kurių sprendimui reikėjo sveiko proto, supratimo ir mąstymo. Užduotys buvo parinktos tokios, kad joms suprasti ir išspręsti nereikėtų specialaus mokyklinio išsilavinimo. Pavyzdžiui, vaikui pateikiama kortelė su nupieštu ratu, kuriame yra tarpas. Jam duodamas pieštukas ir sakoma: „Tai sodas, kuriame tu pametei savo kamuolį. Šis tarpas – tai įėjimas. Parodyk pieštuku, kaip ieškotum savo kamuolio". Bet koks sistemingas ieškojimas, pavyzdžiui, vis mažėjančiais ratais arba judant aukštyn ir žemyn lygiagrečiai, yra laikomas teisingu sprendimu, o neaiškus klaidžiojimas – neteisingu.

Užduotys labai skyrėsi savo sudėtingumu, ir Binet išdėstė jas nuo lengviausios iki sunkiausios, atsižvelgdamas į teisingų įvairių vaikų grupių atsakymų procentą. Taip jis įvedė *protinio amžiaus* sąvoką. Visus testus, kuriuos paprastai išsprendžia trimečiai, jis priskyrė trejų metų lygiui, visus testus, kuriuos paprastai išsprendžia keturmečiai, – ketverių metų lygiui ir t. t. Tai padaręs, jis galėjo nustatyti kiekvieno testą atlikusio vaiko protinį amžių pagal tai, kokio sudėtingiausio lygio užduotis vaikas sėkmingai išsprendė. Taigi vaikui, kuris išsprendė aštuonerių metų lygio testus, bet neišsprendė devynerių metų lygio testų, buvo duodamas aštuonerių metų protinis amžius, nepaisant jo chronologinio amžiaus. Žinoma, galėjo būti atsižvelgta ir į papildomai išspręstas užduotis, ir jei vaikas būtų išsprendęs visus aštuonerių metų lygio testus ir pusę devynerių metų lygio testų, jis būtų buvęs aštuonerių su puse metų protinio amžiaus. Pirmieji intelekto tyrėjai vaiko protingumą arba bukumą išreikšdavo jo chronologinio ir protinio amžiaus skirtumu. Taigi dešimties metų vaikas, kurio protinis amžius yra aštuoneri metai, būtų atsilikęs dvejais metais, o šešerių metų vaikas, kurio protinis amžius devyneri metai, būtų pažengęs trejais metais į priekį. Toks būdas išreikšti protinį pranašumą ar atsilikimą nėra geras dėl dviejų priežasčių. Tai, kad dvejų metų vaikas yra pažengęs dvejais metais į priekį, yra labai retas ir labai pastebimas pasiekimas – tuo pasižymėtų mažiau nei vienas vaikas iš 50 000. Tai, kad esi dvejus metus pažengęs, kai tau trylika ar keturiolika, nėra labai reikšminga ir pastebima. Taigi reikalingas vienodesnis matas. Beje, jeigu vaikas vėliau tiriamas pakartotinai, matoma, kad, jam augant, pažangos ar atsilikimo metų skaičius didėja. Vaikas, kuris, būdamas

dvejų metų, buvo pažengęs dvejais metais, aštuonerių būtų pažengęs maždaug aštuoneriais metais. Taigi pastovus išlieka protinio ir chronologinio amžiaus *santykis*, o ne *skirtumas*, ir būtent tas santykis (paprastai padaugintas iš 100, siekiant išvengti trupmenų) dažniausiai nurodomas kaip intelekto koeficientas. Pavyzdžiui, dviejų vaikų protinis amžius yra aštuoneri metai. Pirmojo chronologinis amžius yra šešeri, taigi jo intelekto koeficientas yra 133. Antrojo chronologinis amžius yra dvylika, ir jo IQ – 67. Intelekto koeficientas labai greitai pasidarė populiarus ir, nepaisant daugelio jo trūkumų, jis tapo viena iš labiausiai mokytojams, psichiatrams, socialiniams darbuotojams ir kitiems, kaip nors susijusiems su psichologija, žinomų psichologinių sąvokų.

Ką du skirtingi intelekto koeficientai reiškia socialine prasme ir kaip dažnai galima sutikti žmones, kurių IQ yra, pavyzdžiui, 140 arba 80? Iš pradžių aptarkime antrąjį klausimą. Taikydami tipišką šiuolaikinį intelekto testą, nustatysime, kad apie 50 procentų žmonių IQ yra tarp 90 ir 110, 25 procentų IQ bus didesnis ir 25 procentų – mažesnis (žinoma, 100 pagal apibrėžimą yra populiacijos vidurkis). Aukštesnio nei šios didelės centrinės grupės lygio yra apie 14,5 procento žmonių, kurių IQ nuo 110 iki 120, 7 procentai žmonių, kurių IQ nuo 120 iki 130, 3 procentai žmonių, kurių IQ nuo 130 iki 140, ir tik 0,5 procento žmonių, kurių IQ aukštesnis nei 140. Gana apytikriai galima tikėtis, jog gimnazijose mokysis vaikai, kurių IQ yra maždaug 115, o universiteto studento vidutinis IQ bus maždaug 125. Kad studentas baigtų universitetą su pagyrimu ar panašiai pasižymėtų, jo IQ turėtų būti bent jau 135 ar 140.

Perėję prie žemesnio už vidurkį lygio, turime panašų vaizdą. 14,5 procento žmonių IQ yra nuo 80 iki 90, 7 procentų – nuo 70 iki 80 ir likusiųjų – žemesnis. Iš tikrųjų šis labai simetriškas procentų pasiskirstymas aukščiau ir žemiau vidurkio yra šiek tiek idealizuotas. Yra keletas tam tikrų medžiagų apykaitos ir kitokių sutrikimų, neigiamai veikiančių intelektą ir padidinančių individų, kurių IQ labai žemas, skaičių. Savo schemoje į šią mažą grupę mes neatsižvelgėme.

Žmonės, kurių IQ žemesnis nei 70, vadovėliuose kartais vadinami silpnapročiais, tačiau šią grupę galima dar smulkiau skirstyti į debilus, kurių IQ svyruoja nuo 50 iki 70, imbecilus, kurių IQ yra 25–50, ir idiotus, kurių

IQ įvertinimai žemesni nei 25. Sakoma, kad debilas gali išmokti naudingos veiklos ir, kitų padedamas, prisitaikyti. Imbecilas turi gyventi specialioje įstaigoje, nors ir gali patenkinti paprastus savo norus ar saugotis nesudėtingo pavojaus. Idiotas nesugeba netgi to. Tikrovėje, tiesą sakant, silpnaprotystė diagnozuojama remiantis daug sudėtingesniais nei paprastas IQ testas kriterijais. Bet kuriuo atveju ši diagnozė menkai siejasi su protu. Testuojant specialiųjų įstaigų silpnapročius gyventojus, buvo nustatytas net 125 balų IQ. Nors tai ir gali būti aiškinama klaidomis testuojant (anksčiau testuodavo vien medicinos personalas, turintis mažai žinių apie intelekto matavimą ir rezultatų interpretavimą), vis dėlto galima pagrįstai teigti, jog protinio defekto diagnozė tik paviršutiniškai siejasi su protu.

Galime tikėtis, kad intelekto testų rezultatai rodys protinių sugebėjimų skirtumus tarp įvairių profesinių grupių, nes skirtingoms profesijoms reikia skirtingo intelekto. Buvo atlikta daug panašių tyrimų. Lentelėje, esančioje žemiau, pateikiame duomenis keleto tokių tyrimų, atspindinčių aštuonių skirtingų socialinių grupių atstovų IQ vidurkius. Jie surašyti stulpelyje „Tėvai". (Yra kitas stulpelis, pavadintas „Vaikai". Tai nereiškia, kad šie vaikai yra būtent šių tėvų. Tai tiesiog vaikai, kurių tėvai priklauso tai socialinei grupei.)

Aštuonių socialinių grupių IQ

PROFESINĖ GRUPĖ	IQ	
	TĖVAI	VAIKAI
1. Aukštos kvalifikacijos specialistai ir vadovai	153	120
2. Specialistai: techniniai darbuotojai ir viduriniosios grandies vadovai	132	115
3. Aukštos kvalifikacijos darbininkai ir bažnyčios tarnautojai	117	110
4. Kvalifikuoti darbininkai	109	105
5. Žemos kvalifikacijos darbininkai	98	97
6. Nekvalifikuoti	87	92
7. Padieniai darbininkai	82	89
8. Specialiųjų įstaigų gyventojai	57	67

Šie duomenys paimti iš lentelės, kurią paskelbė seras Cyrilas Burtas.

Dabar panagrinėkime skaičius tėvų stulpelyje. Akivaizdų skirtumą tarp tėvų ir vaikų aptarsime vėliau. Lengva pastebėti, kad rezultatai, pradedant aukštos kvalifikacijos specialistų ir vadovų grupe, kurios IQ vidurkis yra 153, ir einant iki nekvalifikuotų ir padienių darbininkų grupės, kurios IQ vos viršija 80, nuosekliai mažėja. Žinoma, tai tėra grupių vidurkiai. Paprastai grupių rezultatai smarkiai „užsikloja". Šviesiausio proto šiukšlininkas neabejotinai surinks daugiau balų už kvailiausią advokatą, protingiausias valkata – už kvailiausią gydytoją, o protingiausias padienis statybų darbininkas – už bukiausią kapitoną. Ryšys tarp proto ir socialinio statuso yra aiškiai pastebimas, tačiau tikrai netobulas. Jei stengsitės įvertinti žmogaus intelektą, žinodami tik jo profesiją, jūs suklysite rečiau negu spėdami aklai, tačiau visgi pakankamai dažnai, kad nevertėtų tuo užsiimti.

Tiek apie intelekto pasiskirstymą ir jo „reikšmę" profesijai ir socialiniam statusui.

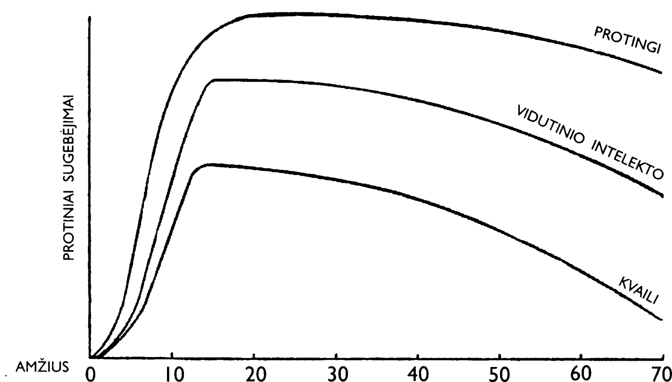
Dabar pereikime prie kai kurių sunkumų, kylančių iš pačios IQ sąvokos. Pirmiausia tai *pastovumas*. Akivaizdu, kad, taikant IQ, galimas dvejopas požiūris į jį. Galime sakyti: štai du vaikai; kurio iš jų IQ aukštesnis, taigi kuris sugebės atlikti šią sudėtingą užduotį geriau? Šiuo atveju mes laikytume IQ dabartinių sugebėjimų matu, negalvodami, kokios reikšmės jis turės vaiko ateičiai. Tačiau galime paklausti visai kitaip: kurio iš šių vaikų IQ aukštesnis? Mes leisime jį į gimnaziją. Kitas vaikas tuo tarpu lankys paprastą vidurinę mokyklą. Šiuo atveju mes laikome IQ pusiau pastovia vaiko savybe, darydami prielaidą, kad, būdamas gabesnis dabar, jis bus gabesnis ir vėliau gyvenime. Jei laikomės pastarosios prielaidos, kuri akivaizdi, naudojant testus egzaminams, turime įrodyti, kad IQ, vaikui augant, lieka santykinai pastovus, t. y., vaiko IQ, kuris yra 120, kai vaikui sukako vienuolika, nebus 80, kai vaikas baigs mokyklą.

Problema, ar IQ pastovus, yra labai sudėtinga, bet galų gale ji sprendžiama paprasčiausiai lyginant vaiko IQ viename amžiuje ir to paties vaiko IQ vėlesniame amžiuje. Šio palyginimo rezultatams turi įtakos keletas faktorių. Pirmiausia jie priklauso nuo vaiko amžiaus testuojant jį pirmą kartą. Matuoti IQ labai ankstyvame amžiuje praktiškai visai neverta. Nėra jokios naudos iš IQ matavimo jaunesniame nei šešerių metų amžiuje, nebent tai būtų ryškaus protinio defekto atvejis. Vienų kintamųjų ryšys su kitais paprastai išreiškiamas

skaičiuojant koreliacijos koeficientą, kuris įgauna vieneto reikšmę, kai ryšys labai glaudus, ir nulio reikšmę, kai ryšys tik atsitiktinis. Lyginant ketverių metų ar panašaus amžiaus vaikų IQ su tų pačių vaikų IQ, jiems suaugus, paprastai nustatoma labai žema, dažniausiai artima nuliui koreliacija, todėl numatyti IQ yra neįmanoma. Taigi šešeri yra ankstyviausias amžius, kada galima rimčiau pažvelgti į IQ testus. Tačiau net šiame amžiuje neverta žiūrėti į juos *pernelyg* rimtai!

Kitas kintamasis, kurį turime apsvarstyti, susijęs su ta aplinkybe, kad ryšys tarp pirmojo ir antrojo IQ testų silpnėja, didėjant metų skaičiui tarp matavimų. Kitaip sakant, koreliacija tarp pirmojo ir paskutiniojo matavimų tuo žemesnė, kuo daugiau laiko praeina tarp dviejų testavimų. Atrodo, kad tai yra dėsninga. Jei pirmasis ir paskutinysis matavimai atliekami beveik tuo pačiu metu, tarkime, juos skiria savaitė ar mažiau, tuomet koreliacija bus apytikriai 0.95. Per kiekvienus kitus metus maždaug iki šešiolikos metų amžiaus ji nukrenta 0.04 vieneto.

Tai veda mus prie trečiosios aplinkybės, būtent tiriamojo amžiaus testuojant jį paskutinįjį kartą. Individui suaugus, jo IQ smarkiai stabilizuojasi ir daug nekinta, jei tik individas nesuserga kokia centrinės nervų sistemos liga. Todėl koreliacija tarp pirmojo ir paskutiniojo testų, jei abu buvo atlikti tiriamajam jau sulaukus maždaug dvidešimties metų, svyruos ties 0.80 riba, nepaisant laiko tarpo tarp matavimų.

1 pav. Protingų, kvailų ir vidutinio intelekto žmonių protinių sugebėjimų augimas ir menkėjimas įvairiais amžiaus tarpsniais.

Padarę prielaidą, kad IQ *pakankamai* pastovus, esant tam tikroms griežtai apibrėžtoms sąlygoms, mes pereiname prie rimtų keblumų nustatant vyresnių vaikų ir suaugusiųjų IQ. Protinių sugebėjimų augimą ir menkėjimą su amžiumi tyrė daugelis psichologų. Atrodo, kad dauguma rezultatų atitinka diagramą pirmajame paveikslėlyje. Nuo gimimo iki maždaug dvylikos metų protiniai sugebėjimai intensyviai auga, maždaug penkiolikos metų augimas pasiekia viršūnę ir sulėtėja. Tada IQ kurį laiką išlieka santykinai pastovus, o vėliau pradeda menkėti. Tai vyksta vidutiniu atveju, tačiau vidurkis gali labai klaidinti. Žemo intelekto individų, t. y. tokių, kurių IQ yra 80 ir mažiau, intelekto augimas nutrūksta anksčiau, anksčiau jis pradeda ir menkėti. Šiuos pasikeitimus vaizduojanti kreivė yra statesnė nei didelės grupės vidutinio intelekto žmonių, kurių IQ svyruoja nuo 90 iki 110. Aukšto intelekto žmonių, t. y. tų, kurių IQ viršija 120, atvirkščiai, protiniai sugebėjimai auga ilgiau, o menkėja lėčiau. Dabar turėtų būti aišku, kad intelektas pakankamai tiesiškai auga tik nuo šešerių iki dvylikos metų ir kad mes negalime tinkamai apskaičiuoti IQ vyresniame nei dvylikos ar kraštutiniu atveju penkiolikos metų amžiuje. Skaitytojui tai visiškai paaiškės, jei jis įsivaizduos eilinį individą, kurio chronologinis ir protinis amžius yra penkiolika metų, taigi jo IQ yra 100. Kaip parodyta pirmajame paveikslėlyje, jo protinis amžius nesikeis ir išliks pastovus. Tačiau jo chronologinis amžius augs ir, sulaukus trisdešimties metų, jo IQ bus 50! Šešiasdešimties metų, kai jo protinis amžius iš tiesų menkės, o chronologinis amžius vis dar augs, jo IQ turėtų būti apie 20. Tai aiški nesąmonė, ir IQ apibrėžti kaip protinio ir chronologinio amžiaus santykį vyresniame nei dvylikos ar penkiolikos metų amžiuje nėra prasmės.

Siekdami išsikapstyti iš šios keblios padėties, griebiamės paprasto statistinio triuko. Mes testuojame savo tiriamuosius intelekto testais ir skaičiuojame teisingus kiekvieno tiriamojo atsakymus. Tada apskaičiuojame teisingų atsakymų vidurkį. Šį skaičių, kadangi jis yra grupės vidurkis, prilyginame 100 IQ balų, nes 100 IQ balų pagal apibrėžimą ir yra grupės vidurkis. Panašiai mes apskaičiuojame įvertinimų ribas, tarp kurių patenka 50 procentų visų atsakymų, ir prilyginame šias ribas 90 ir 110 IQ balų. Tokiu būdu galime lyginti įvertinimų pasiskirstymą su žinomu IQ pasiskirstymu ir kiekvienam individualiam įvertinimui priskirti IQ balą. Taigi, vertindami suaugusiojo IQ, truputį buriame, nes iš tiesų jam sakome, kad jei IQ būtų galima apskaičiuoti jo amžiaus žmogui,

tai būtų tas IQ, kurį jis gautų. Žinoma, yra geresnių statistinių metodų asmens santykiniams gabumams įvertinti, bet IQ sąvoka taip išpopuliarėjo ir tapo tokia suprantama daugeliui nepsichologų, kad, ko gero, jos atsisakydami daugiau prarastume nei laimėtume.

Dabar pereikime prie IQ, kaip intelekto mato, validumo klausimo. Iš pat pradžių susiduriame su keblumais, nes patenkinamo kriterijaus iš tikrųjų nėra. Nespecialistų nuomonė apie intelekto prigimtį ar požymius, patvirtinančius jo egzistavimą, yra dar prieštaringesnė nei ekspertų. Iš tiesų galima net ginčytis, jog jei egzistuotų pakankamai geras kriterijus, intelekto testų galbūt visai nereikėtų! Tačiau, nesigilindami į detales, mes visi tikriausiai pripažintume, kad aukšto intelekto žmonės, esant vienodoms aplinkybėms, turėtų geriau spręsti protinius uždavinius, t. y. tokius, kuriuos sprendžiant reikia nustatyti naujus tarpusavyje susijusius faktus ir principus, pritaikyti juos naujose situacijose, įžvelgti ryšius tarp egzistuojančių faktų ir panašiai. Mokyklos ir universitetai bent jau iš dalies stengiasi, nors, žinoma, tuo neapsiriboja, įvesti mokinius ir studentus į pažinimo sritis, kuriose reikia šių sugebėjimų, o pasiekimus paprastai vertina per egzaminus. Žinoma, visi supranta, kad egzamino įvertinimą lemia ne tik protiniai sugebėjimai, bet ir daugelis kitų faktorių. Neverta tikėtis idealaus ryšio tarp sėkmės mokykloje ar universitete ir IQ balo, tačiau jei nebūtų visai jokio ryšio, mes imtume vis labiau abejoti savo testų vertingumu.

Labai plačių ir kruopščiai parengtų tyrimų duomenys patvirtina išvadą, kad tinkamai sukurtų, atliktų ir interpretuotų IQ testų rezultatai aiškiai siejasi su vaiko ar jaunuolio sėkme mokykloje bei universitete. Studentai, baigiantys su pagyrimu, per stojamuosius egzaminus paprastai maždaug 10 IQ balų lenkia visus kitus studentus. Sėkmingai besimokantys studentai paprastai surenka 15 IQ balų daugiau už tuos, kurie nebaigia universiteto. Glaudus ryšys tarp IQ ir sėkmės universitete šiek tiek stebina, turint galvoje faktą, kad *bendrą* studentų *gabumų lygį* sąlygoja griežta priėmimo į universitetus procedūra, garantuojanti, jog asmenys, kurių IQ žemesnis už 115, vargiai bus priimti. Tai reiškia, kad universiteto studentų IQ skirtumai yra santykinai nedideli, o tai apsunkina sėkmingą prognozavimą. Faktas, kad, esant tokioms aplinkybėms, gaunamos gana aukštos koreliacijos, rodo IQ testų, kaip gabumų mato, vertingumą. Galima palyginti šią sėkmę su, deja, beveik

niekada nepasiteisinusiu tradiciniu atrankos metodu – pokalbiu. Daug kartų tyrimai patvirtino, kad praktiškai nėra ryšio tarp realios ir patyrusių priėmimo komisijos narių prognozuotos, nesinaudojant IQ testais, akademinės sėkmės. Taigi akivaizdu, kad IQ testai sėkmingai įvertina gyvybiškai svarbias šiai sričiai savybes, kurių lengvai nenustato net patyrę komisijų nariai ir ekspertai, metų metus tobulinę savo subjektyvią nuovoką.

Dažnai tvirtinama, kad mokytojo nuomonė apie vaiko gabumus yra vertingesnė už egzaminų rezultatus, bet skaičiuojant koreliacijas tarp mokytojo nuomonės ir IQ testų įvertinimų, gaunamas labai glaudus ryšys. Visuose šiuose tyrimuose įdomu panagrinėti nesutapimo atvejus, t. y. tuos, kai intelekto testo rezultatai ir mokytojo nuomonė arba intelekto testo ir egzamino įvertinimai skiriasi. Paprastai aptinkama, kad nesutapimus lemia vienas ar keli iš šių faktorių:

1) Mokytojo nuomonei apie vaiko gabumus per daug įtakos turi ypatingi vaiko sugebėjimai arba domėjimasis mokytojo dėstomu dalyku. Dažnai tai galima parodyti lyginant keleto mokytojų tos pačios grupės vaikų įvertinimus. Mažąjį Džonį gerai įvertins anglų kalbos mokytoja, nes jis mėgsta kalbą ir jam šis dalykas sekasi labai gerai, bet matematikos mokytoja jo gabumus vertins prastai, nes jis nelinkęs prie matematikos ir ja bjaurisi, be to, nemoka skaičiuoti. Džimį, kurio IQ toks pat, kaip ir Džonio, atvirkščiai, gerai įvertins matematikos mokytoja ir prastai – anglų kalbos, nes jis mėgsta žaisti su skaičiais, o ne su žodžiais. Intelekto testams nedaro įtakos tokios išorinės ir neesminės aplinkybės. Daug kartų buvo nustatyta, kad intelekto testo rezultatai glaudžiau koreliuoja su keleto mokytojų atliktais tos pačios grupės vaikų intelekto įvertinimais nei *tie įvertinimai koreliuoja tarpusavyje*. Aukščiausios koreliacijos paprastai gaunamos lyginant IQ rezultatus su grupės mokytojų įvertinimais, nes mokytojų grupės nuomonėje mažiau atsispindi simpatijos ir antipatijos.

2) Vaikui ar studentui gali nepasisekti per egzaminą ne dėl intelekto stokos, o dėl užsispyrimo trūkumo. Aišku, kokiam nors dalykui išmokti reikia nemažai atkaklumo, ir nėra pagrindo manyti, kad gabus vaikas būtinai bus uolesnis už daug žioplesnį vaiką. Laimei, tokį charakterio bruožą, kaip atkaklumą, galima objektyviai išmatuoti (kaip rašiau *Sense and Nonsense in Psychology*), o rezultatai aiškiai rodo, kad atkaklumas yra svarbus papildomas,

bet nuo intelekto nepriklausomas intelekto faktorius. Intelekto testai dažnai kritikuojami už nepakankamą dėmesį tokiems svarbiems dalykams, kaip charakteris ir asmenybė, o užsispyrimas dažnai minimas tarp tų savybių, kurios gali nulemti sėkmę. Vis dėlto mes nelaikome šio argumento rimtu. Jūs nekritikuojate termometro už tai, kad jis rodo tik ligonio temperatūrą, bet nieko nesako apie jo ūgį ar svorį. Yra žinoma, kad mokslinė matavimo priemonė tuo naudingesnė ir vertingesnė, kuo siauresnę savybę ji matuoja. IQ testas matuoja intelektą, o jei jis matuos dar ir atkaklumą, jis blogai atitiks savo pagrindinę paskirtį. Jei norime ištirti asmens atkaklumą, polinkį jaudintis ar kokią kitą asmenybės savybę, neverta tikėtis gauti šią informaciją iš intelekto testo. Jei IQ iš tiesų lemtų ir intelektas, ir atkaklumas, ir nerimas, tuomet faktas, kad mažasis Džonis surinko 90 IQ balų, galėtų būti susijęs su tuo, kad jis labai žioplas, bet užsispyręs ir nepasiduodantis nerimui, arba su tuo, kad jis labai gabus, bet nerimastingas ir išsiblaškęs. Iš tiesų tai gali sietis su įvairiomis šių elementų kombinacijomis, todėl tokia informacija būtų beveik visai nenaudinga, jei nežinotume, kokios yra šios mažojo Džonio savybės atskirai. Jei norime išsiaiškinti asmens intelektą, atkaklumą ir nerimastingumą, reikia atlikti tris tyrimus, o ne vieną. Kritikuoti intelekto matavimą už tai, kad jis nesuteikia informacijos apie savybes, nesusijusias su intelektu, yra nepagrįsta.

3) Trečia IQ įvertinimų ir išorinių kriterijų nesutapimų priežastis galėtų būti motyvacija. Kaip galime nuvesti arklį prie upelio, taip galime nusiųsti vaiką į mokyklą, tačiau kaip negalime priversti arklio gerti, taip negalime priversti vaiko mokytis, jei jis nebus iš tikrųjų motyvuotas. Kartais intelekto testų kritikai pateikia tokį pavyzdį, jei paminėsime tik vieną: Winstonas Churchillis labai prastai mokėsi mokykloje ir labai lėtai išmokdavo dėstomus dalykus. Todėl teigiama, kad jo IQ testų rezultatai būtų buvę menki, o vėliau gyvenime atsiskleidę nepaprasti jo gabumai paneigią testų vertę. Nepaisant paties klausimo absurdiškumo, būtent teiginio, kad jo IQ testų rezultatai būtų buvę menki, nors iš tiesų jokie testai nebuvo atlikti, šis argumentas praranda prasmę, nes remiasi prielaida, kad jis buvo motyvuotas mokytis mokykloje. Jo autobiografija aiškiai prieštarauja šiai prielaidai. Iš tiesų dažnai nustatoma, ypač itin gabių vaikų atveju, kad mokymo metodai mokykloje, tinkami vidutinio IQ vaikams, verčia gabiuosius taip smarkiai maištauti, jog

jie pasuka savo keliu, skaito, kas jiems patinka, ir nekreipia dėmesio į tai, ko yra mokomi. Susiklojus tokioms aplinkybėms, labai gabūs vaikai gali gauti prastus pažymius egzaminų metu ir atsiskleisti tik vėliau gyvenime, sutapus gabumams ir motyvacijai siekti kokio nors vertingo tikslo. Žinoma, taip ne visada atsitinka, ir yra daug ypač gabių žmonių, kurie nieko nepasiekia dėl motyvacijos trūkumo.

Tokios yra pagrindinės testų ir pasiekimų arba testų ir vertinimų nesutapimų priežastys, tačiau, žinoma, yra daugybė priežasčių, dėl kurių žmonės gali ir nepateisinti vilčių. Atsitiktine tvarka atrinkau tokius grupės studentų, nebaigusių universiteto, bet pasižyminčių labai aukštu IQ, atvejus. T. S., IQ 152, keletą kartų neišlaikė medicinos egzamino. Jo tėvas mirė jam stojant į universitetą, ir jis turėjo dirbti naktimis, kad išlaikytų save, motiną ir jaunesnę seserį. Tai išeikvojo daug laiko ir energijos, reikalingus labai sunkioms jo studijoms. D. R., IQ 146, buvo pašalintas iš fakulteto, nepaisant labai gero mokymosi, nes buvo pastebėtas vagiant kitų studentų pinigus. S. B., IQ 161, nebaigė studijų, nes pabėgo su profesoriaus žmona. Sąrašą būtų galima tęsti be galo.

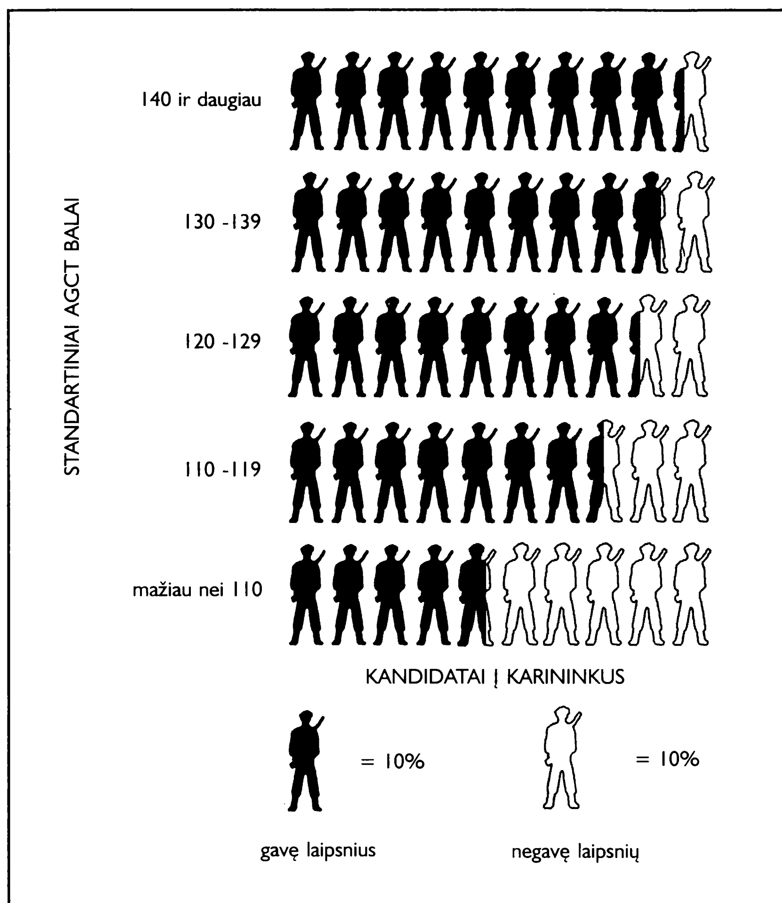
Žmonėms, kurių IQ žemas, apskritai paėmus, prastai sekasi studijos ir kiti protiniai užsiėmimai. Tai labiausiai nepajudinamas dėsnis, kurį iki šiol nustatė psichologija. Priežastis, žinoma, glūdi tame, kad intelektas yra būtina sėkmės sąlyga, ir joks užsispyrimas ar kokia kita savybė negali kompensuoti gabumų stokos. Tačiau atvirkščias teiginys nėra teisingas. Intelektas yra būtina, bet nepakankama sėkmės sąlyga, ir iš to išplaukia, kad aukšto intelekto studentams gali pasisekti arba ne priklausomai nuo aplinkybių, asmeninių savybių, motyvacijos laipsnio ir daugelio kitų neintelektualinių faktorių. Kai kurie jų, pavyzdžiui, atkaklumas, gali būti išmatuoti, kiti ne, ar dėl tikslaus matavimo priemonių stokos, ar dėl to, kad to iš principo neįmanoma matuoti. Taigi galimybės numatyti sėkmę, remiantis IQ testais, yra aiškiai ribotos, bet vis dėlto, jei į tai atsižvelgiama, lengviau įvertinti labai akivaizdžius IQ taikymo privalumus.

Ar mokytojo nuomonė, pasiekimai mokykloje ir koledže yra vieninteliai kriterijai, kuriuos galime taikyti IQ testams? Atsakymas į šį klausimą yra aiškiai neigiamas, nors kuo labiau atitolstame nuo akademinių užsiėmimų, tuo daugiau kyla abejonių dėl intelekto ryšio su veiklos sėkme. Galbūt

plačiausiai intelekto ir kiti sugebėjimų testai buvo taikomi ginkluotose pajėgose, kuriose šie testai buvo naudojami atrankai. Tai buvo pradėta daryti Jungtinėse Valstijose per Pirmąjį pasaulinį karą. Būtent tada buvo pereita nuo individualiai atliekamų Binet tipo testų prie grupinių, tokių kaip ir šioje knygoje, kuriuos tuo pačiu metu galima pateikti didelei grupei žmonių. Svarbiausias šių testų tikslas buvo karininkų atranka siekiant išvengti galimų protinių defektų. Net konservatyviems armijos protams jų nauda pasirodė tokia akivaizdi, kad šie testai išplito visame Vakarų pasaulyje ir mūsų laikais yra naudojami labai įvairių armijos specialistų atrankai. Kad skaitytojas įsivaizduotų, kokie rezultatai buvo gauti dviejų labai plačių, su daugybe žmonių atliktų tyrimų metu, juos pateikiu 2 ir 3 paveikslėlyje. Viename vaizduojama kandidatų į karininkus atranka, kitame – į lakūnus. Abu tyrimai buvo atlikti Jungtinėse Valstijose Antrojo pasaulinio karo metu. Lakūnų atrankai buvo naudojami ir kiti sugebėjimų testai, kartu su IQ testais sudarantys testų seriją kandidatams į lakūnus įvertinti.

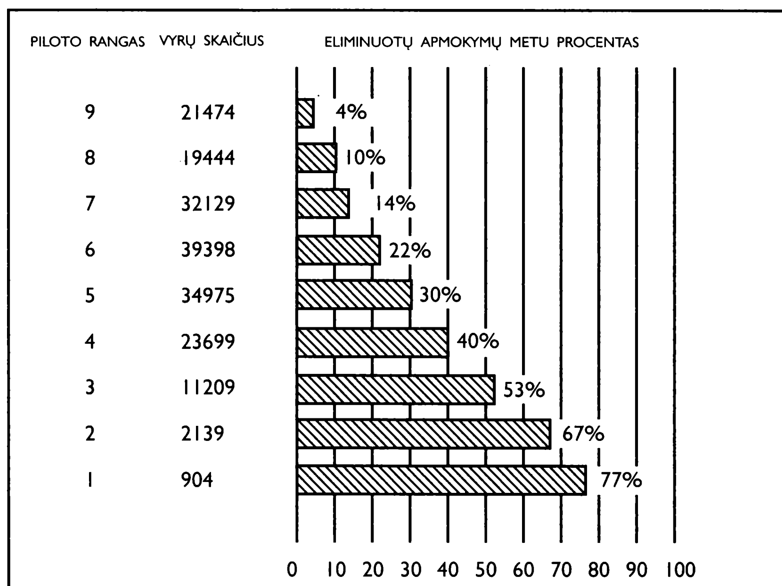
Diagramos kalba pačios už save. 90 procentų tų vyrų, kurių IQ pagal AGCT (*Army General Classification Test*) viršijo 140, sėkmingai gavo laipsnius. Iš tų, kurių įvertinimas buvo žemesnis už 110, karininkų laipsnius gavo mažiau nei 50 procentų vyrų. Lakūnų atveju iš „9 rango pilotų", t. y. gavusių aukščiausią testų serijos įvertinimą, tik 4 procentai atrinktųjų buvo pašalinti pirmųjų apmokymų metu; iš „1 rango pilotų", t. y. tų, kurių testų serijos įvertinimai buvo žemiausi, eliminuoti buvo 77 procentai atrinktųjų. Taip pat reikia pažymėti, kad abiejų pavyzdžių rezultatai nuosekliai kinta, einant nuo vieno kraštutinumo prie kito: augant testų įvertinimui, mažėja nesėkmės tikimybė.

Skaitytojui gali padaryti įspūdį tokio aiškaus ryšio įrodymas, bet, kita vertus, jis gali nustebti, kodėl šis ryšys nėra dar glaudesnis už pavaizduotą paveikslėliuose. Atsakymas į šį klausimą iš esmės glūdi kriterijaus trūkumuose. Kad koreliacijos tarp testo ir kriterijaus būtų itin aukštos, kriterijus, kaip ir testas, turi būti beveik tobulas. Abiejų tyrimų, apie kuriuos kalbėta aukščiau, kriterijai vienu atveju buvo sėkmė karininkų kursuose, o kitu atveju – sėkmė skraidymų mokymuose. Yra gausybė medžiagos, rodančios, jog šie kriterijai jokiu būdu nėra tobuli, ir jais vadovaujantis sunku išvengti nemažų klaidų. Vienas komitetas gali pakelti kandidatą į karininkus,

2 pav.

o kitas – ne. Panašiai ir lakūnui gali sektis su vienais instruktoriais ir nesisekti su kitais. Detalus šios medžiagos aptarimas per daug techniškas, kad būtų naudingas skaitytojui, tačiau bešališkas faktų ištyrimas perša išvadą, kad iš tikrųjų ne per daug glaudus ryšys turėtų būti labiau susijęs su kriterijaus, o ne pačių testų trūkumais. Taigi atrodo, kad ir karinėje srityje intelekto testai vis dėlto yra labai naudingos atrankos priemonės, nepaisant fakto, kad ir karininkams, ir lakūnams akivaizdžiai reikia daugelio kitų savybių, ne vien intelektinių sugebėjimų.

3 pav.

Kaip paskutinį pavyzdį galbūt galėtume panagrinėti sėkmingą kasdienį gyvenimą. Čia ir vėl bus akivaizdu, kad, be intelekto, sėkmę lemia daugelis kitų savybių, pavyzdžiui, atkaklumas, palankios sąlygos, ryšiai, įžūlumas, agresyvumas ir panašios. Bet vis dėlto mes ir vėl suabejotume intelekto testų verte, jei jie neturėtų jokio ryšio su sėkme gyvenime. Dalis faktų jau buvo pateikta lentelėje 11 puslapyje, kur pademonstruota aiški ryšio tarp IQ ir padėties visuomenėje tendencija. Kituose tyrimuose buvo skaičiuojama koreliacija tarp IQ ir uždirbamų pajamų. Rezultatai taip pat parodė akivaizdų ryšį. Šis argumentas, žinoma, nėra universalus, kaip ir duomenys, kuriais jis grindžiamas. Yra aukšto intelekto žmonių grupių, ypač mokslininkų, universitetų dėstytojų, taip pat mokyklų mokytojų, kurių aukšto pagal testų rezultatus intelekto visuomenė neatlygina proporcingai jų indėliui. Jei braižytume IQ ir pajamų priklausomybės grafiką, šios grupės aiškiai išsiskirtų sudarydamos liūdną vienišą „aukšto intelekto-žemesnių už vidutines pajamų" grupę. Šias ir kitas išimtis, prie kurių priskirtume mokslininkus, dirbančius pramonėje, ir kai kuriuos valstybės tarnautojus, galima suprasti, turint

omenyje istorinę visuomenės raidą, tačiau jos neprieštarauja mūsų apibendrinimui, kad sėkmė gyvenime, apskritai imant, pakankamai glaudžiai koreliuoja su IQ. Šis ryšys aiškiai silpnesnis už nustatomą mokyklose, universitetuose, netgi ginkluotosiose pajėgose, todėl tvirtai prognozuoti sėkmę gyvenime iš IQ rezultatų negalime. Čia ir vėl neigiamas spėjimas (žemas IQ – nepasiseks), ko gero, pasitvirtins dažniau už teigiamą (aukštas IQ – sėkmė gyvenime), nors tai jokiu būdu negarantuota. Aprašytas vieno asmens su intelekto defektu atvejis. Jo IQ buvo šiek tiek žemesnis už 70. Žmonos prašymu išleistas iš specialiosios įstaigos, jis tapo pardavimo agentu. Žmogui taip sekėsi, jog jis įsigijo didelį namą mieste, vilą prie jūros, keletą automobilių, o visus vaikus išleido į universitetą. Šiuo atveju fortūna, ekstravertiškas temperamentas ir kitos būdo savybės tikriausiai turėjo nenormaliai didelės įtakos kelyje į sėkmę, bet šis atvejis (kuris nėra unikalus) įrodo, kokie nepatikimi gali būti IQ paremti spėjimai apie galimas asmens pajamas.

Mes jau išnagrinėjome kai kurias kritines mintis IQ atžvilgiu ir nustatėme, kad jos nepakankamai pagrįstos. Dabar turėtume pereiti prie kitų prieštaravimų, kurie galbūt yra labiau pagrįsti ir smarkiai apriboja IQ taikymą, jei į juos neatsižvelgiama ir nesiimama veiksmų jiems pašalinti. Pirmasis labai dažnai pateikiamas argumentas susijęs su išmokimo ir treniravimosi efektu. Akivaizdu, kad būtų neteisinga lyginti dviejų vaikų IQ, kai vienas iš jų niekada nėra matęs intelekto testo, o kitas buvo intensyviai mokomas atlikti tokio tipo testą, nebent galėtume įrodyti, kad mokymas neturi jokios įtakos rezultatams. Pati užduotis gana sudėtinga, tačiau faktai yra štai kokie. Daugelio vaikų IQ išauga tiriant vaiką intelekto testu antrą ir trečią kartą, net jei pats testas kiekvieną kartą yra vis kitoks. Šis IQ padidėjimas gali siekti nuo penkių iki septynių ar aštuonių balų ir turėtų būti labiausiai sietinas su geresniu testų supratimu, procedūros žinojimu, sumažėjusiu nerimu, natūraliai kylančiu, žmonėms susidūrus su kuo nors nauja, ir paprasčiausia patirtimi sprendžiant tokio tipo testo užduotis. Atlikdami testą daugiau nei tris kartus, naudos beveik nepastebėsime. Mokymas gali truputį prisidėti, turint galvoje patį testo atlikimą, bet tai abejotina ir kiekvieną kartą priklauso nuo mokymo pobūdžio. Visai įmanoma, kad netinkamas mokymas gali sumažinti IQ balus, užuot juos pakėlęs, nors to ir tikimasi paprasčiausiai

sprendžiant testų serijas. Taigi kritiką, jog patirtis ir mokymas veikia IQ, reikia priimti, bet, laimei, šios aplinkybės sukeltų sunkumų galima lengvai išvengti testuojant vaikus, studentus ar kandidatus daugiau nei vieną kartą.

Antrasis argumentas siejasi su motyvacijos ir nerimo įtaka. Ar gali būti, kad objektyviai įvertinti neleis menka vaiko motyvacija arba baisus susirūpinimas rezultatais? Yra daug literatūros apie vaikų motyvaciją ir nerimą, kuri rodo, jog silpna motyvacija pernelyg nekenkia intelekto testų rezultatams, nebent būtų tokia žema, kad jos nepakaktų baigti testą iki galo. Tai labai reta ir beveik visada patologiška, todėl toks testas bet kuriuo atveju, žinoma, nebūtų vertinamas. Didelis nerimas gali iš tiesų labai trukdyti vaikams, ir tai būtų rimtas argumentas prieš testų taikymą, jei nebūtų nustatyta, kad šį nerimą galima sumažinti keletu būdų. Daug kas priklauso nuo testo pateikimo būdo ir asmens, kuris tiria – pažįstamas jis vaikams ar ne. Svarbiausia yra kartojimas. Nerimas didžiausias, atliekant testą pirmą kartą, tačiau greitai prasideda adaptacija, ir po trečio karto tik labai nedaugeliui individų per daug didelis nerimas trukdys tinkamai atlikti testą. Čia ir vėl aiškėja, kad testavimo kartojimas ir vaiko pratinimas atlikti testus yra raktas į sėkmingą intelekto matavimą. Iš tiesų, ši rekomendacija pagrįsta ir daugeliu kitų argumentų. Vieną testavimą gali sugadinti daug įvairių aplinkybių. Gal vaikui skauda galvą ar jis prastai jaučiasi dėl kitos priežasties. Gal jis susirūpinęs ar susikrimtęs dėl įvykių, neseniai nutikusių jam ar jo šeimoje. Gal jam suskaudo pilvuką ar nulūžo pieštukas, galbūt jis per vėlai atsigulė. Yra tūkstantis ir viena priežastis, kurios kiekviena atskirai gal ir neturės lemiamos įtakos rezultatui, tačiau susikaupusios gali gerokai sumažinti įvertinimą, kuris nebeatitiks jo tikrojo IQ. O jei vaikas testuojamas keletą kartų, nepanašu, jog tos pačios priežastys trukdys ir vėl, todėl į labai išsiskiriančius rezultatus galima bus nekreipti dėmesio. Akivaizdu, kad keleto testų vidurkis yra patikimesnis už vieno testo įvertinimą, ir kai testais pagrįsti sprendimai yra itin svarbūs, niekada neverta pasitikėti vieno testavimo rezultatais.

Dabar turime pereiti prie daug rimtesnio nei aptarti iki šiol IQ kritikų argumento. Jį dažniau išsako psichologai, o ne paprasti suinteresuotieji, ir nėra abejonių, kad jis tikrai pagrįstas. Argumentas būtų maždaug toks. IQ matavimas remiasi prielaida, kad egzistuoja vienas bendras protinis

sugebėjimas, vadinamas intelektu, kuris mažiau ar daugiau lemia sėkmingą labai įvairių intelektinių užduočių atlikimą. Ši prielaida gali būti pagrįsta tik tam tikra prasme. Gali būti, kad įvairių užduočių sprendimui turi įtakos ne tik vienas bendras, bet ir daugelis kitų daug siauresnių sugebėjimų. Jei taip būtų iš tikrųjų, tada IQ būtų galima laikyti tik įvairaus lygio specialesnių sugebėjimų įvertinimų vidurkiu, o tai ir vėl nuvestų mus prie visų žinomų vidurkio privalumų ir trūkumų.

Šių labiau apibrėžtų sugebėjimų galime ieškoti keliomis kryptimis. Svarbiausios yra dvi: a) testo turinio įvairumas ir b) reikalingų tirti psichinių funkcijų įvairumas. Visiškai to paties tipo užduotis intelekto teste gali būti pateikta verbaliniu, skaitiniu arba erdviniu-vizualiniu būdu, o tiriamojo sėkmę gali nulemti uždavinio pateikimo būdas. Palyginkime tris pavyzdžius:

1) juodas su baltu kaip aukštas su : 1) žemu, 2) žaliu, 3) viršutiniu, 4) tolimu.

2) 14 su 7 kaip 30 su: 1) 15; 2) 13; 3) 20; 4) 11.

3) ↑ su ↓ kaip → su: 1) ←, 2) ↑, 3) ↓, 4) → .

Šis spėjimas pasirodė teisingas. Medžiaga, ar ji būtų verbalinė, ar erdvinė, ar skaitinė, nemaža dalimi lemia tiriamojo reakcijas, taigi pagrįstai galime teigti, kad matuojame asmens verbalinį intelektą, skaičiavimo sugebėjimus, erdvinę vaizduotę ir taip toliau. Panašiai, naudodami tą pačią medžiagą, galime tirti įvairias psichines funkcijas. Mes galime prašyti tiriamųjų atskleisti ryšius arba atrasti koreliatus kaip aukščiau pateiktuose pavyzdžiuose. Galime paprašyti jų palyginti įvairius skirtingus žodžius, formas, skaičius bei nustatyti panašumus ir skirtumus. Galime paprašyti jų įsiminti ir iš atminties atkurti verbalinius, skaitinius arba vizualinius stimulus. Tai tik keletas iš daugelio būdų, kaip galime skirstyti medžiagą ir funkcijas, bet net pasirinkdami kiekvienų po tris, gausime devynis skirtingus testus, kurių kiekvienas skirsis nuo kito bent vienu svarbiu atžvilgiu. Taigi, užuot skaičiavus asmens IQ, galbūt vertėtų testuoti jį atskirais testais, atitinkančiais visas šias kombinacijas, ir įvertinti jo sugebėjimų visumą pagal rezultatus visose šiose kategorijose. Tai, be abejo, sudėtinga užduotis: yra maždaug 140 tokių skirtingų kategorijų, kurias reiktų tirti, todėl, vienam testui skiriant valandą ir dirbant keturiasdešimt valandų per savaitę, išsamus protinių sugebėjimų tyrimas truktų visą mėnesį! Praktiškai tuo, žinoma, niekas neužsiims, nors tiek trunkantys tyrimai nėra neįprasti, tarkime, fizikoje, kai skaičiuojamas naujo

variklio efektyvumas arba metalo atsparumas. Tokie tyrimai iš tikrųjų gali tęstis metų metus.

IQ galima laikyti vidurkiu, suteikiančiu apytikrį bendro sugebėjimų lygio vaizdą, pagrįstą skirtingo tipo testų rinkinio sprendimu; IQ pagal atskirus testus skirsis priklausomai nuo užduočių turinio ir reikalingų tirti psichinių funkcijų. Kai kurie IQ testai sudaryti tik iš verbalinės medžiagos, kiti tik iš neverbalinės, o daugelyje naudojama tik skaitinė medžiaga. Panašiai kiekvieno testo atveju skiriasi ir tiriamos funkcijos, ir testavimo būdas. Iš viso to išplaukia, kad skirtingais testais išmatuotas individo IQ nebus vienodas. Dviejų gerai parengtų intelekto testų rezultatai paprastai pakankamai panašūs, tačiau anaiptol ne visada sutampa, ir 10 IQ balų skirtumų, tiriant skirtingais testais, jokiu būdu nepavadinsi retais. Iš visa, kas pasakyta, išplaukia, kad geriausiai individo IQ įvertintų testas, kuriame naudojamos ir skirtingo tipo užduotys, ir skirtinga medžiaga subjekto sugebėjimams matuoti. Būtent dėl šios priežasties užduotys aštuonių testų serijoje, pateikiamoje šioje knygoje, buvo parinktos tokiu būdu.

Reikia pripažinti, kad daugeliui praktinių reikalų, pavyzdžiui, profesiniam orientavimui arba darbuotojų atrankai, IQ, ko gero, yra daug mažiau naudingas už tikslų kokio nors siauresnio sugebėjimo įvertinimą. Jei mums reikia patarti mažajam Džoniui arba Džimiui, kurie jau užaugo ir nori stoti į universitetą, kokias studijas jiems rinktis, didelės naudos iš žinojimo, kad mažojo Džonio IQ yra 135, o Džimio – 128, neturėsime. Tačiau bus labai naudinga žinoti, kad pagal *verbalinių* sugebėjimų testą Džimio IQ yra 150, o Džonio 115, tuo tarpu pagal *skaičiavimo* ir *erdvinių-vizualinių* sugebėjimų testus jų rezultatai atvirkšti. Aišku, kad nuspręsti, ką studijuoti – kalbas ar fiziką, daug lengviau, remiantis šia informacija, o ne generalizuotu IQ. Dabar tai pripažįstama daug plačiau negu prieš dešimtį metų, tačiau vis dar neapsiriksime sakydami, kad specialiųjų sugebėjimų testai netaikomi taip plačiai, kaip galėtų būti. Šių daug pažangesnių ir veiksmingesnių testavimo metodų dažniausiai atsisakoma dėl mokytojų ir kitų žmonių, kurie išaugo testuojami tradiciniu IQ testu, konservatyvumo, o iš dalies ir dėl to, kad tokių tyrimo metodų kūrimas yra brangus ir reikalauja išsamių, ilgus metus trunkančių tyrimų. Visuomenė dar neparodė ypatingo susidomėjimo IQ testų tobulinimu, paremtu šiuolaikiniais atradimais, o lėšų būtiniems

tyrimams stoka verčia mus naudotis tik keletu gerai standartizuotų ir šiam tikslui tinkamų testų.

Dažnai keliamas klausimas, ar intelektas yra įgimtas ar įgytas; paprastai tai siejama su polemika apie paveldėjimą ir aplinkos poveikį. Prieš baigdamas dėstyti apie IQ testus, norėčiau tarti keletą žodžių šiuo kebliu klausimu: Pradžiai reikia pasakyti, kad vaikų IQ linkęs būti labai panašus į tėvų. Iš tikrųjų, kol vaikui nesukako šešeri, jo būsimą IQ galima tiksliau numatyti remiantis ne jo paties, o jo tėvų intelekto įvertinimu! Tačiau iš to mums mažai naudos, nes aišku, jog šį panašumą gali lemti ir paveldėti, ir aplinkos faktoriai. Vaikas gali būti panašus į tėvus, nes paveldėjo genus, lemiančius intelektą, arba dėl to, kad išaugo aplinkoje, atspindinčioje jų intelektą. Iš tikrųjų tvirčiausi argumentai, kad intelektas yra paveldimas, kyla daugiau iš fakto, jog, nors vaikai ir panašūs į tėvus, pasitaiko nukrypimų, kurie gali būti paaiškinti tik paveldimumu. Aš turiu galvoje reiškinį, vadinamą *regresija*; pirmiausia jis buvo pastebėtas ūgio, kuris laikomas labai paveldima savybe bent jau tose šalyse, kur pakanka maisto, atžvilgiu. Buvo nustatyta, kad labai aukštų tėvų vaikai yra aukštesni nei vidutinio ūgio, bet ne tokie aukšti, kaip tėvai; panašiai žemaūgių tėvų vaikai yra žemesni nei vidutinio ūgio, bet aukštesni už tėvus. Vaikai iš abiejų pusių linkę *regresuoti* į vidurkį, ir šį faktą gana paprasta paaiškinti Mendelio paveldimumo teorija. Lygiai tas pats fenomenas buvo pastebėtas intelekto atžvilgiu. Jei skaitytojas atsivers 11 puslapyje esančią lentelę, kurioje pateikiami įvairių socialinių sluoksnių tėvų ir tų pačių socialinių sluoksnių tėvų vaikų IQ, jis pastebės tam tikrą regresiją, kuri beveik visiškai sutampa su nustatytąja ūgio tyrimuose. Taigi mūsų svarbiausi argumentai už paveldėjimo svarbą išplaukia ne iš pastebėto panašumo tarp tėvų ir vaikų, bet iš nustatyto sistemingo skirtumo tarp jų, kurį labai lengva paaiškinti paveldimumu, bet labai sudėtinga – aplinkos poveikiu.

Kitas dažnai minimas įrodymas yra identiškų ir heterozigotinių dvynių tyrimas. Identiškų dvynių genai yra vienodi, heterozigotinių skiriasi taip pat, kaip ir paprastų brolių bei seserų, t. y. jų genai sutampa apie 50 procentų. Aišku, kad jei stipresnį poveikį turi aplinka, identiški dvyniai neturėtų būti panašesni tarpusavyje už paprastus dvynius, tačiau jei lemiamą poveikį turi paveldėti faktoriai, tuomet identiški dvyniai turėtų būti gerokai panašesni už paprastus dvynius. Daug tyrėjų lygino vienoje šeimoje išaugusius

identiškus dvynius. Beveik visada buvo nustatoma, kad identiški dvyniai yra labai panašūs. Tik gana negausūs tyrimai Jungtinėse Valstijose, o pastaruoju metu ir platesnės studijos Didžiojoje Britanijoje parodė, jog jei dvyniai yra išaugę skirtingoje aplinkoje, identiški dvyniai vis dėlto yra labiau panašūs vienas į kitą už paprastus. Šis tyrimo metodas taip pat tvirtai liudija, kad paveldėti faktoriai turi daugiau įtakos už aplinkos poveikį.

Trečiasis įrodymas galėtų būti kryžminimo tyrimai, atliekami su gyvūnais. Sudaromas testas pageidaujamai gyvūno savybei įvertinti ir juo ištiriama grupė gyvūnų. Tada aukštus įvertinimus gavę gyvūnai sukryžminami tarpusavyje ir išvedama „protingoji" padermė, o sukryžminus žemus įvertinimus gavusius gyvūnus, gaunama „kvailoji" padermė. Kiekvienos sekančios kartos gyvūnai vėl tiriami ir vėl tarpusavyje kryžminami patys „protingiausi" ir patys „kvailiausi". Testuojant maždaug dvyliktą gyvūnų kartą, pastebima, kad „protingosios" ir „kvailosios" padermės jauniklių rezultatai visiškai skiriasi – „protingųjų" rezultatai visada yra geresni už „kvailųjų". Ar daug reikšmės teiksime šiam faktui, priklauso nuo to, ar mes laikome intelektą biologine savybe, kuri būdinga ne tik žmonėms ir kurią galima tirti nors ir žemesniame kitų žinduolių lygyje. Galbūt šis argumentas įgyja ypatingos svarbos tik kartu su kitais jau išsakytais įrodymais.

Ketvirtasis argumentas yra tam tikra prasme priešingybė identiškų dvynių tyrimui. Dvynių tyrimuose genai yra identiški, o aplinka įvairuoja; akivaizdu, kad galime pabandyti sudaryti aplinką vienodą, o genams leisti įvairuoti. Taip daroma tiriant vaikus našlaičius, nuo gimimo auginamus vaikų namuose. Šių vaikų gyvenimas prabėga aplinkoje, kuri visų vaikų praktiškai yra vienoda. Jei aplinka lemia intelektą, tada visų vaikų IQ turėtų būti labai panašus. Tik paveldėjimas galėtų nulemti vaikų IQ skirtumus. Atlikus šį eksperimentą, paaiškėjo, kad vaikų namų auklėtinių intelektas įvairuoja beveik taip pat, kaip ir paprastų vaikų, augančių labai skirtingoje aplinkoje. Taigi čia ir vėl paveldėjimas yra pagrindinis intelekto skirtumus lemiantis faktorius.

Buvo išbandyta daug testų ir eksperimentų, bet suminėtieji aukščiau yra patys svariausi. Be to, kiti tyrimai jiems neprieštarauja. Jie visiškai aiškiai rodo paveldėjimo svarbą. Galima apytikriai apskaičiuoti santykinę paveldėjimo ir aplinkos įtaką intelektui Vakarų šalyse mūsų dienomis. Atrodo, kad maždaug 80 procentų faktorių, veikiančių intelektą, yra paveldėti, o

apie 20 procentų – susiję su aplinkos poveikiu. Kitaip sakant, paveldėjimas yra keturis kartus svarbesnis už aplinką.

Reikia pažymėti, kad šie skaičiai yra tik apytikriai vidurkiai, tinkami tik Vakarų šalims ir mūsų laikui. Jie neturi absoliučios vertės, kadangi visiškai priklauso nuo šalies socialinės ir švietimo politikos. Jei visiems vaikams bus prieinamas nemokamas mokslas ir galbūt nemokamos studijos, tuomet akivaizdu, kad paveldėjimas pasireikš geriausiai. Šalyse, kuriose mokslas prieinamas tik privilegijuotiesiems, kitų potencialus intelektas bus gerokai nuslopintas. Taigi mes negalime ekstrapoliuoti santykio 80 su 20 mūsų šaliai prieš šimtą metų arba dabartiniam Iranui, jei paminėsime tik porą pavyzdžių. Lygiai taip pat mes negalime ekstrapoliuoti jo ateičiai. Labai gali būti, kad po penkiasdešimties metų, jei lygesnių galimybių mokytis tendencija išliks, santykinė paveldėjimo įtaka intelekto testų rezultatams bus dar didesnė nei dabar.

Būtina padaryti vieną išlygą viskam, ką pasakiau iki šiol. Minėjau, kad skaičiai yra tik vidurkiai. Tai reiškia, kad nebūtų teisinga sakyti, jog kiekvieno žmogaus intelektiniams sugebėjimams 20 procentų įtakos turėjo aplinka, o 80 procentų – paveldėjimas. Yra vaikų ir suaugusiųjų, kuriems gyvenime neteko mokytis. Jų atveju aplinkos įtaka būtų kur kas didesnė, galbūt 70 ar 80 procentų. Yra ir vaikų, kurių šis santykis bus pakrypęs į kitą pusę. Norint ką nors pasakyti konkrečiu atveju, reikia daug detalesnių tyrimų, o ne paprasto bendro vidurkio taikymo.

Taigi tiek trumpai apie intelektą, jo prigimtį ir matavimą. Ši sritis yra labai techniška, ir apie ją beveik neįmanoma kalbėti paprastais žodžiais ir glaustai, kartu nepasirodant šiek tiek dogmatiškam. Nepaisant to, daugelis faktų yra visiškai aiškūs, ir nemanau, kad daug profesionalių psichologų rimtai prieštarautų tam, kas čia pasakyta. Gali net būti, kad po dvidešimties metų apie intelekto prigimtį žinosime truputį daugiau nei dabar. Iki to laiko turime pasitenkinti galimybe matuoti jį tam tikru tikslumu, remiantis duomenimis, surinktais atliekant intelekto testus.

KAIP MATUOTI SAVO IQ

Dabar pereikime prie šioje knygoje spausdinamų testų. Kokios naudos iš jų galime tikėtis? Knygoje pateikiami aštuoni testai. Kiekvienas testas yra visiškai savarankiškas ir gali būti naudojamas bei vertinamas atskirai nuo kitų septynių. Kiekvieną testą sudaro įvairios skirtingų tipų užduočių serijos, prasidedančios lengviausiomis ir besibaigiančios sudėtingiausiomis užduotimis. Tačiau neverta manyti, kad užduotys sunkėja labai nuosekliai. Kiekvienam testui atlikti skiriamas ribotas laikas – trisdešimt minučių. Būtų geriau, jei laiką skaičiuotų ne pats tiriamasis, o kitas žmogus. Taigi po trisdešimties minučių nuo pirmosios užduoties atlikimo pradžios testą reikia baigti – darbą nutraukti. Įvertinimas, aišku, yra teisingai išspręstų per duotą laiką užduočių skaičius. Atsakymai pateikiami knygos pabaigoje. Kartu pateikiami ir paaiškinimai, kodėl būtent tie atsakymai yra teisingi. Teisingų atsakymų skaičių reikia patikrinti 154 puslapyje esančioje lentelėje, kurioje surinkti taškai paverčiami IQ balais. Lygiai taip pat reikia atlikti kitus septynis testus. Taigi gausite aštuonis savo IQ įvertinimus. Tada suskaičiuokite jų vidurkį. Jis bus tikslesnis už pavienius testų įvertinimus. (Patariame neatlikinėti daugiau kaip vieno testo tą pačią dieną. Geriau juos atlikti per keletą dienų.) Aštuoniais knygoje pateikiamais testais galima testuoti aštuonis žmones, kiekvienam tiriamajam pateikti po du testus ir t. t.

Kad testas būtų validus, svarbu laikytis tam tikrų sąlygų. Savaime suprantama, skaitytojas gali elgtis su knyga, kaip jam patinka, tačiau jei bus nesilaikoma bent vienos iš šių sąlygų, testų rezultatai jokiu būdu negalės pretenduoti net į apytikrį IQ įvertinimą. Pirmiausia, reikia tiksliai laikytis laiko. Net „keletas sekundžių", pridėtų pabaigoje, gali smarkiai pakeisti rezultatą. Patogiausia naudotis chronometru, tačiau užtenka ir paprasto

laikrodžio su sekundine rodykle, jei laiką skaičiuoja patikimas žmogus.

Antra, tiriamajam negalima padėti. Tiesą sakant, tiriamajam geriausia, kai į jį niekas nežiūri. Intelekto testo atlikimas gali atrodyti visai įprasta procedūra, ypač jei testuojama grupė, bet net ir tokiomis aplinkybėmis dauguma psichologų yra patyrę šokiruojančių nukrypimų nuo nustatytų metodų. Mokytojai, kurie dažnai taiko šiuos testus, kartais pasiduoda įsišaknijusiam įpročiui taisyti klaidas ir, pirštu rodydami mažajam Džoniui jo atsakymą, sako: „Tai neteisinga!" Kartais jie ragina arba kaip nors kitaip trukdo. Kitų žmonių buvimas blaško dėmesį, todėl toje patalpoje, kurioje testuojama, jų neturėtų būti.

Skaitytojas turėtų ateiti testuotis žvalus ir nevartyti užduočių prieš prasidedant darbui. Jei jis nesilaiko šios sąlygos, jis įgauna pranašumą žmonių, kurių rezultatais remiantis testas buvo standartizuotas, atžvilgiu. Tai, žinoma, atsilieps laikui, reikalingam užduotims suprasti, tačiau bet kokiu atveju testo rezultatas neteks prasmingumo.

Skaitytojas turėtų neskaičiuoti rezultatų ir neskaityti atsakymų paaiškinimų tol, kol neatliko *visų* ketinamų atlikti testų. Atsakymų ir paaiškinimų tikrinimas yra tas pat, kas ir treniravimasis, todėl tai nepagrįstai padidins jūsų vėliau atliktų testų įvertinimus. Jei norite atlikti visus aštuonis testus, neskaičiuokite pirmojo testo atsakymų, kol neatlikote paskutiniojo, aštuntojo. Šiam nurodymui sunku paklusti, nes daugelis žmonių nekantrauja sužinoti savo pastangų rezultatus. Jei neįstengiate atsispirti smalsumui, geriau paprašykite ko nors, jau išsprendusio testus arba išvis neketinančio jų atlikti, suskaičiuoti teisingus atsakymus ir paversti juos IQ balais. Tokios žinios leistinos, jos nepadės pagerinti rezultatų pakartotinai atliekant testą.

Jei skaitytojas, remdamasis vienu ar keliais šioje knygoje spausdinamais testais, nustatė savo IQ, jis turėtų suvokti, kad bet koks skaičius, liudijantis jo intelektą, tam tikra prasme yra netikslus. Tvirtinti, jog, testo parodymais, asmens IQ yra 128, yra per daug optimistiška. Iš tiesų rezultatas reiškia maždaug štai ką: „Šis vaikinas gana gabus. Jo intelektas gali svyruoti tarp 120 ir 135. Be to, jis gali būti labai gabus arba nepakankamai gabus kai kuriose siauresnėse srityse, pavyzdžiui, atliekant verbalines arba skaičiavimo užduotis. Jis gali išsiskirti atmintimi ar originalumu. Apie tai iš testo rezultatų negalime spręsti". Jei, atliekant visus knygoje pateiktus testus, gaunamas panašus rezultatas, tuomet vidurkį galima laikyti pakankamai geru tikrojo IQ rodikliu.

Jei rezultatai gerokai įvairuoja, nevertėtų pernelyg pasitikėti vidurkiu. Be to, reikia pažymėti, kad šis nepastovumas nebūtinai reiškia testo defektą. Gausūs duomenys liudija, kad kai kurie individai apskritai yra linkę nevienodai atlikti bet kokius testus. Ši asmenybės savybė gali pasireikšti ir atliekant šio tipo testus.

Taigi ką reiškia nustatytasis IQ? Turėčiau pasakyti, kad skaitytojui būtų naudingiausia laikyti jį tik priemone, padedančia „pažinti save" ta prasme, apie kurią rašiau pirmojoje šios knygos pastraipoje. *Priimdami kokį nors svarbų sprendimą, jūs neturėtumėte remtis šio testo rezultatais*, ar tai būtų ketinimas stoti į universitetą, pasirinkti profesiją ar įsidarbinti. Jei jums reikia patarimo bet kuriuo iš šių klausimų, jums geriau kreiptis į pakankamai kvalifikuotą organizaciją, pavyzdžiui, Nacionalinį darbo psichologijos institutą arba vietinio universiteto psichologijos fakultetą. Ten jums patars specialistai, remdamiesi profesionaliais tyrimais. Kaip nurodžiau aukščiau, nėra priežasčių vengti matuoti savo temperatūrą, tačiau yra daugybė priežasčių vengti diagnozuoti savo ligą, neturint medicininio išsilavinimo ir remiantis tik termometro parodymais. Nemanau, kad paprasčiausias IQ matavimas gali atnešti kokios nors žalos, tačiau rezultatų interpretavimą ir jų taikymą praktiniams reikalams, be abejonės, reikėtų palikti kvalifikuotiems tos srities specialistams. Tai tuo labiau teisinga, jei atsižvelgsime į daug didesnę klaidos tikimybę nustatant IQ nei matuojant temperatūrą. Nors aš ir įspėjau, kaip vengti kai kurių akivaizdžių klaidų, neįmanoma numatyti ir pašalinti visų aplinkybių, kurios gali pakenkti jūsų IQ įvertinimui. Trumpai tariant, testai šioje knygoje turėtų tarnauti tik pramogai. Į juos neverta žiūrėti per daug rimtai. Jei reikia ką nors nuspręsti iš tikrųjų remiantis intelekto įvertinimu, šioje knygoje pateikiamų testų tikrai nepakanka. Jų rezultatus reikia papildyti kvalifikuoto psichologo parinktais ir atliktais testais.

NURODYMAI

Kiekviename teste yra 40 užduočių. Vienam testui atlikti skirta 30 minučių, todėl dirbkite kiek galėdami greičiau. Jei sunku išspręsti kurią nors užduotį, palikite ją ir imkitės kitos – galbūt jūs pasirinkote netinkamą tos užduoties sprendimo strategiją ir atlikti kitą užduotį jums seksis geriau. Kita vertus, lengvai nepasiduokite, dauguma užduočių reikalauja kantrybės. Pasikliaukite sveika nuovoka, nutardami praleisti kai kurias užduotis ir spręsti toliau. Prisiminkite, kad testo užduotys palaipsniui sunkėja. Kiekvienas gali atlikti bent keletą užduočių teisingai, tačiau niekas neatliks *visų* užduočių per duotą laiką.

Kiekvienos užduoties atsakymas – tai vienintelis skaičius, raidė ar žodis. Jūs galite rinktis iš pateiktų alternatyvių atsakymų arba atsakymą sugalvoti patys. Atsakymą aiškiai įrašykite į atitinkamą vietą. Jei atsakymo nežinote – nespėliokite; jei turite idėją, bet neįsitikinę jos teisingumu, atsakymą vis tiek užrašykite. Apgaulingų užduočių nėra, tačiau reikia ieškoti *įvairių* problemos sprendimo būdų. Įsitikinkite, ar aiškiai supratote, ko reikalauja užduotis. Jei bandysite spręsti neišsiaiškinę problemos, jūs tik tuščiai leisite laiką.

Galbūt jūs surasite kitą teisingą atsakymą, kuris atitinka užduoties sąlygas. Tuomet tokį atsakymą įskaitykite.

Pastaba. Taškai reiškia atsakymo raidžių skaičių; taigi (. . . .) reiškia, kad ieškomas žodis susideda iš keturių raidžių.

A B C Č D E F G H I J K L M N O P R S Š T U V Z Ž

PIRMAS TESTAS

1. Įrašykite trūkstamą skaičių.

2 5 8 11 __

2. Pabraukite nederantį žodį:

namas jurta vasarnamis biuras trobelė

3. Įrašykite trūkstamus skaičius.

7 10 9 12 11 __ __

4. Pabraukite nederantį žodį:

menkė banginis ryklys piranija silkė

5. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis pavadinimas nėra automobilio markė?

ROFD

DECESMER

TONICER

METOC

TAIF

6. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

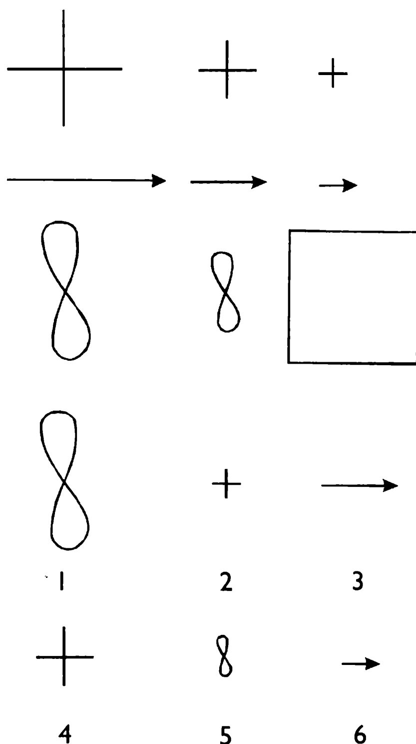
matas (aras) erelis

kaimenė (. . . . .) kepalas

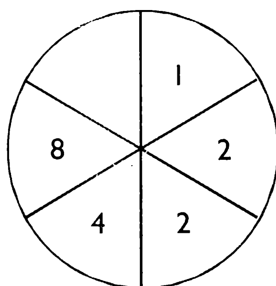
7. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

GR (. . .) TAKIS

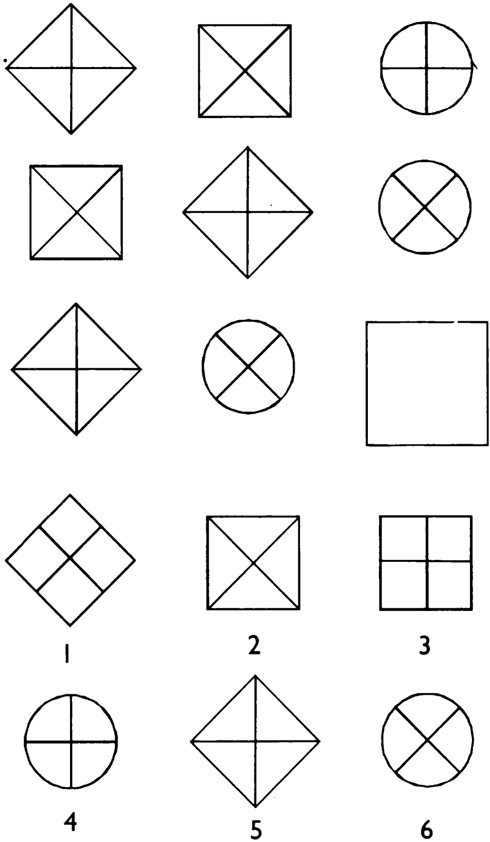
8. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

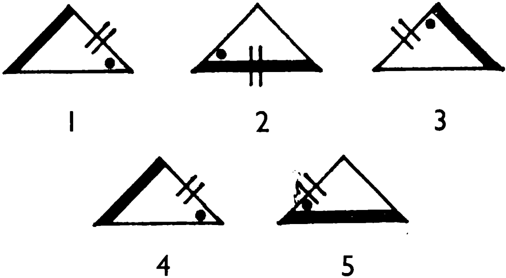
9. Įrašykite trūkstamą skaičių.

10. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

11. Pabraukite nederančią figūrą.

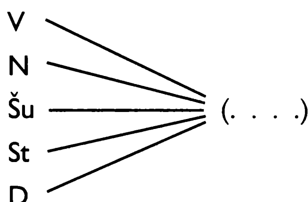
12. Įrašykite trūkstamus skaičius.

16	15	17	14	
32	33	31	34	

13. Įrašykite trūkstamą raidę.

D G K N S __

14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

15. Kokie žodžiai slepiasi skliausteliuose?

Au + (pabaiga) = (flora)

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

2	5	7
4	7	5
3	6	__

17. Apatinėje eilutėje pabraukite tą žodį, kuris dera prie visų viršutinės eilutės žodžių.

SPAUDIMAS GRUPĖ APYTAKA

diržas bala krešėjimas paukštis akmuo

18. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

1 2 3

4 5 6

19. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: skylė.)

B (. . . .) RAS

20. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra žymaus poeto pavardė? (Atsakymą pabraukite.)

ORAHMES

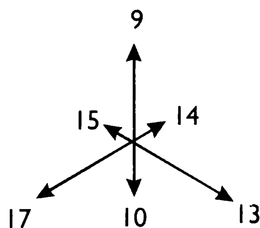
POFAS

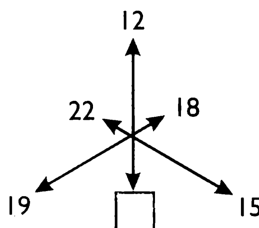
ABINORAS

RANIBAS

SATELOI

21. Įrašykite trūkstamą skaičių.

22. Įrašykite trūkstamas žodžio skliausteliuose raides.

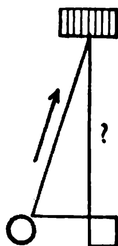
KUPRA (PAKARPA) NAVIKAS

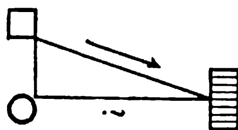
DRAMA (R . . S . . S) POSŪKIS

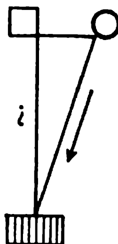
23. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

užkandinė (. . . . .) plotas

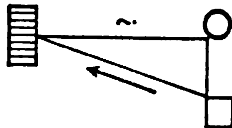
24. Pabraukite nederančią figūrą.

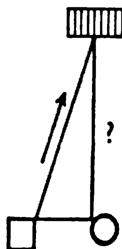

1 2 3

4 5

25. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra žymaus kompozitoriaus pavardė? (Atsakymą pabraukite.)

C O S T R A M A

R A S U Š T A S

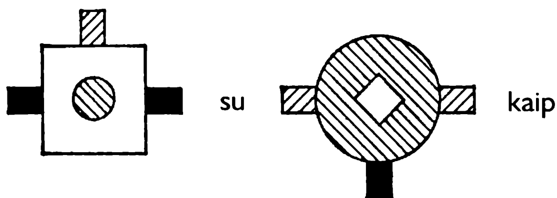
R E D V I S

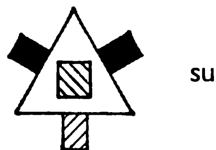
N A S D I R A V

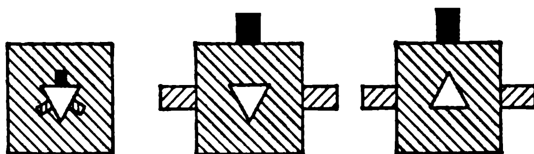
26. Įrašykite trūkstamą raidę.

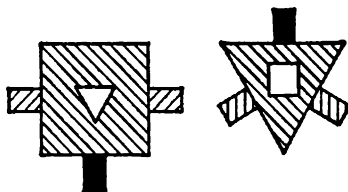
J	M	G
O	Š	K
H	M	__

27. Kuri iš penkių figūrų tiktų į tuščią vietą? (Įrašykite numerį.)

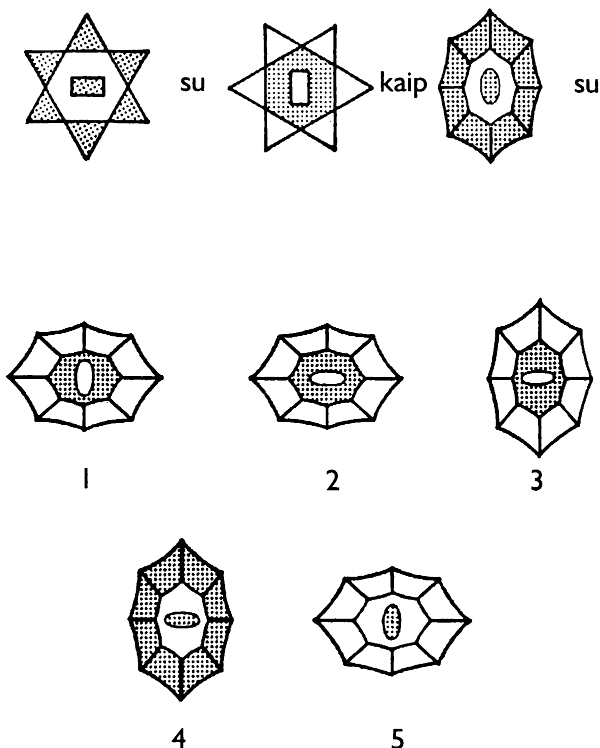

28. Kuri iš penkių figūrų tiktų į tuščią vietą? (Įrašykite numerį.)

29. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

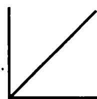
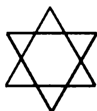
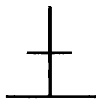
majonezas (sėja) mėsmalė

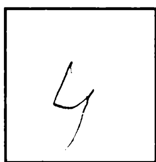
kėlinys (. . . .) migla

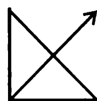
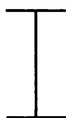
30. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: kaista.)

UO(. . . .)LAI

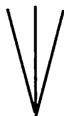
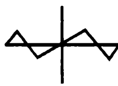
31. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

1 2 3

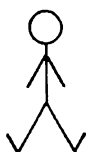
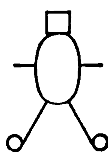
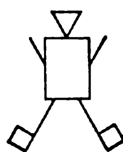

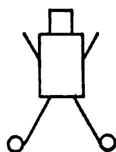
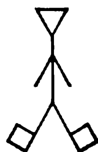
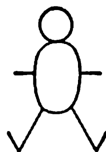
4 5

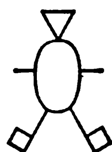
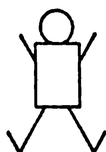
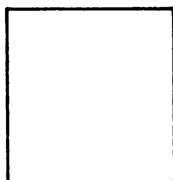
32. Įrašykite trūkstamą skaičių.

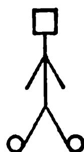
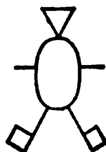
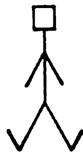
7	9	5	11
4	15	12	7
13	8	11	__

33. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

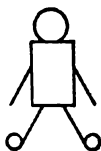
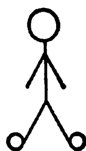
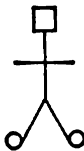

1 2 3

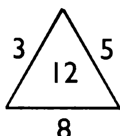

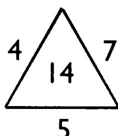
4 5 6

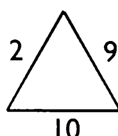
34. Pabraukite nederantį žodį.

Kanbera Vašingtonas Londonas Paryžius Niujorkas Berlynas Otava

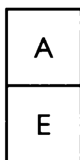
35. Įrašykite trūkstamą skaičių.

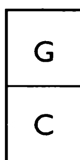

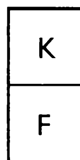

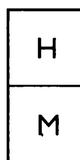

36. Įrašykite trūkstamas raides.

37. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

GEL (. . . .) S

38. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8 10 14 18 __ 34 50 66

39. Įrašykite trūkstamą raidę.

A Č A D A F A H A L A __

40. Įrašykite trūkstamą skaičių.

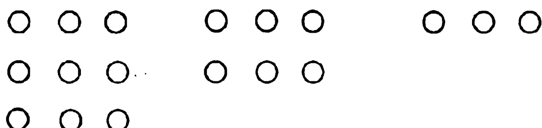
2 7 24 77 __

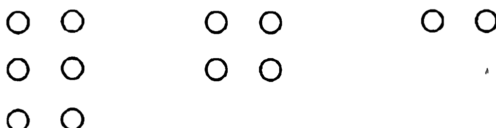
ANTRAS TESTAS

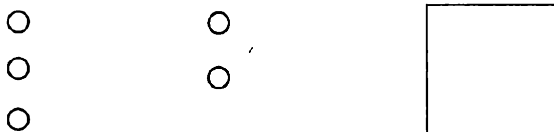
1. Įrašykite trūkstamą skaičių.

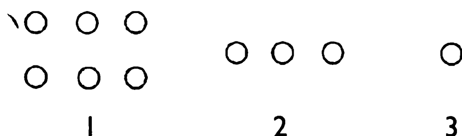
8 12 16 20 __

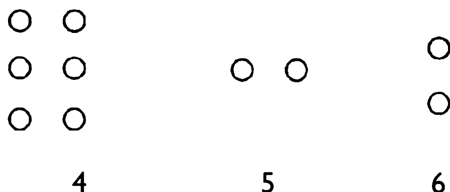
2. Kuri iš skaičiais pažymėtų taškų grupių tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

3. Pabraukite nederantį žodį:

liūtas vilkas žirafa šamas šuo

4. Įrašykite du trūkstamus skaičius.

6 9 18 21 42 45 __ __

5. Pabraukite nederantį žodį.

Jupiteris Apolonas Marsas Neptūnas Merkurijus

6. Iš kurios eilutės raidžių galima sudėti pavadinimą miesto, kuris yra ne Europoje? (Atsakymą pabraukite.)

A A I N Ė T

V A S K A M

A N I M S L A

V I Š N O N T A G A S

S A L O S

7. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

eilė (seka) imituoja

žolė (. . . .) gina

8. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

TU (. . .) LAS

9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

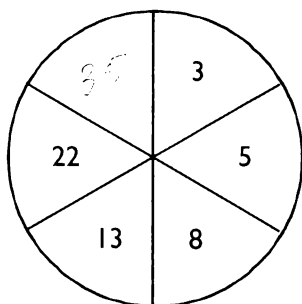
1 2 3

4 5 6

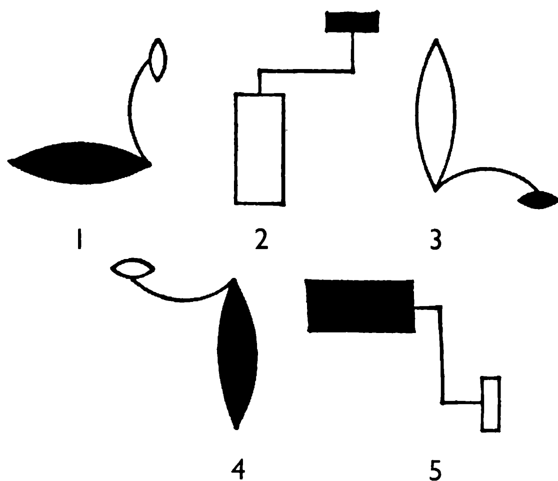
10. Įrašykite trūkstamą raidę.

A C E I N __

11. Įrašykite trūkstamą skaičių.

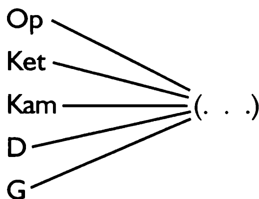
12. Pabraukite nederančią figūrą.

13. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4	6	9	13
7	10	15	

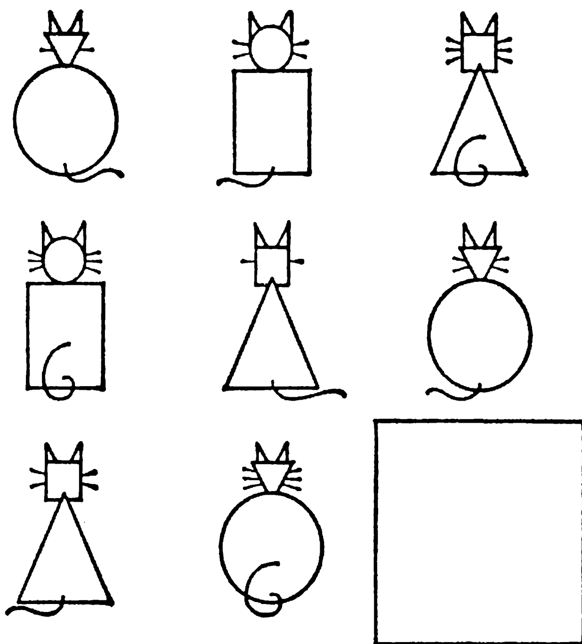
14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius. (Raktas: laikas.)

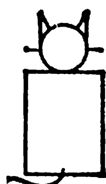

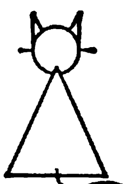
15. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

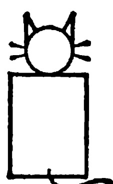
eglė (. . . . .) mėsa

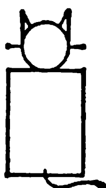
16. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

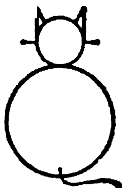

1

2

3

4

5

6

17. Įrašykite trūkstamą skaičių.

7	16	9
5	21	16
9	__	4

18. Pabraukite nederantį žodį:

debesis srovė klumpė abrikosas himnas prekė

19. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

RUN (. . . . .) KART

20. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra salos pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

A J A V

J A I R A I

J I D A N I L A S

O P I J A N J A

21. Įrašykite trūkstamą skaičių.

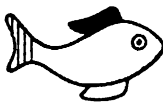
84	
14	12

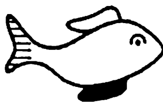
81	
18	9

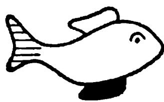
88	
	11

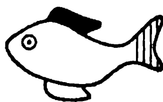
22. Pabraukite nederančią figūrą.

1

2

3

4

5

23. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį.

19 10 (akis) 1 12

1 2 (. . . .) 8 6

24. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

miškas (. . . . .) garbina

25. Pratęskite seką.

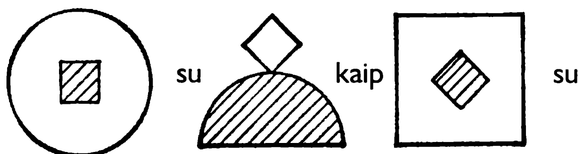
UPĖTAKIS 25874316 KITA 4285 TUPI 9473

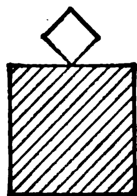
KAS ___

26. Įrašykite trūkstamą raidę.

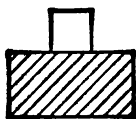
M P K S I T __

27. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų užbaigtų eilutę? (Įrašykite numerį.)

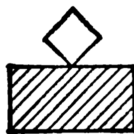

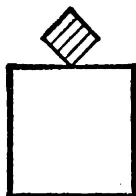
1

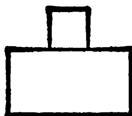
2

3

4

5

28. Skliausteliuose įrašykite žodį.

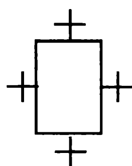
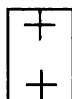
UH (VILA) MB

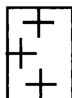
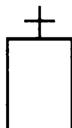
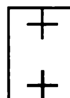
ON (. . . .) SB

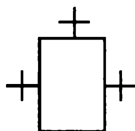
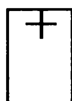
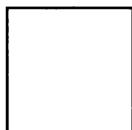
29. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: augalas.)

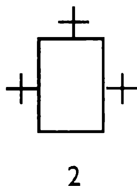
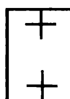
ARBAT (. . . .) DIS

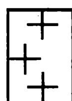
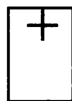
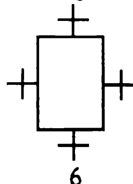
30. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

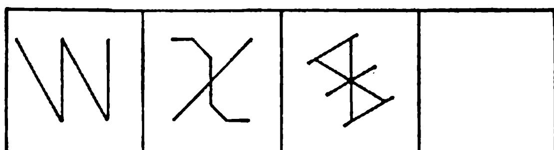

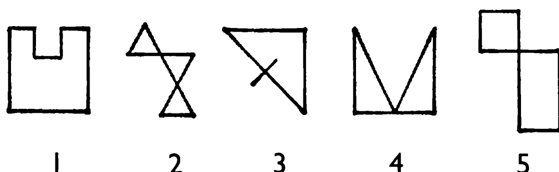

1

2

3

4

5

6

31. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

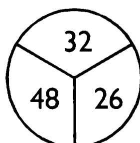
32. Įrašykite trūkstamą skaičių.

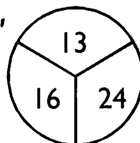
8	17	5
12	__	16
10	11	9

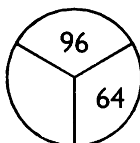
33. Pabraukite nederantį žodį:

raktas spageti dūdmaišis tekila

34. Įrašykite trūkstamą skaičių.

35. Įrašykite į langelius trūkstamą skaičių ir raidę.

3	4	5	
D	H	M	

36. Kuris žodis tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą pabraukite.)

APETITAS : MAISTAS = GAŠLUMAS : ?

valgymas seksas prievarta apsirijimas girtavimas

37. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

patalas (. . . . . .) detalė

38. Kuris žodis tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą pabraukite.)

PALIMPSESTAS : PALINDROMAS = TRYNIMAS : ?

supratimas sutikimas sugrįžimas

sugalvojimas susitarimas sumanymas

39. Įrašykite trūkstamą raidę.

A Č __ O Ž

40. Įrašykite skaičių, kuris pratęstų seką.

7 9 40 74 1526 _____

TREČIAS TESTAS

1. Įrašykite trūkstamą skaičių.

25 20 15 10 __

2. Pabraukite nederantį žodį:

karieta automobilis autobusas vagonas rogės

3. Įrašykite trūkstamą skaičių.

3 7 16 35 __

4. Pabraukite nederantį žodį:

skruzdė voras bitė kandis uodas

5. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra mažiausio gyvūno pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

SALASI

RTISAN

KĖTA

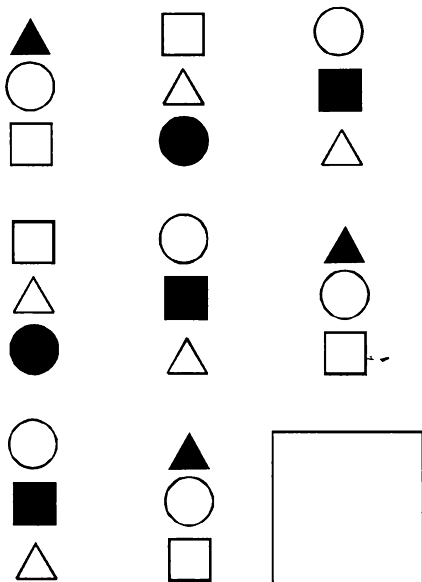
SOKYL

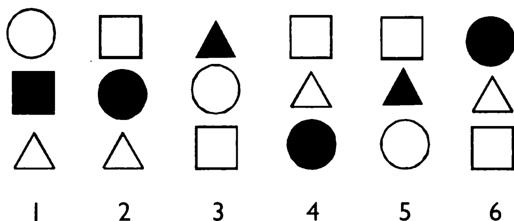
LĖPE

6. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

paukštis (. . . . .) mėnuo

7. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

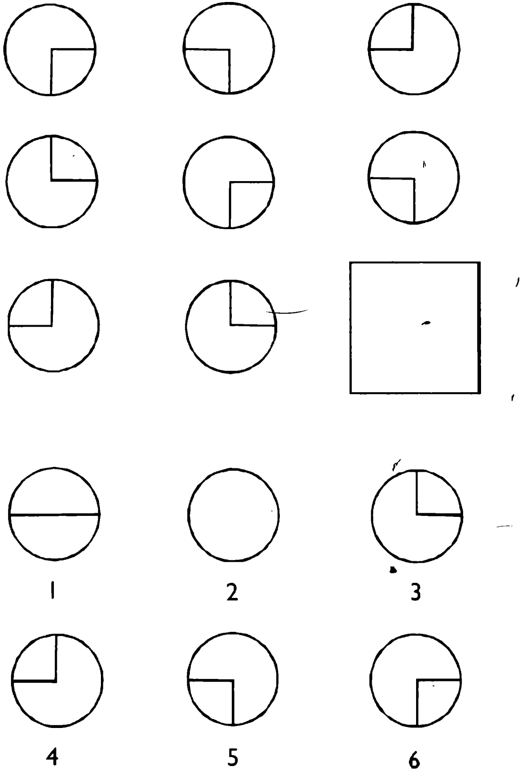

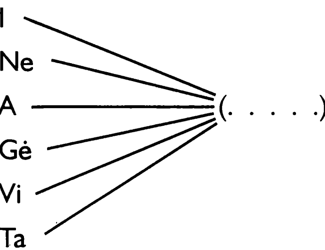
8. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

MU(. . .)RATIS

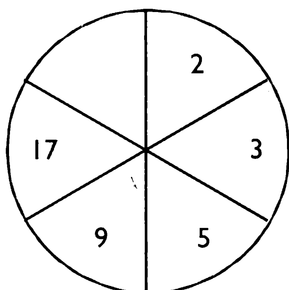
9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

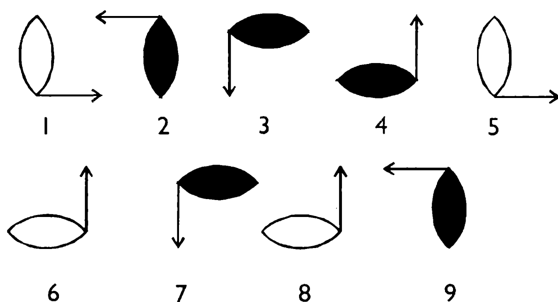
10. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

11. Įrašykite trūkstamą skaičių.

12. Pabraukite nederančią figūrą.

13. Įrašykite trūkstamus skaičius.

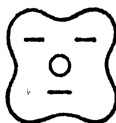
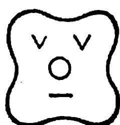
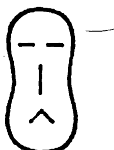
2	4		11	16
3	7		21	31

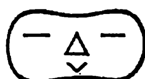
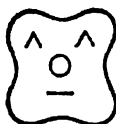
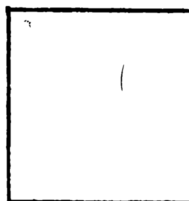
14. Įrašykite trūkstamą raidę.

M N O L S I V __

15. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

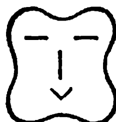
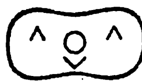

1 2 3

4 5 6

16. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

pagal(vok)ietis

para(. . .)kada

17. Įrašykite trūkstamą skaičių.

14	9	5
21	8	13
28	9	__

18. Pabraukite nederantį žodį:

prabanga klijai nosinė turtas policija hipotezė dejonė

19. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: kaina.)

BE(. . . . .)JAS

20. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra vyro vardas? (Atsakymą pabraukite.)

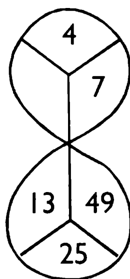
DAINUSR

NATRAS

NOSAIMS

SELONA

21. Įrašykite trūkstamą skaičių.

22. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

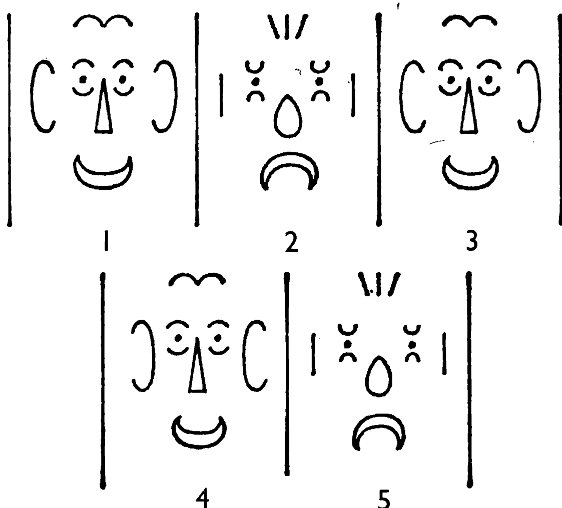
šakės (kasa) baslys

galva (. . . .) vėpla

23. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

sprogmuo (. . . .) išraiška

24. Pabraukite nederantį piešinį.

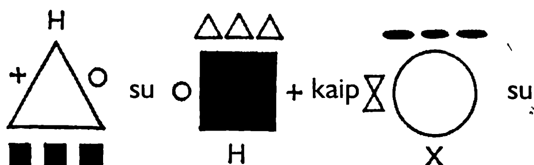
25. Įrašykite raidę, kuri užbaigtų eilutę:

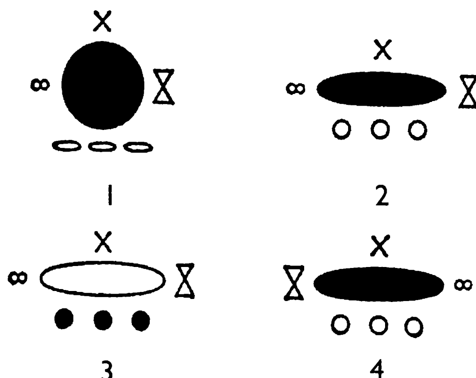
du D   keturi T   trys __

26. Įrašykite trūkstamą raidę.

R	U	J	P
M	O	C	

27. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų užbaigtų eilutę? (Įrašykite numerį.)

28. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

kūmas (mūza) lazda

sigma (. . . .) garsas

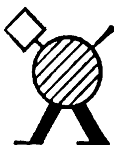
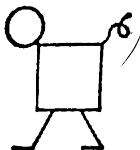
29. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: šalia.)

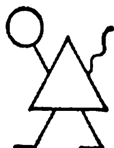
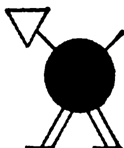
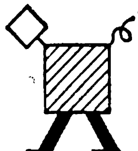
B(. . . .)MAS

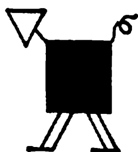
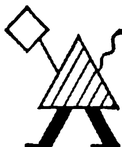
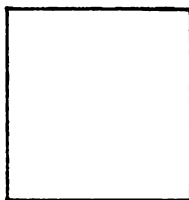
30. Įrašykite trūkstamą skaičių.

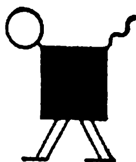
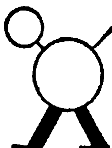
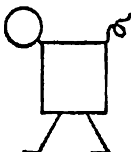
7	14	12
4	12	9
6	24	__

31. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

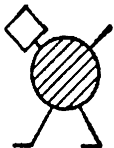
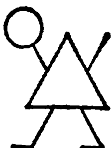
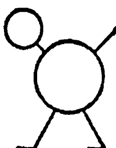

1 2 3

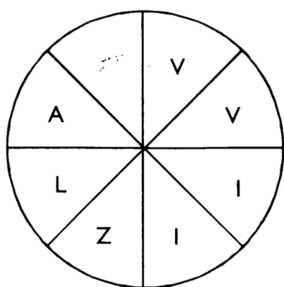

4 5 6

32. Pabraukite nederantį žodį:

laikrodis langas zuikutis spindulys smūgis

33. Įrašykite trūkstamą raidę.

34. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8	5	12	9
3	10	7	

35. Įrašykite trūkstamas raides.

B	E	I	
Ž	Š	N	

36. Skliausteliuose pabraukite vardą, kuris užbaigtų ketvirtą eilutę.

Diana myli Henriką

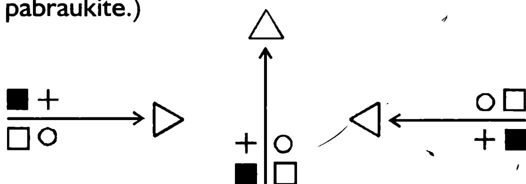
Greta myli Matą

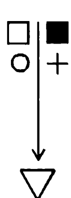
Joana myli Silvestrą

Julija myli (Tomą, Artūrą, Viktorą)

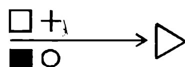
37. Susitarėme su drauge susitikti kiekvieną sekmadienio popietę. Į pirmą susitikimą ji atėjo 12.30, į kitą – 13.20, dar į kitą – 14.30 ir galiausiai – 16.00. Kada galėčiau tikėtis susitikti su ja ateinantį sekmadienį?

38. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų užbaigtų eilutę? (Atsakymą pabraukite.)

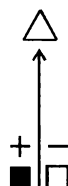

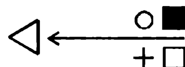

1 2 3

4 5 6

39. Pabraukite nederančią raidžių eilutę.

EDSUAZS

PAONLOAS

RESMIH

SMASRA

40. Įrašykite trūkstamą skaičių.

1	3	7	19	
2	2	4	24	

KETVIRTAS TESTAS

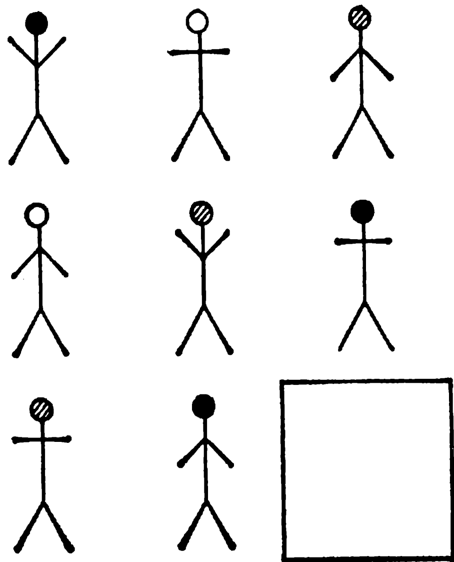
1. Įrašykite trūkstamą skaičių.

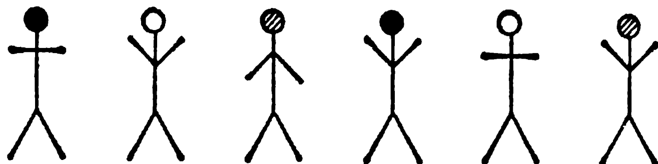
36 30 24 18 __

2. Pabraukite nederantį žodį.

Baironas Gėtė Homeras Bismarkas Rilkė

3. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

1 2 3 4 5 6

4. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4 9 17 35 __ 139

5. Pabraukite nederantį miestą.

Šanchajus Delis Naujasis Orleanas

Tenerifė Kairas Torontas

6. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra futbolo komandos pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

B A E L R O N A C

B I C O N A

V A B A R A I

P R O T O

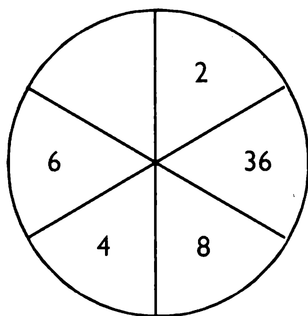
K A S C

7. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

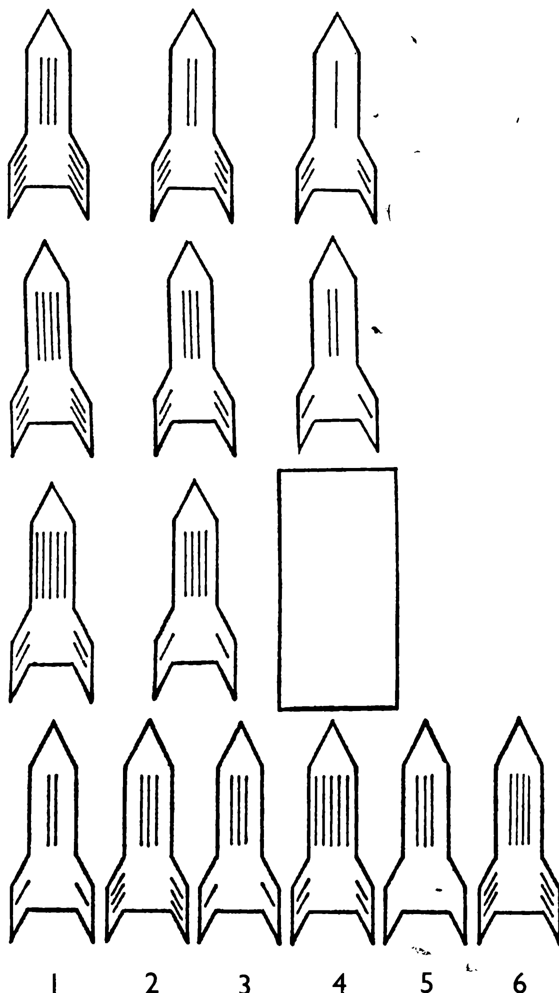
pasakoti (sekti) stebėti

griauti (. . . . . .) liepti

8. Įrašykite trūkstamą skaičių.

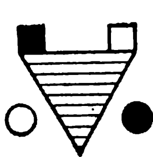
9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

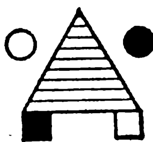
10. Įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: seka.)

M(. . . .)S

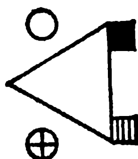
11. Pabraukite du piešinius, kurie neturi poros.

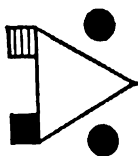
1

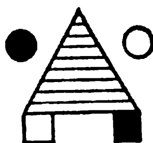
2

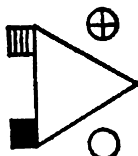
3

4

5

6

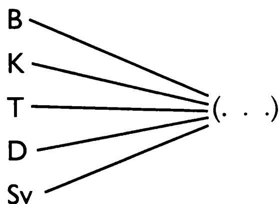
12. Įrašykite trūkstamą raidę.

Č J F M _ P L Š

13. Įrašykite trūkstamą skaičių.

16	28	41	58
37	49	62	

14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

15. Kokie žodžiai slepiasi skliausteliuose?

P + (piktžolė) = (sniegas)

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

9	4	20
8	5	12
7	6	__

17. Pabraukite nederantį žodį.

Pavasaris: pasas, varis, rasa, para, avis, pora, visas

18. Įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: nenauja.)

BŪ(. . . .)TIS

19. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra moters vardas? (Atsakymą pabraukite.)

AMILA

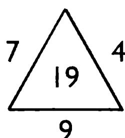
RANAV

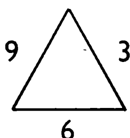
IMDLA

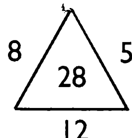
LAVSI

ALURA

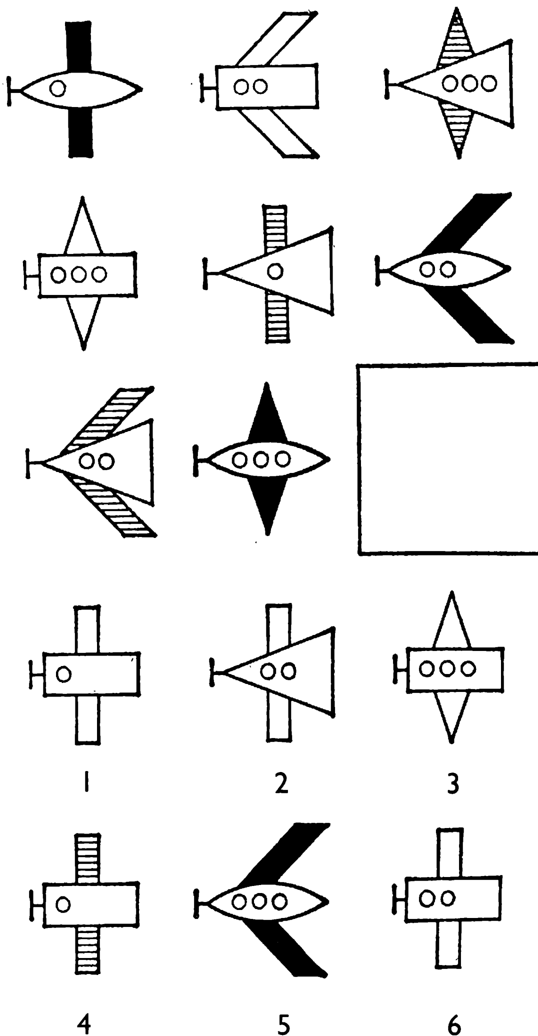
20. Įrašykite trūkstamą skaičių.

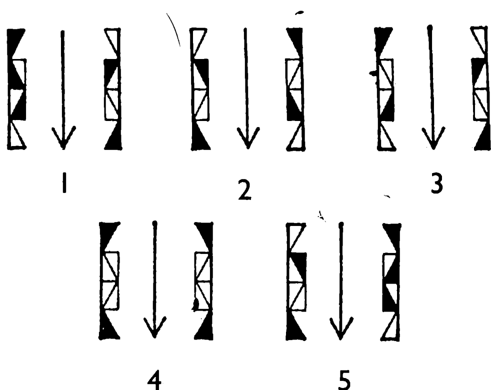

21. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

22. Pabraukite nederančią figūrą.

23. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

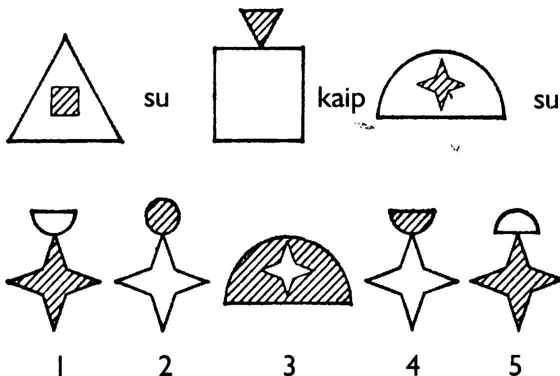
188(300)263

893(   )915

24. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

žuvis(. . . . .)virvė

25. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų užbaigtų eilutę? (Atsakymą pabraukite.)

26. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra kino žvaigždės pavardė? (Atsakymą pabraukite.)

SLATEON

NOERL

ANFDO

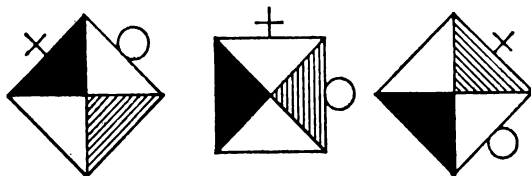
NDOBAS

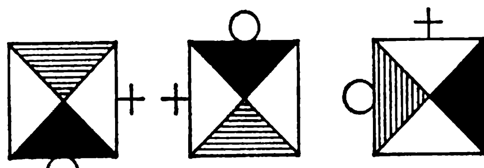
RAYLOT

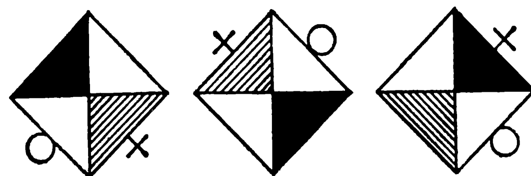
27. Įrašykite trūkstamą raidę.

S	O	K
N	J	E
T	O	_

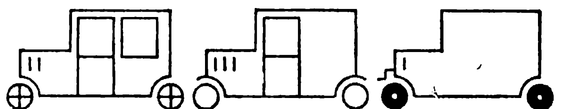
28. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų užbaigtų eilutę? (Atsakymą pabraukite.)

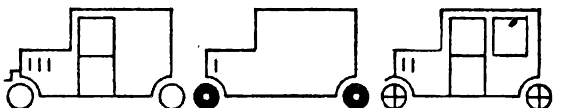

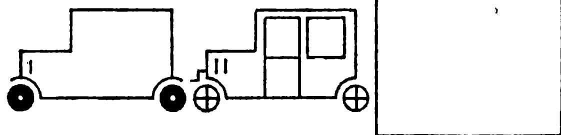

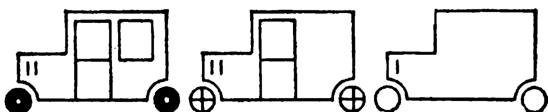

29. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

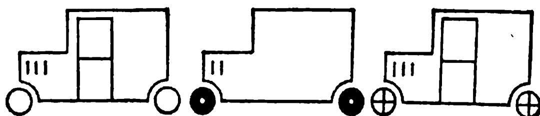

1 2 3

4 5 6

30. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

347(418)489

643( )721

31. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4	12	10	6
10	3	6	7
6	8	__	5

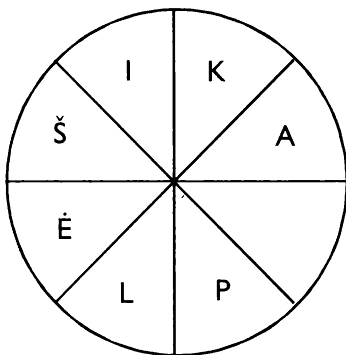
32. Pabraukite nederantį žodį:

alga man namo kol rytas

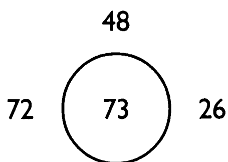
33. Įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia.

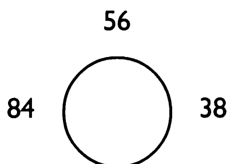
SAVI (. . . . . .) RAŠTIS

34. Įrašykite trūkstamą raidę.

35. Įrašykite trūkstamą skaičių.

36. Įrašykite trūkstamas raides.

A	Č	F	
D	H	M	

37. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: dalis.)

ABI(. . . .)TINAS

38. Pabraukite frazę, kuri užbaigtų sakinį.

Darius turi knygą, Tomas turi mašiną, Vilius turi žmoną, ...

Pratęskite pasirinkdami vieną iš frazių:

Laimis turi šunį; Jonas turi namus; Linas turi sodybą; Remigijus turi profesiją.

39. Įrašykite raidę, kuri užbaigtų eilutę.

C T G M P __

40. Įrašykite trūkstamą skaičių.

14	10	12	16
84	40	60	

PENKTAS TESTAS

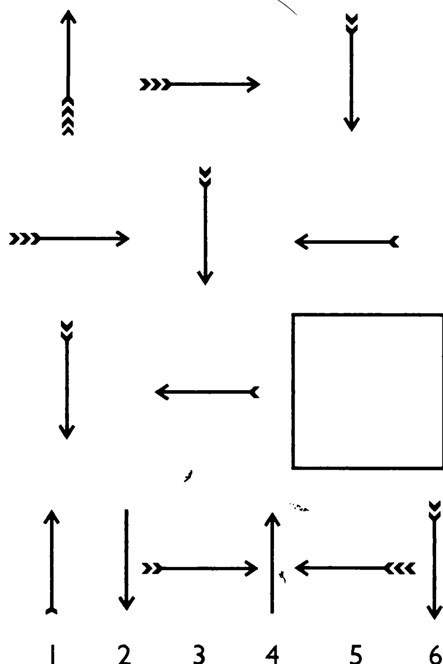
1. Įrašykite trūkstamą raidę.

A Č F I __

2. Pabraukite nederantį žodį.

Rembrantas Šekspyras Pikaso Rafaelis Mone

3. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

4. Įrašykite trūkstamą skaičių.

2 5 9 19 37 __

5. Pabraukite nederantį žodį:

silkė delfinas ryklys raja ungurys plekšnė

6. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra Anglijos miesto pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

RYNSLEBA

LUIVPERLIS

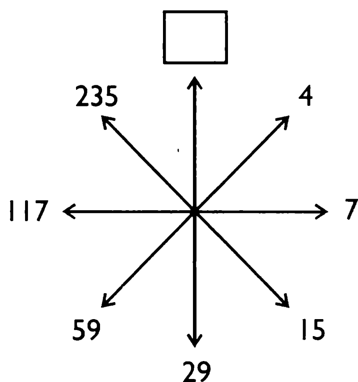
DADRIMAS

MORA

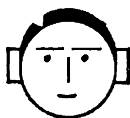
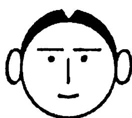
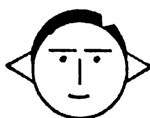
7. Skliausteliuose įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

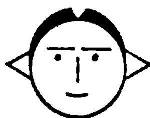
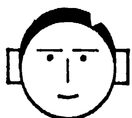
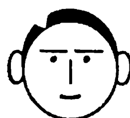
šukuosena (. . . .) organas

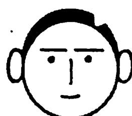
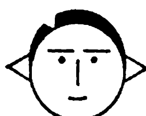
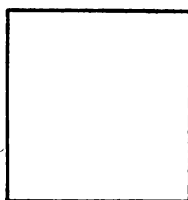
8. Įrašykite trūkstamą skaičių.

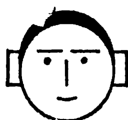
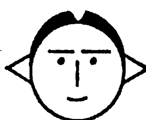
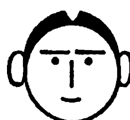

9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

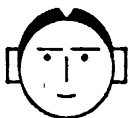
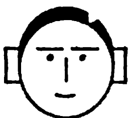
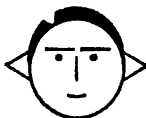

1 2 3

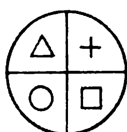

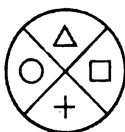
4 5 6

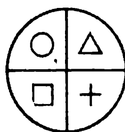
10. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: virtinė.)

T (. . . .) S

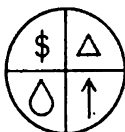
11. Pabraukite dvi figūras, kurios neturi poros.

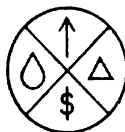

1

2

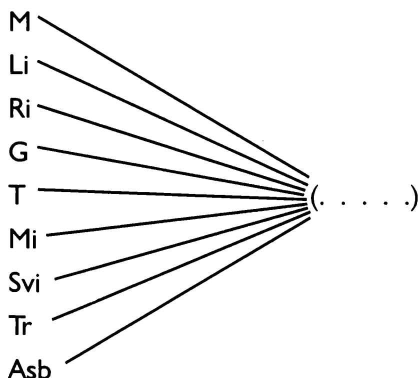

3

4

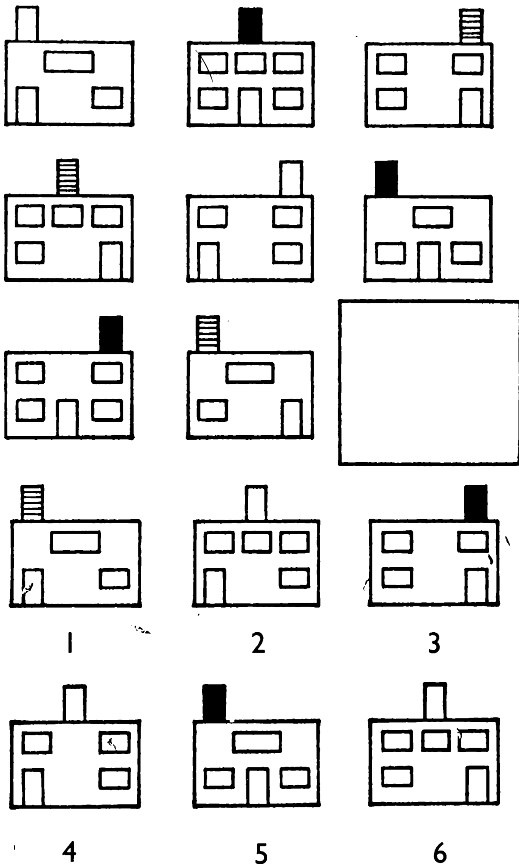

5

6

12. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

13. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

14. Įrašykite trūkstamą raidę.

M N L P H __

15. Kokie žodžiai slepiasi skliausteliuose?

P + (ola) = (nešvarumai)

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4	6	3	8
2	8	4	4
6	5	__	10

17. Apatinėje eilutėje pabraukite žodį, kuris dera prie visų viršutinės eilutės žodžių.

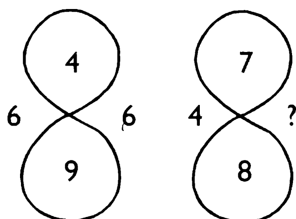
KOPŪSTAS LIGA ŽVAIGŽDĖ

kvailys liūtas vėjaraupiai ropė ūkis

18. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra gyvūno pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

BRYMDLAS
SPRYLVIS
GINIBNAS
ATABRA

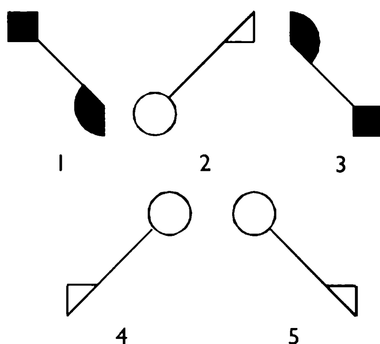
19. Įrašykite trūkstamą skaičių.

20. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: gėrimas.)

AT (. . . . .) LAS

21. Pabraukite nederančią figūrą.

22. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį.

AL (BALA) 21

AM (. . . .) 81

23. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra Anglijos miesto pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

R E N G I M I M B A S

D O L N O N A S

Č I E S T E N M R A S

A B L U N D I S

T I R B O L S I S

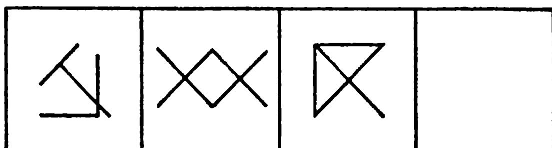
24. Skliausteliuose įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

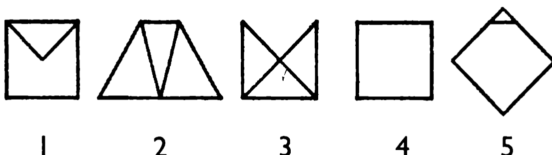
degti (. . . . .) steigti

25. Įrašykite trūkstamą skaičių.

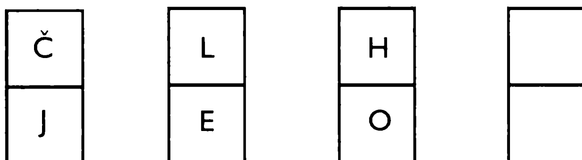
3 7 15 31 __

26. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

27. Įrašykite trūkstamas raides.

28. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

oktava (koma) amfiteatras

olimpiada (. . . .) italas

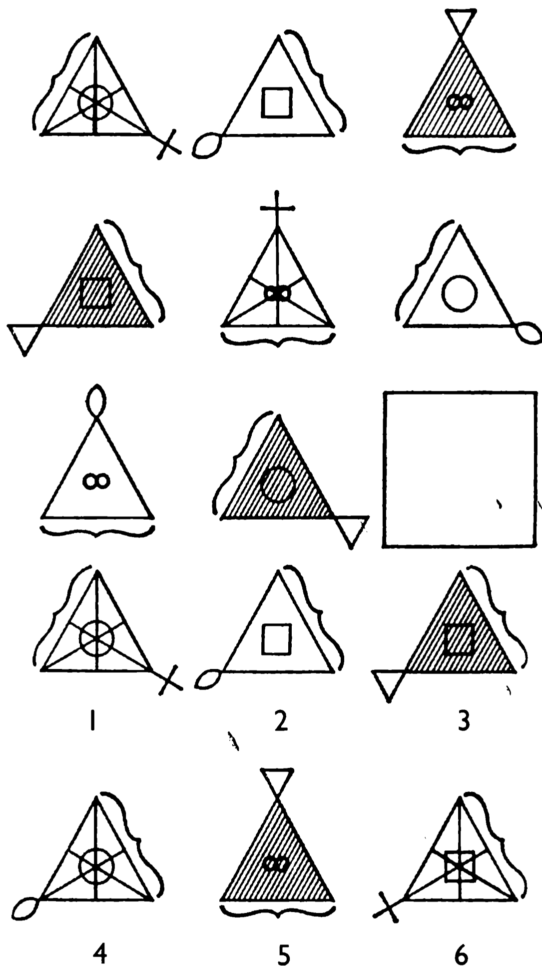
29. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: televizija.)

K (. . . . .) S

30. Pabraukite nederantį žodį:

pliaukšt rašyti mėlynas tolima šmurkšt

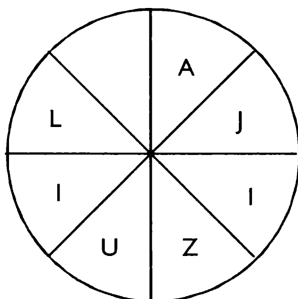
31. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

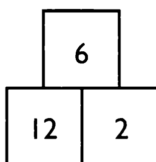
32. Įrašykite trūkstamą raidę.

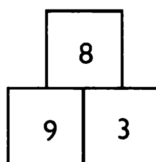
C 4 J 2 N 3 __

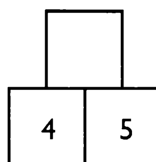
33. Įrašykite trūkstamą raidę.

34. Įrašykite trūkstamą skaičių.

35. Įrašykite trūkstamą skaičių.

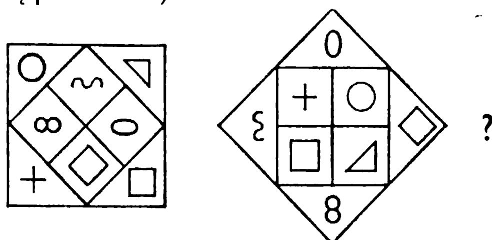
6	8	7
36	64	49
24	48	__

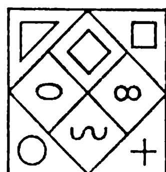
36. Seanso metu mediumas iškvietė Bismarką, Čerčilį, Einšteiną ir Galilėjų. Kas bus kitas iškviestasis: Pasteras, Makiavelis, Ibsenas, Moras ar Vašingtonas? (Atsakymą pabraukite.)

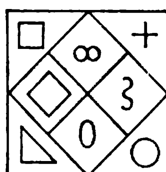
37. Pabraukite nederantį skaičių.

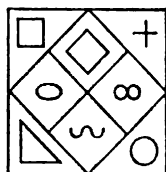
739 1341 522 1862

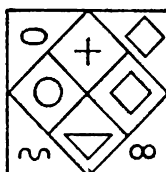
38. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą pabraukite.)

1

2

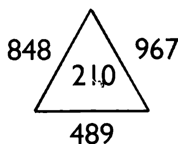

3

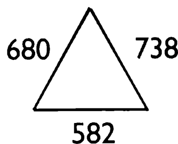

4

39. Įrašykite trūkstamą skaičių.

3	4	5
552	992	

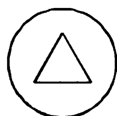
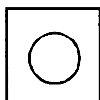
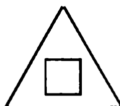
40. Įrašykite trūkstamą skaičių.

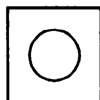
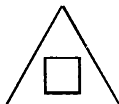
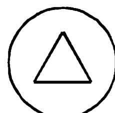

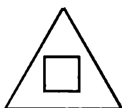
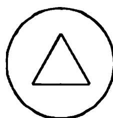
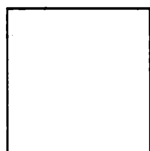

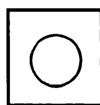
ŠEŠTAS TESTAS

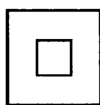
1. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

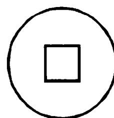

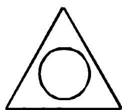

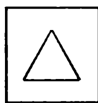

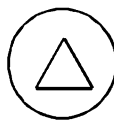

1

2

3

4

5

6

2. Įrašykite trūkstamą raidę.

E I M R __

3. Pabraukite nederantį žodį.

Aleksandras Napoleonas Cezaris Nelsonas Suvorovas

4. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8 12 10 16 12 __

5. Pabraukite nederantį žodį:

brigas škuna rikša barkasas džonka

6. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra tikrai egzistuojančio gyvūno pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

NARDOKAS

LOKLIKSIVA

HMECIRA

GŪRENKA

7. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

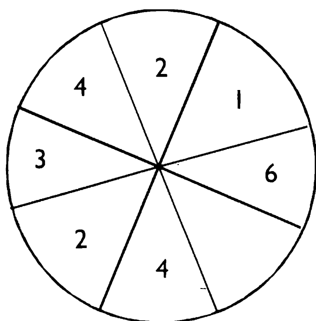
įrankis (kaltas) nusižengęs

medis (. . . . .) atšipęs

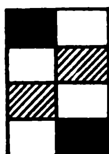
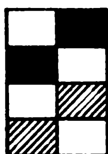
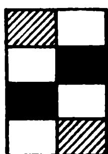
8. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: du.)

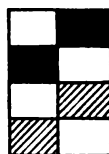
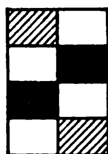
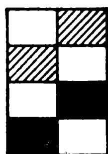
S (. . . .) S

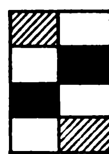
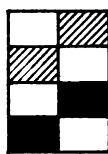
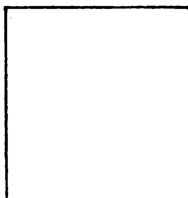
9. Įrašykite trūkstamą skaičių.

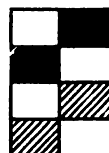

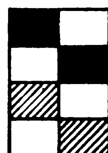
10. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

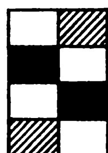

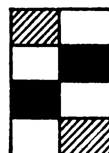

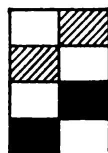

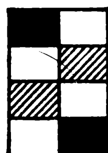

1

2

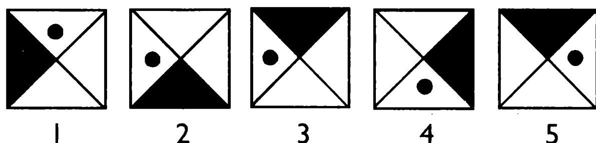

3

4

5

6

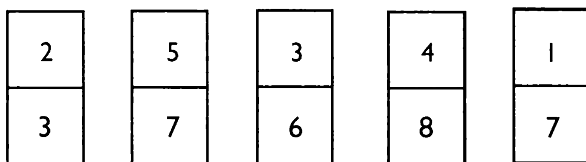
11. Pabraukite nederančią figūrą.

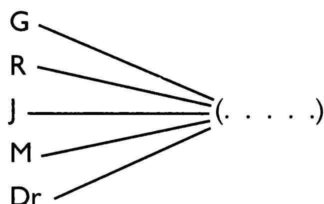
12. Įrašykite trūkstamą raidę.

G	J	P
C	F	N
D	I	__

13. Pabraukite nederantį domino.

14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

15. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

amžius (akmuo) anglis

duobė (. . . .) balionas

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

6	10	14
12		22
19	25	31

17. Pabraukite nederantį žodį.

Aksesuarai: kasa, rusas, seka, karas, riešas, siera, rasa, akis, kiras.

18. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: pieva.)

Į(. . . . .)S

19. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis nėra JAV miesto pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

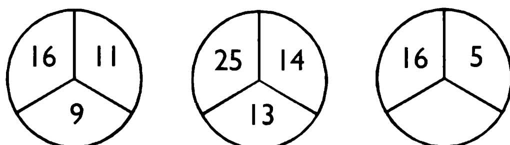
G I K A Č A

Ė N A I T A

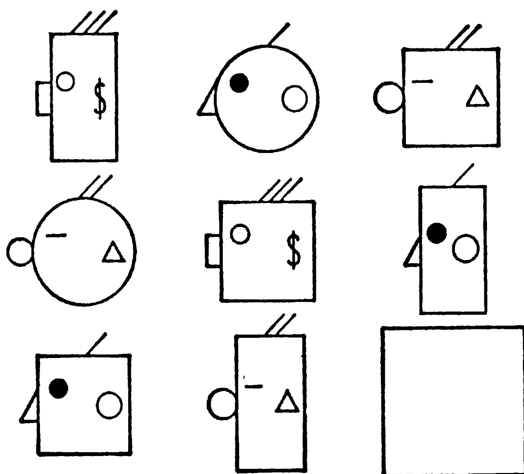
N O T S O B A S

Š N A V I T O N G A S

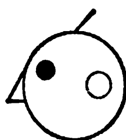
20. Įrašykite trūkstamą skaičių.

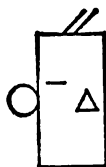

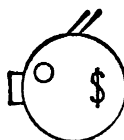
21. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

1 2 3

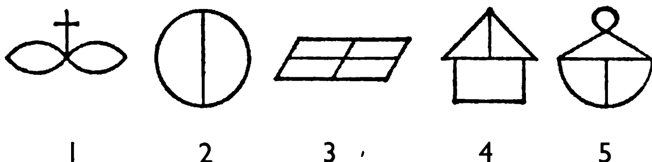
4 5 6

22. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

mąstyti (tyla) klasė

nenuorama (. . . .) pasala

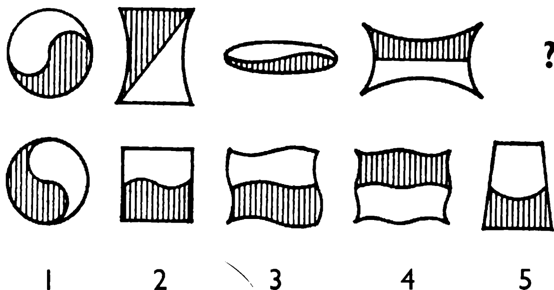
23. Pabraukite nederančią figūrą.

24. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

raudonuoti (. . . . . .) kasti

25. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą pabraukite.)

26. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra gyvūno, turinčio mažiau nei keturias kojas, pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

Ė K U R Ž I

Ū T I L A S

M B R Y D S L A

N A V P I G N I S

R A F I Ž A

27. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

164(225)286

224(   )476

28. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: talpa.)

GI (. . . .) KONAS

29. Pabraukite nederantį skaičių.

837 612 549 422 342

30. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8	3	21
6	5	25
12	2	__

31. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį.

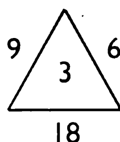
1 8 (rega) 6 18

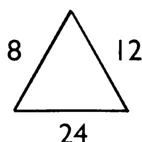
19 22 (. . . .) 13 1

32. Pabraukite nederantį žodį:

kėdė lova lentyna stalas kanapa

33. Įrašykite trūkstamą skaičių.

SEPTINTAS TESTAS

1. Įrašykite trūkstamą raidę.

S O L I __

2. Pabraukite nederantį žodį.

Mocartas Bachas Sokratas Hendelis Bethovenas

3. Įrašykite trūkstamą skaičių.

17 19 __ 20 15

4. Pabraukite nederantį miestą.

Oslas Londonas Niujorkas Kairas Bombėjus
Karakasas Madridas

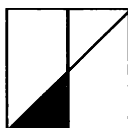
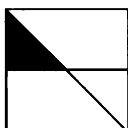
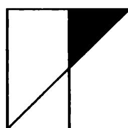
5. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra didžiausio gyvūno pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

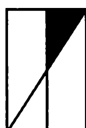
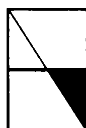
L A R S A P O D E
K A R S L Y
K A S E Š Š
G I T S R A
E A R Z B S
R I B E D S I
I K Š S I K

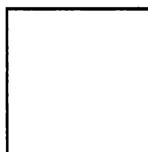
6. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: atauga.)

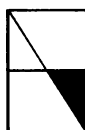
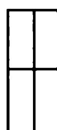
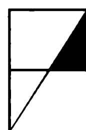
IŠ (. . . . .) ŽOLĖ

7. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

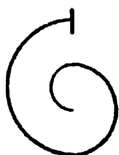
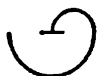
1 2 3 4 5 6

8. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

planeta (žemė) dirva

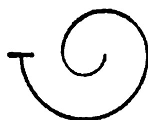
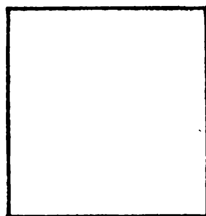
telkti (. . . . .) kerėti

9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

1

2

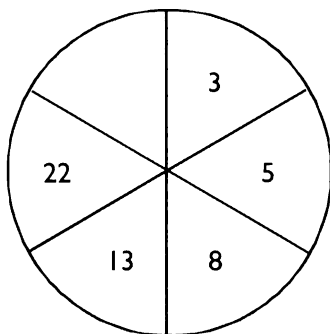

3

4

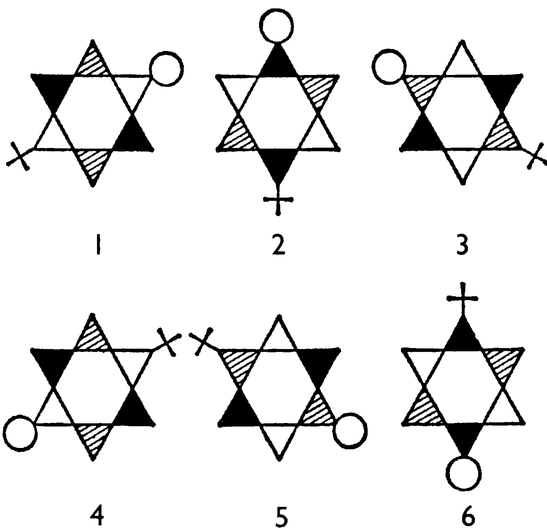

5

6

10. Įrašykite trūkstamą skaičių.

11. Pabraukite du netinkamoje vietoje esančius paveikslėlius.

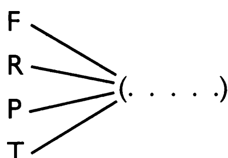
12. Įrašykite trūkstamą raidę.

Č H L S __

13. Įrašykite trūkstamą skaičių.

6	12	24	48
2	4	16	

14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

15. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

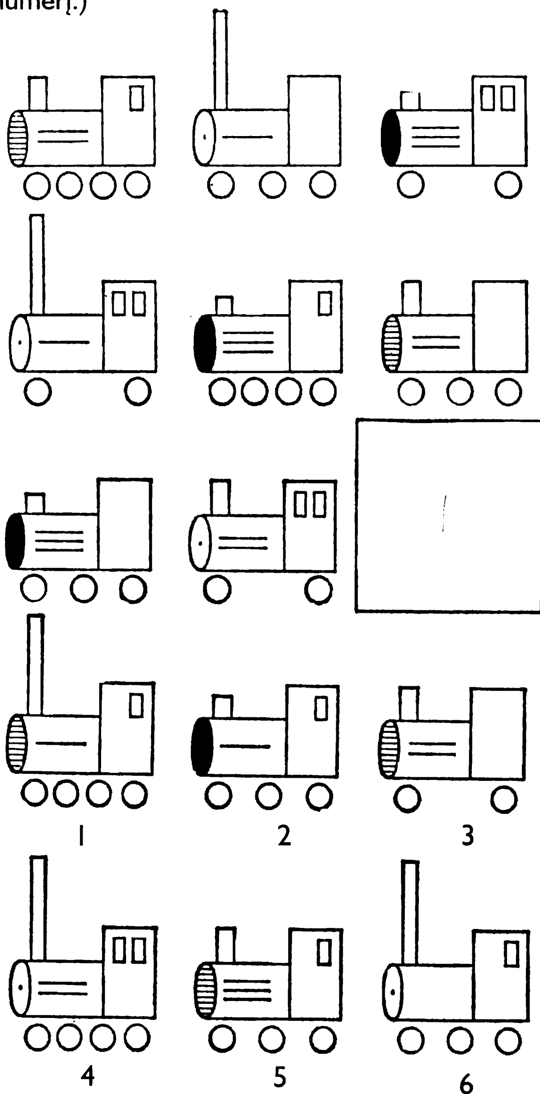
šifras (raktas) smuikas

laikas (. . . . . .) laumė

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

6	4	5
3	2	1
8	5	__

17. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

18. Įrašykite trūkstamą skaičių.

17	33	8
5	29	12
13	__	10

19. Apatinėje eilutėje pabraukite tą žodį, kuris dera prie visų viršutinės eilutės žodžių.

FAZĖ AKMUO UŽTEMIMAS

visuma akimirka pilnatis etapas tamsa

20. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: netekėjusi.)

DRA (. . . .)GĖ

21. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra nekomandinės sporto šakos pavadinimas? (Atsakymą pabraukite.)

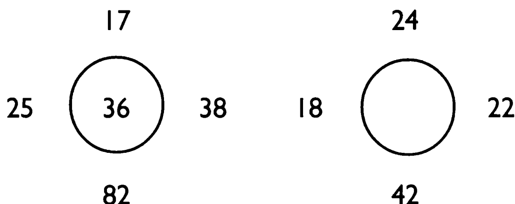
S M A U K I A L P

S I G B E R

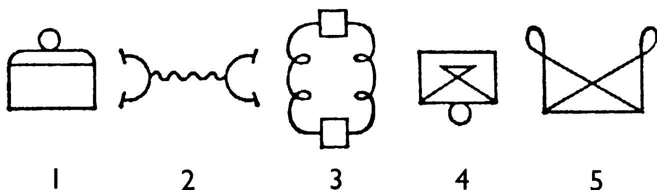
B I O E S B A L S

A L S T B O U F

22. Įrašykite trūkstamą skaičių.

23. Pabraukite nederančią figūrą.

24. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

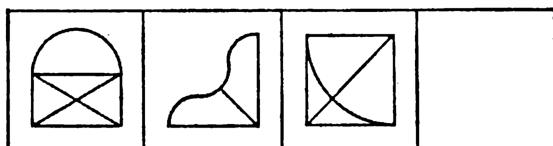
laimė (alus) suokalbis

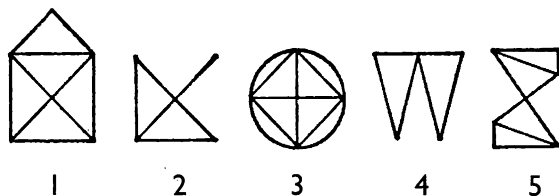
varžovas (. . . .) sielvartas

25. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

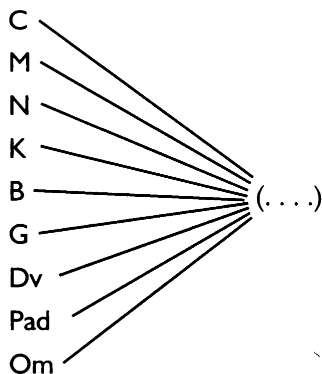
bala (. . . . . .) giminė

26. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

27. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

28. Įrašykite trūkstamus skaičių ir raidę.

3	7	11	
C	F	J	

29. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

132 (834) 285

214 (   ) 117

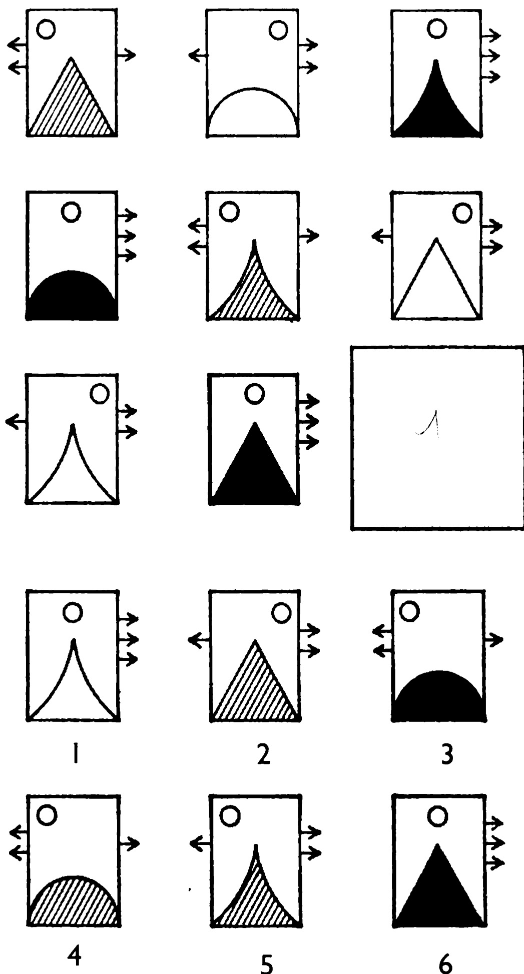
30. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: klausimas.)

AR (. . . .) STRAS

31. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4	8	20
9	3	15
6	6	__

32. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

33. Pabraukite nederantį skaičių.

625 361 256 197 144

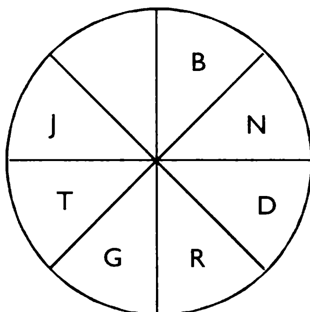
34. Pabraukite nederantį žodį:

mašina likeris piliakalnis kabinetas gyvūnas

35. Įrašykite trūkstamą skaičių.

4 6 9 14 __

36. Įrašykite trūkstamą raidę.

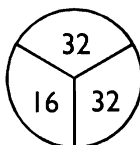
37. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: gyvūnas.)

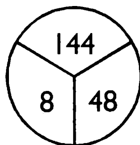
PU (. . . .) SIS

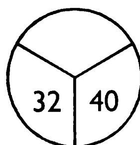
38. Įrašykite trūkstamą skaičių.

28 33 31 36 34 __

39. Įrašykite trūkstamą skaičių.

40. Jei DGJ + JAE + BHF = DDAB ir F x C / J = GA, kiek bus A / G?

AŠTUNTAS TESTAS

1. Įrašykite trūkstamą raidę.

V S N J __

2. Pabraukite nederantį žodį:

rugpjūtis rugsėjis spalis lapkritis gruodis

3. Įrašykite trūkstamą skaičių.

36 28 24 22 __

4. Pabraukite nederantį žodį.

Ispanija Danija Vokietija Prancūzija Italija Suomija

5. Iš kurios eilutės raidžių susidedantis žodis yra pavadinimas transporto priemonės, kuri skiriasi nuo kitų? (Atsakymą pabraukite.)

I M Ž E V S A

Ž I E V O Č Ė S

A N G A V O S

O G R S Ė

K A R A T I E

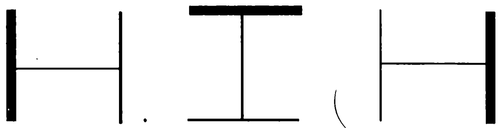
6. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

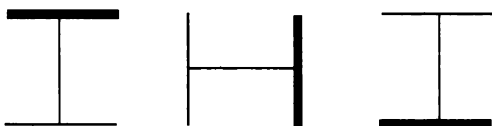
mišios (. . . .) kiekis

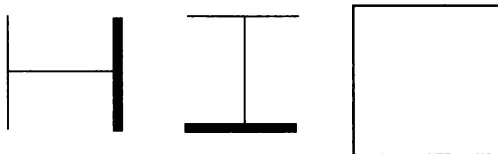
7. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: apstu.)

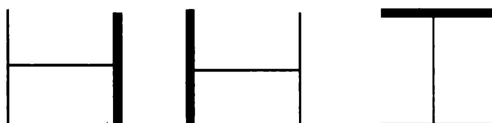
PER (. . . .) KARTINIS

8. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

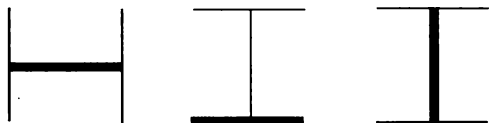

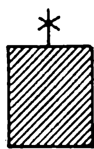
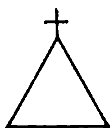
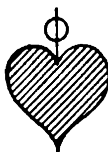
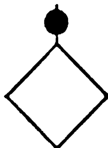
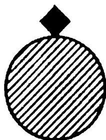
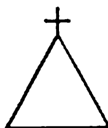
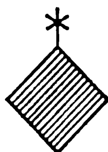
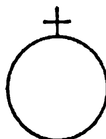
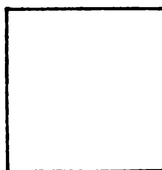

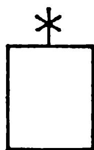
1 2 3

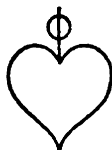

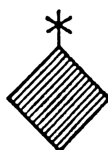
4 5 6

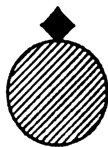
9. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią langelį? (Įrašykite numerį.)

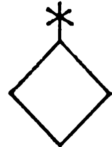

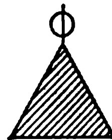

1

2

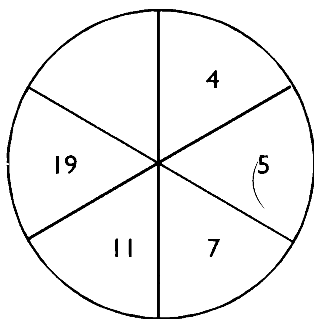

3

4

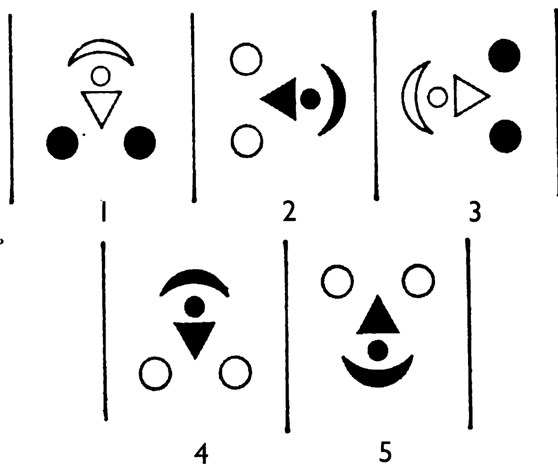

5

6

10. Įrašykite trūkstamą skaičių.

11. Pabraukite nederančią figūrą.

12. Įrašykite trūkstamą raidę.

K	N	E
M	O	I
T	Ž	_

13. Įrašykite trūkstamą skaičių.

42	
6	27

66	
7	40

78	
8	

14. Skliausteliuose įrašykite žodį, prie kurio pridėję kairėje esančias raides gautumėte naujus žodžius.

Baz
P
Š (. . . . .)
B
K

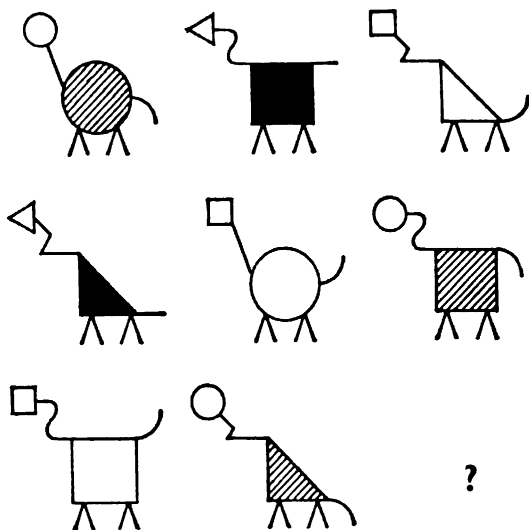
15. Kokie žodžiai slepiasi skliausteliuose?

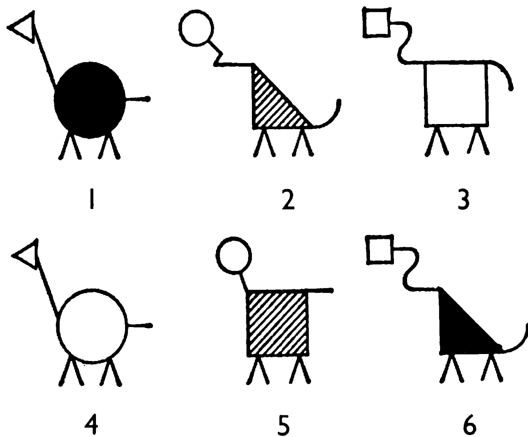
K + (dokumentas) = (šalis)

16. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8	6	4
4	1	9
6	4	_

17. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą pabraukite.)

18. Apatinėje eilutėje pabraukite tą žodį, kuris dera prie visų viršutinės eilutės žodžių.

ŽIURKĖ ŽENKLAS SLIDĖS SKAITIKLIS

lietus lelija gyvulys kamuolys popierius

19. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: sritis.)

A (. . . .) LAS

20. Iš kurios eilutės raidžių galima sudėti pavadinimą miesto, esančio ne Italijoje? (Atsakymą pabraukite.)

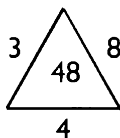
A N O R I L E F C J

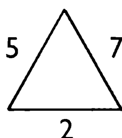
D A R S D I M A

Z A I P

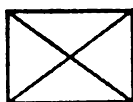
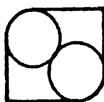
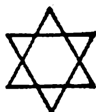
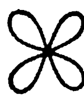
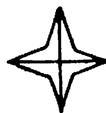
S L I M A N A

21. Įrašykite trūkstamą skaičių.

22. Pabraukite nederančią figūrą.

1 2 3 4 5

23. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

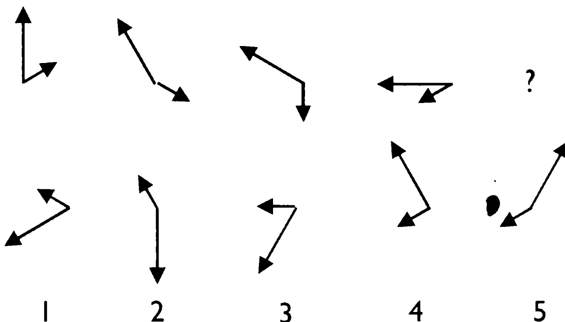
243 (222) 317

548 (   ) 621

24. Įrašykite žodį, turintį tą pačią prasmę, kaip ir žodžiai šalia skliaustelių:

papuošalas (. . . . . .) elitas

25. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų vietoj klaustuko? (Atsakymą č

26. Įrašykite trūkstamą raidę.

A D O G

Ė D O R

A D O ___

27. Įrašykite trūkstamas raides.

D	H	L	
V	S	N	

28. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą žodį:

snobas (bala) karnavalas

prabangus (. . . .) namas

29. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: laikas.)

ATS (. . . .) ŠTĖ

30. Apatinėje eilutėje pabraukite tą skaičių, kuris dera prie trijų viršutinės eilutės skaičių.

372 258 441

283 488 137 381 242

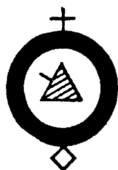
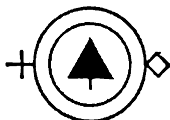
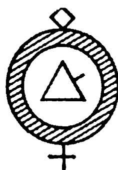
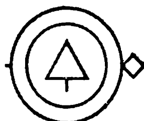
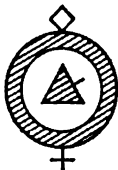
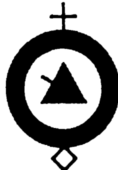
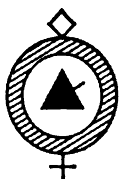
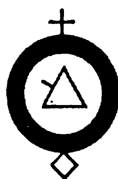
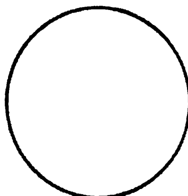
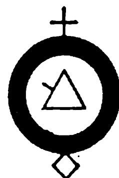
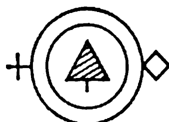
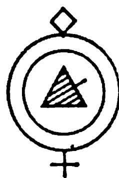
31. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8	5	9
26	20	
13	16	12

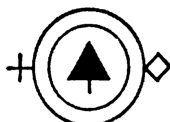
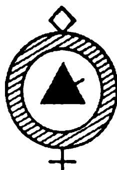
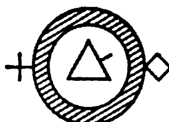
32. Įrašykite trūkstamą skaičių.

5 6 7 8 10 11 14 __

33. Kuri iš skaičiais pažymėtų figūrų tiktų į tuščią apskritimą? (Įrašykite numerį.)

1 2 3

4 5 6

34. Apatinėje eilutėje pabraukite tą žodį, kuris dera prie visų viršutinės eilutės žodžių.

PLUTA RIEŠUTAS PUSRUTULIS

kvadratas lapas lazdynas drebėjimas kankorėžis

35. Skliausteliuose įrašykite trūkstamą skaičių.

532 (630) 217

648 ( ) 444

36. Pabraukite nederantį skaičių.

5 7 9 17 23 37

37. Skliausteliuose įrašykite žodį, kuris būtų pirmojo žodžio pabaiga, o antrojo – pradžia. (Raktas: matas.)

SA (. . . . .) TAS

38. Įrašykite trūkstamą skaičių.

8 24 12 __ 18 54

39. Pabraukite žodį, kuris užbaigtų sakinį.

Kaip T A R U P K O Š E T I A U S su O Ž K E L M V A T S,

taip A D V I R D U E T L P I E S su

O L A M E G A T R S Ė

O M K A I Ž T A R S

T H P S I C I K A

R A D O Ž V A I B S

40. Įrašykite trūkstamą skaičių.

260 216 128 108 62 54 __ 27

ATSAKYMAI IR PAAIŠKINIMAI

PIRMAS TESTAS

1. 14. (Sekos skaičiai didėja 3 vienetais.)
2. Biuras. (Žmonės biuruose negyvena.)
3. 14 ir 13. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios skaičių sekos, prasidedančios skaičiais 7 ir 10, kurių kiekvienos nariai didėja 2 vienetais.)
4. Banginis. (Jis yra žinduolis, visos kitos – žuvys.)
5. Comet. (Automobilių markės: Ford, Mercedes, Citroen, Fiat.)
6. Banda. (Žodis skliausteliuose reiškia tą patį, ką ir žodžiai šalia skliaustelių.)
7. Upė.
8. 5. (Iš kairės į dešinę figūros mažėja.)
9. 32. (Padauginkite pirmąjį skaičių iš antrojo ir gausite trečiąjį: 1 x 2 = 2; tada padauginkite antrąjį iš trečiojo ir gausite ketvirtąjį ir t. t. 4 x 8 = 32; taigi 32 yra trūkstamas skaičius.) *Arba* 8. (Kairėje esantys skaičiai 4 kartus didesni nei esantys priešais juos dešinėje.)
10. 3. (Kiekvienoje eilutėje yra apskritimas, kvadratas ir rombas. Skersinės linijos paeiliui nubrėžtos įstrižai arba skersai figūros. Trūkstama figūra turi būti kvadratas su skersai nubrėžtomis skersinėmis linijomis.)
11. 5. (Storesnė trikampio linija sukasi prieš laikrodžio rodyklę, taškelis viduje sukasi pagal laikrodžio rodyklę, o du skersiniai brūkšneliai visuomet yra už taškelio, išskyrus 5 figūrą, kur šie brūkšneliai yra prieš taškelį.)
12. 18 / 30. (Viršutiniai skaičiai gaunami tokiu būdu: - 1; + 2; - 3; + 4; apatiniai: + 1; - 2; + 3; - 4.)
13. U. (Seka sudaryta pakaitomis peršokant abėcėlėje per 2 ir 3 raides.)
14. Oras.
15. Galas ir augalas.
16. 6. (Apatinis stulpelio skaičius yra virš jo esančių kitų dviejų skaičių vidurkis.)
17. Krešėjimas. (Prie kiekvieno iš šių žodžių galima pridėti žodį „kraujo".)
18. 3.
19. Anga.
20. Sabrina. (Poetai: Homeras, Sapfo, Baironas, Eliotas.)
21. 6. (Sudėkite visus ilgųjų strėlių galuose esančius skaičius ir iš gautos sumos atimkite trumpųjų strėlių galuose esančius skaičius.)

22. Riksmas. (Vietoj taškelių įrašykite žodžio po skliaustelių šeštą, penktą, žodžio prieš skliaustelius – ketvirtą ir trečią raides.)
23. Baras.
24. 5. (Kiekvienoje figūroje mažas apskritimas ir kvadratas keičiasi vietomis, išskyrus 5 figūrą. Strėlė ir klaustukas visą laiką išlieka savo vietose.)
25. Darvinas. (Kompozitoriai: Mocartas, Štrausas, Verdis.)
26. Č. (Antrojo stulpelio raidės yra abėcėlėje per tiek raidžių į dešinę nuo pirmojo stulpelio raidžių, kiek trečiojo stulpelio raidės – į kairę nuo pirmojo stulpelio raidžių. M raidė yra abėcėlėje per 4 raides į dešinę nuo H, o Č – per 4 raides į kairę nuo H.)
27. 2. (Kaip kvadratas su dryžuotu skrituliu viduje tampa dryžuotu skrituliu su pasuktu kvadratu viduje, taip trikampis su dryžuotu kvadratu viduje tampa dryžuotu kvadratu su pasuktu trikampiu viduje. Trys išorėje esantys stačiakampiai kitų figūrų atžvilgiu pasisuka 180^0 kampu. Dryžuoti stačiakampiai tampa juodais, juodi – dryžuotais.)
28. 2. (Pagrindinė figūra pasukama 90^0 kampu, taškuoti plotai keičiasi vietomis su baltais, viduje esanti figūra taip pat pasukama 90^0 kampu.)
29. Gilė. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių, sukeistų vietomis, trečios ir antros raidžių.)
30. Dega.
31. 3. (Visos užduoties figūros sudarytos iš trijų linijų ir stataus kampo arba šešių linijų be stačių kampų.)
32. 10. (Paskutinis eilutės skaičius gaunamas sudedant du pirmuosius eilutės skaičius ir iš sumos atimant trečiąjį eilutės skaičių. 13 + 8 - 11 = 10.)
33. 1. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio žmogeliukai turi ovalų, kvadratinį ar linijinį kūną, apskritas, kvadratines ar linijines pėdas, apvalią, kvadratinę ar trikampę galvą, pakeltas, nuleistas ar ištiestas į šalis rankas. Trūkstama figūra turi turėti linijinį kūną, apskritas pėdas, kvadratinę galvą ir nuleistas rankas.)
34. Niujorkas. (Niujorkas nėra sostinė.)
35. 18. (Sudauginkite visus trikampio išorėje esančius skaičius ir sandaugą padalykite iš 10.)
36. D / I. (Čia yra dvi raidžių sekos, prasidedančios raidėmis A ir E ir sudarytos peršokant abėcėlėje per raidę. Sekos raidės surašytos

pakaitomis viršutiniame ir apatiniame langeliuose, t. y. A viršutiniame langelyje, C apatiniame langelyje, D vėl viršutiniame ir t. t.)

37. Tona.

38. 26. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios skaičių sekos, prasidedančios skaičiais 8 ir 10. Kiekvienos sekos sekantis skaičius gaunamas prieš jį esantį tos sekos skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atimant 2. 14 x 2 - 2 = 26.)

39. N. (Skaičius raidžių, esančių tarp A ir kiekvienos kitos raidės, yra pirminis skaičius – 2; 3; 5; 7; 11; 13. Tarp A ir N yra 13 raidžių.)

40. 238. (Ši seka sudaryta trejetą keliant 1; 2; 3; 4; 5 laipsniu ir iš gauto skaičiaus atitinkamai atimant 1; 2; 3; 4; 5. $3^1 - 1 = 2$; $3^2 - 2 = 7$; $3^3 - 3 = 24$; $3^4 - 4 = 77$; $3^5 - 5 = 238$.)

ANTRAS TESTAS

1. 24. (Sekos skaičiai didėja 4 vienetais.)
2. 3. (Rutuliukų mažėja visomis kryptimis.)
3. Šamas. (Jis yra žuvis, visi kiti – žinduoliai.)
4. 90 ir 93. (Seka sudaryta pakaitomis pridedant prie pirmesnio jos nario 3 ir padauginant jį iš 2. 45 x 2 = 90 ir 90 + 3 = 93.)
5. Apolonas. (Jis yra graikų dievas, visi kiti – romėnų.)
6. Vašingtonas. (Europoje yra: Atėnai, Maskva, Milanas, Oslas.)
7. Veja. (Žodis skliausteliuose reiškia tą patį, ką ir žodžiai šalia skliaustelių.)
8. Opa.
9. 5. (Paskutinėje eilutėje esanti figūra yra tokia pat, kaip ir viršutinėje, tik vietomis sukeistos juoda ir balta spalvos.)
10. T. (C yra antra raidė po A, E – trečia po C, I – ketvirta po E, N – penkta po I, T – šešta po N.)
11. 39. (Kiekvienas sekantis pagal laikrodžio rodyklę skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atitinkamai atimant 1; 2; 3 ir t. t. 22 x 2 - 5 = 39.)
12. 4. (1 ir 3 bei 2 ir 5 figūros sudaro poras.)

13. 22. (Apatinis skaičius gaunamas viršutinį skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atitinkamai atimant 1; 2; 3; 4. 13 x 2 - 4 = 22.)
14. Era.
15. Žalia. (Tai žodis, galintis apibūdinti abu šalia skliaustelių esančius žodžius.)
16. 4. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio katinai turi apvalų, stačiakampį ar trikampį kūną, apvalią, kvadratinę ar trikampę galvą, vieną, dvi ar tris poras ūsų, lenktą dešinėn, lenktą kairėn ar riestą uodegą. Trūkstama figūra turi turėti stačiakampį kūną, apvalią galvą, vieną porą ūsų ir dešinėn lenktą uodegą.)
17. 13. (Kad gautumėte vidurinį eilutės skaičių, sudėkite kraštinius eilutės skaičius.)
18. Srovė. (Visų kitų žodžių dvi pirmosios raidės abėcėlėje yra viena po kitos.)
19. Kelis.
20. Japonija. (Salos: Java, Airija, Islandija.)
21. 16. (Viršuje esantį skaičių padalykite iš dešinėje esančio ir dalmenį padauginkite iš 2.)
22. 2. (1 ir 5 bei 3 ir 4 figūros yra vienodos.)
23. Geba. (Skaičiai reiškia raidės eilės numerį abėcėlėje. Žodžio skliausteliuose raidės atitinka pirmą ir antrą skaičius po skliaustelių bei antrą ir pirmą skaičius prieš skliaustelius.)
24. Giria.
25. 679. (Žodžio „upėtakis" raides pažymėkite po šio žodžio esančio skaičiaus skaitmenimis: u – 2, p – 5, ė – 8 ir t. t. Kiti žodžiai sudaryti iš kelių žodžio „upėtakis" raidžių, o skaičiai po jų gauti prie raides atitinkančių skaitmenų atitinkamai pridėjus 1; 2 ir t. t. Pvz., skaičius po žodžio „kita" gautas taip: k – 3 + 1 = 4; i – 1 + 1 = 2; t – 7 + 1 = 8; a – 4 + 1 = 5. Paskutinis sekos skaičius gaunamas prie raides atitinkančių skaitmenų pridedant 3: k – 3 + 3 = 6; a – 4 + 3 = 7; s – 6 + 3 = 9.)
26. G. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios raidžių sekos, prasidedančios raidėmis M ir P. Pirmosios sekos raidės surašytos atvirkštine abėcėlės tvarka peršokant per raidę: M yra 14 raidė, K – 12, I – 10,

o trūkstama sekos raidė G – 8. Antrosios sekos raidės surašytos tuo pačiu principu abėcėlės tvarka: P yra 17 raidė, S – 19, T – 21.)

27. 2. (Kaip skritulys su dryžuotu kvadratu viduje tampa dryžuotu pusskrituliu su pasuktu kvadratu viršuje, taip kvadratas su pasuktu dryžuotu kvadratu viduje tampa puse dryžuoto kvadrato su nepasuktu kvadratu viršuje.)

28. Pora. (Žodis skliausteliuose sudarytas taip: pirmosios dvi jo raidės yra abėcėlėje po skliaustelių kairėje esančių raidžių, paskutinės dvi žodžio raidės yra abėcėlėje prieš skliaustelių dešinėje esančias raides.)

29. Žolė.

30. 1. (Kryžiukas išorėje reiškia pliusą, viduje – minusą, todėl pirmojoje eilutėje: + 4 - 2 = + 2 – du kryžiukai išorėje, antrojoje eilutėje: - 3 + 1 = - 2 – du kryžiukai viduje, trečiojoje eilutėje: + 3 - 1 = - 2 – du kryžiukai išorėje.)

31. 2. (Ši figūra neturi stačių kampų.)

32. 2. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio skaičių suma yra lygi 30. 12 + 16 = 28 arba 17 + 11 = 28; todėl iki 30 trūksta 2.)

33. Raktas. (Visi kiti žodžiai susiję su tam tikromis tautomis: spageti – italų, dūdmaišis – škotų, tekila – meksikiečių.)

34. 52. (Antrojoje diagramoje esantys skaičiai yra dvigubai mažesni nei pirmojoje, trečiojoje – dvigubai didesni nei pirmojoje. 26 x 2 = 52.)

35. 6 / Š. (Skaičiai didėja vienetu. Skaičius virš raidės parodo tos raidės ir prieš ją esančios sekos raidės eilės numerių abėcėlėje skirtumą, taigi H yra ketvirta raidė po D, M – penkta po H, o Š – šešta po M.)

36. Seksas. (Gašlumas yra seksualinis apetitas.)

37. Guolis.

38. Sugrįžimas. (Palimpsestas – pergamentas arba papirusas, panaudotas rašymui antrą kartą; palindromas – žodis, kuris, skaitomas atbulai, reiškia tą patį, ką ir įprastai skaitomas, ar bent jau yra prasmingas, pvz., alus – sula.)

39. H. (Sekos raidžių eilės numeriai abėcėlėje yra: 1; 4; 9; 16; 25. Šie skaičiai yra pirmų penkių skaičių 1; 2; 3; 4; 5 kvadratai. $3^2 = 9$; abėcėlėje devinta raidė yra H.)

40. 5436. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios skaičių sekos, prasidedančios skaičiais 7 ir 9. Pirmoji seka gaunama pirmesnį jos narį pakeliant kvadratu ir atimant po jo esantį skaičių, t. y. $7^2 - 9 = 40$; toliau $40^2 - 74 = 1526$. Antrojoje sekoje 9 pakelkite kvadratu ir atimkite prieš jį esantį skaičių, t. y. $9^2 - 7 = 74$. Trūkstamas sekos narys gaunamas 74 pakeliant kvadratu ir atimant 40, tai lygu 5436.)

TREČIAS TESTAS

1. 5. (Sekos skaičiai mažėja 5 vienetais.)
2. Rogės. (Jos neturi ratų.)
3. 74. (Kiekvienas sekantis skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir prie sandaugos atitinkamai pridedant 1; 2; 3 ir t. t. $35 \times 2 + 4 = 74$.)
4. Voras. (Jis turi aštuonias kojas, visi kiti – šešias.)
5. Pelė. (Kiti gyvūnai: asilas, stirna, katė, lokys.)
6. Kovas.
7. 4. (Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje yra trys skirtingos figūros, sudarytos iš apskritimo, kvadrato ir trikampio, kurių vienas yra juodas.)
8. Dvi.
9. 6. (Pažymėta dalis sukasi 90^0 kampu pagal laikrodžio rodyklę eilutėse ir prieš laikrodžio rodyklę stulpeliuose.)
10. Rimas.
11. 33. (Kiekvienas sekantis pagal laikrodžio rodyklę skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atimant 1. $17 \times 2 - 1 = 33$.)
12. 4. (Juodi ovalai turi rodykles, nukreiptas į kairę arba žemyn, o balti ovalai turi rodykles, nukreiptas į dešinę arba aukštyn. 4 juodas ovalas turi rodyklę, nukreiptą aukštyn.)
13. 7 / 13. (Viršutiniai skaičiai didėja atitinkamai 2; 3; 4; 5 vienetais. Apatiniai skaičiai didėja dvigubai daugiau: 4; 6; 8; 10 vienetų.)

14. E. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios raidžių sekos, prasidedančios raidėmis M ir N. Pirmosios sekos raidės surašytos abėcėlės tvarka peršokant atitinkamai per 1; 2; 3 ir t. t. raides: M yra 14 raidė, O – 16, S – 19, V – 23. Antrosios sekos raidės surašytos tuo pačiu principu tik atvirkštine abėcėlės tvarka: N yra 15 raidė, L – 13, I – 10, o trūkstama sekos raidė E – 6.)
15. I. (Yra trejopa žmogeliukų veido, nosies, burnos ir akių forma. Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje šie požymiai pasireiškia po vieną kartą.)
16. Kas. (Žodis skliausteliuose yra žodžio prieš skliaustelius pabaiga, o žodžio po skliaustelių – pradžia.)
17. 19. (Kiekvienos eilutės trečiasis skaičius yra pirmojo ir antrojo eilutės skaičių skirtumas.)
18. Policija. (Visų kitų žodžių dvi pirmosios raidės abėcėlėje yra viena po kitos.)
19. Vertė.
20. Tarnas arba tranas. (Vyrų vardai: Andrius, Simonas, Leonas.)
21. 97. (Aštuoniuke judėkite žemyn nuo skaičiaus 4 pagal laikrodžio rodyklę. Kiekvienas sekantis skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginat iš 2 ir iš sandaugos atimant 1. 49 x 2 - 1 = 97.)
22. Lapė. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių trečios ir antros raidžių.)
23. Mina.
24. 4. (1 ir 3 bei 2 ir 5 piešiniai yra vienodi.)
25. R. (D yra pirma žodžio „du" raidė, T – trečia žodžio „keturi" raidė ir R – antra žodžio „trys" raidė. Raidės eilės numeris žodyje yra vienetu mažesnis nei užrašytas skaičius.)
26. F. (Viršutinių ir apatinių raidžių eilės numerių abėcėlėje skirtumai atitinkamai yra: 4; 6; 8 ir t. t. Taigi R yra ketvirta raidė po M, U – šešta po O, J – aštunta po C, P – dešimta po F.)
27. 2. (Keičiasi didelės figūros forma ir spalva, trijų mažų vienodų figūrų forma, spalva ir vieta, kitų mažų figūrų – vieta.)
28. Gira. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių trečios ir antros raidžių.)

29. Arti.
30. 20. (Antrojo ir trečiojo eilutės skaičių skirtumas parodo, iš kiek reikia padauginti pirmąjį eilutės skaičių, kad gautume antrąjį.)
31. 6. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio padarėliai turi apvalų, kvadratinį ar trikampį juodą, baltą ar dryžuotą kūną, apvalią, kvadratinę ar trikampę galvą, tiesią, vingiuotą ar spiralinę uodegą ir plonas, storas juodas ar storas baltas kojas. Trūkstama figūra turi turėti apvalų baltą kūną, apvalią galvą, tiesią uodegą ir plonas kojas.)
32. Langas. (Prie kitų žodžių galima pridėti žodį „saulės".)
33. A. (Skaitydami kas antrą raidę pagal laikrodžio rodyklę perskaitysite žodžius „viza" ir „vila".)
34. 14. (Čia yra dvi lyginių ir nelyginių 2 vienetais didėjančių skaičių sekos, prasidedančios skaičiais 8 ir 3. Sekos nariai surašyti pakaitomis viršutiniame ir apatiniame langeliuose.)
35. M / I. (Viršutiniuose langeliuose surašyta kas ketvirta raidė abėcėlės tvarka, apatiniuose – kas penkta atvirkštine abėcėlės tvarka.)
36. Tomą. (Pirmosios mylimųjų vardų raidės nutolusios atitinkamai per 3; 5; 7 ir t. t. abėcėlės raides. Pirmosios Julijos ir Tomo vardų raidės nutolusios per 9 abėcėlės raides.)
37. 17.50. (Pirmą kartą ji pavėlavo 30 minučių, antrą kartą 30 + 50 minučių, trečią kartą 30 + 50 + 70 minučių, po to 30 + 50 + 70 + 90 minučių, o galiausiai 30 + 50 + 70 + 90 + 110 minučių.)
38. 1. (Strėlė, trikampis, juodas bei baltas kvadratai su kryžiuku ir rutuliuku kiekvieną kartą pasukami 90^0 kampu.)
39. Marsas. (Jis yra romėnų dievas, Dzeusas, Apolonas, Hermis – graikų.)
40. 115 / 576. (Skaičių seka prasideda skaičiumi ½. Kiekvienas sekantis jos narys gaunamas prie prieš jį esančio skaičiaus atitinkamai pridedant 1; 2; 3; 4 ir gautą sumą padalijant iš: 1 x 1; 1 x 2; 1 x 2 x 3; 1 x 2 x 3 x 4.)

KETVIRTAS TESTAS

1. 12. (Sekos skaičiai mažėja 6 vienetais.)
2. Bismarkas. (Jis yra valstybės veikėjas, visi kiti – poetai.)
3. 2. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio žmogeliukai turi juodą, baltą ar dryžuotą galvą, pakeltas, nuleistas ar ištiestas į šalis rankas. Trūkstama figūra turi turėti baltą galvą ir pakeltas rankas.)
4. 69. (Kiekvienas sekantis sekos skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir pakaitomis prie sandaugos pridedant ir iš sandaugos atimant 1. 35 x 2 - 1 = 69.)
5. Torontas. (Visi išvardyti miestai yra vienoje geografinėje platumoje, išskyrus Torontą.)
6. Cibona. (Cibona yra tik krepšinio komanda. Futbolo ir krepšinio komandos: Barcelona, Bavaria, Porto, CASK.)
7. Versti. (Žodis skliausteliuose reiškia tą patį, ką ir žodžiai šalia skliaustelių.)
8. 64. (Kairėje esantys skaičiai yra esančių priešais juos dešinėje skaičių kvadratai. $8^2 = 64$.)
9. 5. (Kiekvienos eilutės figūrų ilgų ir trumpų brūkšnelių skaičius mažėja vienetu.)
10. Eilė.
11. 2 ir 4. (1 ir 5 bei 3 ir 6 figūros yra vienodos, tik pasuktos 180^0 kampu viena kitos atžvilgiu.)
12. I. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios raidžių sekos, prasidedančios raidėmis Č ir J. Sekos sudarytos peršokant abėcėlėje per 2 raides. I yra per 2 raides nuo F.)
13. 79. (Apatinio ir viršutinio skaičių skirtumas visuomet 21. 58 + 21 = 79.)
14. Yla.
15. Usnis ir pusnis.
16. 4. (Pirmojo ir antrojo eilutės skaičių skirtumą padauginę iš 4 gauname trečiąjį eilutės skaičių. (7 - 6) x 4 = 4.)
17. Pora. (Visi kiti žodžiai gali būti sudaryti iš žodžio „pavasaris" raidžių.)
18. Sena.
19. Varna. (Moterų vardai: Laima, Milda, Silva, Laura.)
20. 21. (Iš dviejų šoninių skaičių sandaugos atimkite trikampio apačioje

esantį skaičių. 9 x 3 - 6 = 21.)

21. 1. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio lėktuvai turi apvalų, stačiakampį ar trikampį korpusą, stačius, pasvirusius ar trikampius juodus, baltus ar dryžuotus sparnus, vieną, du ar tris iliuminatorius. Trūkstama figūra turi turėti stačiakampį korpusą, stačius baltus sparnus ir vieną iliuminatorių.)
22. 4. (1 ir 5 bei 2 ir 3 figūros sudaro poras. Pasukę 1 figūrą 180° kampu apie savo ašį gausime 5 figūrą, pasukę 2 – gausime 3.)
23. 88. (Iš po skliaustelių esančio skaičiaus atimkite prieš skliaustelius esantį skaičių ir skirtumą padauginkite iš 4.)
24. Lynas.
25. 4. (Kaip trikampis su dryžuotu kvadratu viduje tampa kvadratu su apverstu dryžuotu trikampiu viršuje, taip pusskritulis su dryžuota žvaigžde viduje tampa žvaigžde su apverstu dryžuotu pusskrituliu viršuje.)
26. Bondas. (Kino žvaigždės: Stalone, Loren, Fonda, Taylor.)
27. I. (Antrojo stulpelio raidės yra abėcėlėje atitinkamai per 2; 3; 4 raides į kairę nuo pirmojo stulpelio raidžių, o trečiojo stulpelio raidės – per 3; 4; 5 raides į kairę nuo antrojo stulpelio raidžių. I raidė yra abėcėlėje per 5 raides į kairę nuo O.)
28. 1. (Kvadratas sukasi 45° kampu prieš laikrodžio rodyklę. Kryžiukas ir rutuliukas sukasi tokiu pačiu kampu tik pagal laikrodžio rodyklę.)
29. 4. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio mašina turi juodus, baltus ar su kryžiukais ratus, duris, duris ir langą ar jų neturi, turi priekyje vieną, du ar tris brūkšnelius, purvasaugius, rankeną ar jų neturi. Trūkstama figūra turi turėti baltus ratus, duris, tris brūkšnelius priekyje ir neturėti purvasaugių bei rankenos.)
30. 682. (Skaičius skliausteliuose yra skaičių šalia skliaustelių vidurkis.)
31. 9. (Iš pirmojo ir antrojo eilutės skaičių sumos atėmę ketvirtąjį eilutės skaičių gauname trečiąjį. 6 + 8 - 5 = 9.)
32. Alga. (Visų kitų žodžių pirmoji ir paskutinė raidės abėcėlėje yra viena po kitos.)
33. Tvarka.
34. S *arba* I. (Skaitydami raides pagal laikrodžio rodyklę perskaitysite žodį „plėšikas"arba „plėšikai".)

35. 89. (Apskritimo viduje esantis skaičius yra pusė išorėje esančių skaičių sumos.)
36. I / Š. (Seka viršutiniuose langeliuose sudaryta peršokant abėcėlėje per 2 raides, apatiniuose – atitinkamai per 3, 4 ir t. t. raides. I raidė abėcėlėje yra per 2 raides nuo F, Š – per 5 nuo M.)
37. Pusė.
38. Linas turi sodybą. (Vardų raidžių skaičius keičiasi taip: 6; 5; 6; todėl kito vardą turi sudaryti 5 raidės. Turimų dalykų pavadinimų raidžių skaičius yra: 5; 6; 5; todėl kitas žodis turi būti iš 6 raidžių. Tinka tik Linas (5 raidės) ir sodyba (6 raidės).)
39. C. (Raidžių seka gaunama taip: abėcėlėje raidės skaičiuojamos pakaitomis nuo pradžios ir nuo galo kaskart prie pirmesnės raidės eilės numerio atitinkamai pridedant 2; 3; 4; 5; ir t. t. C yra trečia abėcėlės raidė. 3 + 2 = 5; penkta raidė nuo abėcėlės galo yra T. 5 + 3 = 8; aštunta raidė nuo abėcėlės pradžios yra G. 8 + 4 = 12; dvylikta raidė nuo abėcėlės galo yra M. 12 + 5 = 17; septyniolikta raidė nuo abėcėlės pradžios yra P. 17 + 6 = 23; dvidešimt trečia raidė nuo abėcėlės galo yra C.)
40. 112. (Apatinis skaičius gaunamas taip: viršutinio skaičiaus kvadratas padalijamas pusiau ir atimamas viršutinis skaičius. $16^2 : 2 - 16 = 112$.)

PENKTAS TESTAS

1. L (Seka sudaryta peršokant abėcėlėje per 2 raides.)
2. Šekspyras. (Jis yra poetas, visi kiti – dailininkai.)
3. 4. (Kiekvienoje eilutėje strėlės pasisuka 90^0 kampu pagal laikrodžio rodyklę ir kiekvieną kartą netenka vienos plunksnos uodegoje.)
4. 75. (Seka sudaryta pirmesnį jos narį padauginant iš 2 ir pakaitomis pridedant prie sandaugos ir atimant iš sandaugos 1. 37 x 2 + 1 = 75.)
5. Delfinas. (Jis yra žinduolis, visos kitos – žuvys).
6. Liverpulis. (Kiti miestai: Berlynas, Madridas, Roma.)
7. Kasa.

8. 469. (Kiekvienas sekantis pagal laikrodžio rodyklę skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir pakaitomis atimant iš sandaugos ir pridedant prie sandaugos 1. 235 x 2 - 1 = 469.)
9. 4. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio žmogeliukų ausys yra apvalios, stačiakampės ar trikampės, o sklastymas dešinėje, kairėje ar centre. Trūkstama figūra turi turėti stačiakampes ausis ir sklastymą centre.)
10. Vora.
11. 2 ir 5. (1 ir 4 figūrų viduje esančias figūrėles perkėlus pagal laikrodžio rodyklę į gretimą skritulio skiltį atitinkamai gautos 3 ir 6 figūros.)
12. Estas.
13. 2. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio namai kairėje, dešinėje ar centre turi juodą, baltą ar dryžuotą kaminą ir duris, o viršutiniame aukšte – vieną, du ar tris langus. Trūkstama figūra turi turėti baltą kaminą centre, tris langus viršutiniame aukšte ir duris kairėje.)
14. Ž. (Sekos raidės surašytos pakaitomis abėcėlės ir atvirkštine abėcėlės tvarka, o jų eilės numerių abėcėlėje skirtumas kaskart padidėja dvigubai: 1; 2; 4; 8; 16. Ž yra šešiolikta raidė po H.)
15. Urvas ir purvas.
16. 3. (Pirmojo ir antrojo eilutės skaičių sandaugą padalijus iš ketvirtojo gaunamas trečiasis eilutės skaičius. 6 x 5 :10 = 3.)
17. Liūtas. (Prie kiekvieno iš šių žodžių galima pridėti žodį „jūros".)
18. Arbata. (Gyvūnai: dramblys, svirplys, banginis.)
19. 14. (Aštuoniukės viduje esančių skaičių sandaugą padalykite iš šalia kairėje esančio skaičiaus. 8 × 7 : 4 = 14.)
20. Gaiva.
21. 5. (1 ir 3 bei 2 ir 4 figūros sudaro poras. Jos yra vienodos, tik pasuktos 180^0 kampu viena kitos atžvilgiu.)
22. Gama. (Raidės prieš skliaustelius yra atvirkštine tvarka surašytos paskutinės dvi žodžio skliausteliuose raidės. Skaičiai po skliaustelių yra pirmųjų dviejų žodžio skliausteliuose raidžių eilės numeriai abėcėlėje.)
23. Dublinas. (Jis yra Airijoje. Kiti miestai: Birmingemas, Londonas, Mančesteris, Bristolis.)
24. Kurti.

25. 63. (Kiekvienas sekantis sekos skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir prie sandaugos pridedant 1. $31 \times 2 + 1 = 63$.)
26. 4. (Šią figūrą, kaip ir kitas esančias langeliuose, sudaro keturios tiesios linijos.)
27. Š / L. (Čia yra dvi raidžių sekos, prasidedančios raidėmis Č ir J ir sudarytos peršokant abėcėlėje per 1, 2 ir 3 raides. Sekos raidės surašytos pakaitomis viršutiniame ir apatiniame langeliuose. Š raidė yra abėcėlėje per 3 raides nuo O, L – per 3 raides nuo H.)
28. Loti. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių dviejų pirmųjų raidžių, sukeistų vietomis.)
29. Laida.
30. Šmurkšt. (Visi kiti žodžiai turi po tris balses.)
31. 6. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio balto, dryžuoto ar perbraukto trimis linijomis trikampio viduje yra apskritimas, kvadratas ar gulsčia aštuoniukė, o šalia kairėje, dešinėje ar apačioje – riestinis skliaustas, priešais kurį gali būti kryžiukas, ovalas ar trikampiukas. Trūkstama figūra turi būti perbrauktas trimis linijomis trikampis su kvadratu viduje, riestiniu skliaustu dešinėje ir kryžiuku priešais jį.)
32. T. (Skaičiai tarp raidžių yra tų raidžių eilės numerių abėcėlėje skirtumo pusė. J yra aštunta raidė po C, N – ketvirta po J, T – šešta po N.)
33. I. (Skaitydami prieš laikrodžio rodyklę perskaitysite žodį „iliuzija".) *Arba* A. („Aliuzija.")
34. 11. (Kiekvienoje kvadratų grupėje esančių skaičių suma yra dvidešimt.)
35. 35. (Apatinis stulpelio skaičius gaunamas iš antrojo stulpelio skaičiaus atimant pirmąjį stulpelio skaičių, padaugintą iš 2. $49 - 2 \times 7 = 35$.)
36. Ibsenas. (Šių žmonių pavardės prasideda kas antra abėcėlės raide: B, Č, E, G, todėl sekanti pavardė turi prasidėti raide I.)
37. 1862. (Visi kiti skaičiai yra gauti 9, 11 ir 8 pakėlus trečiuoju laipsniu bei prie kiekvieno gauto skaičiaus pridėjus 10.)
38. 3. (Kiekvieną kartą keičiasi kvadrato ir rombo padėtis vienas kito

atžvilgiu. Kvadratas su rombu viduje virsta rombu su kvadratu viduje ir atvirkščiai. Kvadrato kampuose esančios figūros sukasi pagal laikrodžio rodyklę, rombo kampuose – prieš laikrodžio rodyklę.)

39. 1560. (Apatinis skaičius gaunamas iš viršutinio skaičiaus ir 8 sandaugos kvadrato atimant viršutinio skaičiaus ir 8 sandaugą. $(5 \times 8)^2 - 5 \times 8 = 1560$.)

40. 216. (Kiekvienas skaičius šalia trikampio yra beveik kvadratas. 848 yra $29^2 + 7$, 967 yra $31^2 + 6$ ir 489 yra $22^2 + 5$. Sudauginus 7; 6 ir 5 gaunamas skaičius trikampio viduje, t. y. 210. $680 = 26^2 + 4$; $738 = 27^2 + 9$; $582 = 24^2 + 6$; $4 \times 9 \times 6 = 216$.)

ŠEŠTAS TESTAS

1. 1. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio tiek vidinės, tiek išorinės figūros yra apskritimas, kvadratas ir trikampis. Trūkstama figūra turi būti kvadratas su apskritimu viduje.)
2. U. (Seka sudaryta peršokant abėcėlėje per tris raides.)
3. Nelsonas. (Jis yra jūrų karvedys, visi kiti – sausumos.)
4. 20. (Reikia pakaitomis iš dvigubo pirmesnio skaičiaus atimti 4 ir prie pusės pirmesnio skaičiaus pridėti 4. $12 \times 2 - 4 = 20$.)
5. Rikša. (Tai vežimas, visi kiti – laivai.)
6. Kengūra. (Drakonas, vilkolakis ir chimera nėra realūs gyvūnai.)
7. Bukas. (Žodis skliausteliuose reiškia tą patį, ką ir žodžiai šalia skliaustelių.)
8. Pora.
9. 8. (Skaičiai vienas priešais kitą visada sudaro porą, kurioje vienas yra dukart didesnis už kitą.)
10. 6. (Kiekviename stulpelyje juodas, baltas ir dryžuotas langelis leidžiasi per vieną langelį žemyn.)
11. 3. (Visuose kituose piešiniuose taškas yra per vieną žingsnį nuo juodo trikampio pagal laikrodžio rodyklę; 3 figūroje jis yra per vieną žingsnį prieš laikrodžio rodyklę.)
12. Š. (Antrojo stulpelio raidės yra abėcėlėje atitinkamai trečia, ketvirta

ir penkta po pirmojo stulpelio raidžių, o trečiojo – šešta, aštunta ir dešimta po antrojo stulpelio raidžių. Kitaip sakant, trečiojo stulpelio raidės yra du kartus labiau nutolusios nuo antrojo stulpelio raidžių, nei šios – nuo pirmojo stulpelio raidžių.)

13. Paskutinis. (Apatinio ir viršutinio skaičių skirtumas didėja vienetu, t. y. 1; 2; 3; 4. Paskutiniu atveju jis padidėja dviem vienetais.)
14. Austi.
15. Oras. (Šį žodį galima pridėti prie žodžių šalia skliaustelių.)
16. 17. (Viršutiniai skaičiai iš kairės į dešinę didėja keturiais vienetais, viduriniai – penkiais, o apatiniai – šešiais. 12 + 5 = 17.)
17. Riešas. (Visi kiti žodžiai gali būti sudaryti iš žodžio „aksesuarai" raidžių.)
18. Lanka.
19. Atėnai. (Atėnai yra Graikijoje. JAV miestai: Čikaga, Bostonas, Vašingtonas.)
20. 7. (Sudėkite viršuje kairėje ir dešinėje esančius skaičius ir padalykite iš 3. (16 + 5) : 3 = 7.)
21. 2. (Yra trejopa žmogeliukų galvos, nosies, akių ir ausų forma bei skirtingas plaukų ant galvos skaičius. Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje šie požymiai pasireiškia po vieną kartą.)
22. Rasa. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių ketvirtos ir trečios raidžių nuo galo.)
23. 3. (Ji vienintelė neturi vertikalios linijos.)
24. Rausti.
25. 3. (Figūros, turinčios tiesią liniją, užbrūkšniuotos viršuje, kitos – apačioje.)
26. Pingvinas. (Kiti gyvūnai: žiurkė, liūtas, dramblys, žirafa.)
27. 350. (Skaičių šalia skliaustelių sumą padalykite iš 2.)
28. Tara.
29. 422. (Visi kiti skaičiai dalijasi iš 9.)
30. 22. (Trečiasis eilutės skaičius gaunamas iš pirmojo ir antrojo eilutės skaičių sandaugos atimant antrąjį eilutės skaičių. 12 × 2 - 2 = 22.)
31. Alus. (Skaičiai šalia skliaustelių, tik atvirkščia tvarka, reiškia žodžio skliausteliuose raidžių eilės numerius abėcėlėje.)
32. Lentyna. (Visi kiti baldai turi keturias kojas.)
33. 4. (Trikampio kairėje ir dešinėje esančių skaičių sandaugą padalykite iš skaičiaus apačioje. 8 × 12 : 24 = 4.)

34. 1. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio juodame, baltame ir dryžuotame rėmeliuose yra juodas, baltas ar dryžuotas skritulys, trikampis ir žvaigždė, virš rėmelių – trys skirtingos figūros. Trūkstama figūra turi būti baltas skritulys dryžuotame rėmelyje su kryžiuku viršuje.)
35. Z. (Trečiojo stulpelio raidės yra abėcėlėje du kartus labiau nutolusios nuo antrojo stulpelio raidžių, nei šios – nuo pirmojo stulpelio raidžių. S raidė yra abėcėlėje per 2 raides nuo O, o Z – per 4 raides nuo S.)
36. 78. (Visi kiti yra skaičių kvadratai.)
37. Ž. (Apatinės raidės yra abėcėlėje ketvirta, šešta, aštunta ir dešimta po viršutinių raidžių. Ž yra dešimta raidė po N.)
38. 67. (Prie dvigubo pirmesnio skaičiaus pridėkite atitinkamai 1; 2; 3 ir t. t. $32 \times 2 + 3 = 67$.)
39. Kolumbui. (Pirmąsias dešimt abėcėlės raidžių pažymėkite skaitmenimis nuo 0 iki 9. Skaičius, atitinkantis BDBA ir susijęs su Vytautu Didžiuoju, yra 1410. Atitinkantis BDIC skaičius yra 1492. Tai metai, kai Kolumbas atrado Ameriką.)
40. 1152. (Apatinio skaičiaus ir skaičiaus kairėje kvadrato sandaugą padalykite iš skaičiaus dešinėje. $12 \times 24^2 : 6 = 1152$.)

SEPTINTAS TESTAS

1. F. (Raidės surašytos atvirkštine abėcėlės tvarka peršokant per 2 raides: S yra 19 raidė, O – 16, L – 13, I – 10, o trūkstama sekos raidė F – 7.)
2. Sokratas. (Jis yra filosofas, visi kiti – kompozitoriai.)
3. 16. (Skaičių seka sudaryta taip: + 2; - 3; + 4; - 5. 19 - 3 = 16.)
4. Madridas. (Kiekvienas iš likusių miestų, pradedant Londonu, yra 10^0 piečiau nei prieš jį esantis miestas.)
5. Briedis. (Kiti gyvūnai: leopardas, arklys, šeškas, tigras, zebras, kiškis.)
6. Karpa.
7. 5. (Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje juodas trikampis kaskart pasisuka 90^0 kampu pagal laikrodžio rodyklę.)

8. Burti. (Žodis skliausteliuose reiškia tą patį, ką ir žodžiai šalia skliaustelių.)
9. 4. (Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje yra trys skirtingų formų spiralės.)
10. 39. (Kiekvienas sekantis pagal laikrodžio rodyklę skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atitinkamai atimant 1; 2; 3; 4 ir t. t. 22 x 2 - 5 = 39.)
11. 5 ir 6. (Žvaigždė sukasi pagal laikrodžio rodyklę, kryžiukas ir rutuliukas – prieš laikrodžio rodyklę. 5 ir 6 figūras reikėtų sukeisti vietomis, kad būtų pratęsta figūrų seka.)
12. Ž. (Kiekviena šios eilutės raidė yra abėcėlėje trečia po kiekvienos iš penkių balsių. Ž yra trečia raidė po U.)
13. 256. (Viršutiniai skaičiai kiekvieną kartą padauginami iš 2, o apatiniai – keliami kvadratu. 16^2 = 256.)
14. Aktas.
15. Juosta. (Šį žodį galima pridėti prie žodžių šalia skliaustelių.)
16. 5. (Apatinis stulpelio skaičius gaunamas virš jo esančių skaičių sumą sumažinant vienetu. 5 + 1 - 1 = 5.)
17. 1. (Kiekvienos eilutės garvežiai turi du, tris ar keturis ratus, juodą, baltą ar dryžuotą priekį, vieną, du ar tris brūkšnius ant šono, ilgą, trumpą ar vidutinio ilgio kaminą, vieną, du langus ar visai jų neturi. Trūkstama figūra turi turėti keturis ratus, dryžuotą priekį, vieną brūkšnį ant šono, ilgą kaminą ir vieną langą.)
18. 33. (Antrasis eilutės skaičius gaunamas trečiąjį eilutės skaičių padauginant iš 2 ir prie sandaugos pridedant pirmąjį eilutės skaičių. 10 x 2 + 13 = 33.)
19. Pilnatis. (Prie kiekvieno iš šių žodžių galima pridėti žodį „mėnulio".)
20. Pana.
21. Plaukimas. (Komandinės sporto šakos: regbis, beisbolas, futbolas.)
22. 26. (Iš viršutinio ir apatinio skaičių sumos atimkite šonuose esančius skaičius.)
23. 2. (Antroji figūra yra vienintelė neturinti uždarų figūrų.)
24. Avis. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių antros ir pirmos raidžių.)

25. Klanas.
26. 3. (Ši figūra turi kreives, visos kitos – neturi.)
27. Aras.
28. 15 / N. (Skaičiai viršutiniuose langeliuose didėja 4 vienetais. Jie – raidžių po skaičiais eilės numeriai abėcėlėje.)
29. 662. (Skaičių šalia skliaustelių sumą padauginkite iš 2. (214 + 117) x 2 = 662.)
30. Kada.
31. 24. (Trečiasis eilutės skaičius gaunamas iš pirmųjų dviejų eilutės skaičių sandaugos atimant jų sumą. 6 x 6 - (6 + 6) = 24.) *Arba* 18. (Prie pirmojo eilutės skaičiaus pridedamas antrasis eilutės skaičius, padaugintas iš 2.)
32. 4. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio stačiakampio viduje yra vienos iš trijų formų juoda, balta ar dryžuota figūra ir rutuliukas viršuje kairiajame, dešiniajame kampe ar centre. Trys strėlytės išorėje gali būti visos dešinėje; viena – kairėje, dvi – dešinėje ar dvi – kairėje, viena – dešinėje. Trūkstama figūra yra stačiakampis su dryžuotu pusskrituliu, rutuliuku kairiajame kampe ir dviem strėlytėm kairėje, viena – dešinėje.)
33. 197. (Visi kiti yra skaičių kvadratai.)
34. Gyvūnas. (Visų kitų žodžių pirmoji ir paskutinioji balsės sutampa.)
35. 23. (Kiekvienas sekantis sekos skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 ir iš sandaugos atitinkamai atimant 2; 3; 4 ir t. t. 14 x 2 - 5 = 23.) *Arba* 22. (Dviejų pirmesnių skaičių suma sumažinama vienetu.)
36. Z. (Dviejų sekų, prasidedančių raidėmis B ir N, raidės surašytos pagal laikrodžio rodyklę į kas antrą skritulio skiltį. Kiekviena raidžių seka sudaryta peršokant abėcėlėje per 2 raides. Z raidė yra abėcėlėje per 2 raides nuo T.)
37. Pelė.
38. 39. (Seka sudaryta pakaitomis pridedant prie pirmesnio jos nario 5 ir atimant iš jo 2. 34 + 5 = 39.)
39. 25. (Diagramos sudarytos taip, jog dviejų diagramos skaičių sandauga lygi pusei trečiojo diagramos skaičiaus kvadrato. $32^2 : 2 = 512 =$

16 x 32; 48^2 : 2 = 1152 = 8 x 144; 40^2 : 2 = 800 = 32 x 25. Tad trūkstamas skaičius yra 25.)

40. G; skaičius 2 yra taip pat priimtinas atsakymas. (Raidės atitinka šiuos skaičius:

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
4	6	9	1	5	8	2	7	0	3)

AŠTUNTAS TESTAS

1. F. (Sekos raidės surašytos atvirkštine abėcėlės tvarka peršokant per 3 raides.)
2. Spalis. (Šiame mėnesio pavadinime nėra raidės „r", visų kitų – yra.)
3. 21. (Kiekvienas sekantis skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padalijant iš 2 ir prie dalmens pridedant 10. 22 : 2 + 10 = 21.)
4. Danija. (Danija yra karalystė, visos kitos – respublikos.)
5. Rogės. (Jos neturi ratų, vežimas, vežėčios, vagonas, karieta – turi.)
6. Suma.
7. Daug.
8. 2. (Kiekvienoje eilutėje ir kiekviename stulpelyje figūra kaskart pasisuka 90^0 kampu pagal laikrodžio rodyklę.)
9. 6. (Apatinė stulpelio figūra sudaryta iš vidurinės stulpelio figūros didžiosios dalies ir viršutinės stulpelio figūros mažosios dalies. Dryžuota kas antra figūra.)
10. 35. (Kiekvienas sekantis pagal laikrodžio rodyklę skaičius gaunamas prieš jį esantį skaičių padauginant iš 2 iš sandaugos atimant 3. 19 x 2 - 3 = 35.)
11. 4. (1 ir 5 bei 2 ir 3 figūros sudaro poras. Jos yra pasuktos 180^0 kampu viena kitos atžvilgiu bei sukeistos jų juodos ir baltos detalės.)
12. L. (Antrojo ir pirmojo stulpelių raidžių eilės numerių abėcėlėje skirtumas atitinkamai yra: 3; 2; 4. Antrojo ir trečiojo stulpelių raidžių eilės numerių abėcėlėje skirtumas yra trigubai didesnis: 9; 6; 12. Ž – 25 raidė, o 13 raidė abėcėlėje yra L.)

13. 47. (Viršutinis skaičius dalijamas pusiau ir pridedamas apatinis skaičius.)
14. Altas.
15. Raštas ir kraštas.
16. 4. (Trečiasis eilutės skaičius gaunamas pirmojo ir antrojo eilutės skaičių skirtumą pakeliant kvadratu. $(6 - 4)^2 = 4$.) *Arba* 8. (Pirmojo ir antrojo eilutės skaičių skirtumas atitinkamai padauginamas iš 2; 3; 4.)
17. 1. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio padarėliai turi apvalų, kvadratinį ar trikampį juodą, baltą ar dryžuotą kūną, apvalią, kvadratinę ar trikampę galvą, tiesų, vingiuotą ar zigzaginį kaklą, tiesią, užriestą ar nulenktą uodegą. Trūkstama figūra turi turėti apvalų juodą kūną, trikampę galvą, tiesų kaklą ir tiesią uodegą.)
18. Lelija. (Prie kiekvieno iš šių žodžių galima pridėti žodį „vandens".)
19. Šaka.
20. Madridas. (Italijos miestai: Florencija, Piza, Milanas.)
21. 35. (Trikampio išorėje esančių skaičių sandauga padalijama pusiau.)
22. 3. (Trečias paveikslėlis turi daugiau nei keturias uždaras figūras.)
23. 219. (Skaičius skliausteliuose gaunamas skaičiaus po skliaustelių ir skaičiaus prieš skliaustelius skirtumą padauginant iš 3.)
24. Žiedas.
25. 1. (Minučių rodyklė juda penkių minučių žingsniu prieš laikrodžio rodyklę, valandų rodyklė – dviejų valandų žingsniu pagal laikrodžio rodyklę.)
26. S. (Skaitydami eilutės raides iš galo perskaitysite žodžius: „goda", „rodė" ir „soda".)
27. P / J. (Viršutinės sekos raidės surašytos abėcėlės tvarka peršokant per 3 raides, apatinės sekos raidės – tuo pačiu principu tik atvirkštine abėcėlės tvarka.)
28. Guma. (Žodis skliausteliuose sudarytas iš šalia skliaustelių esančių žodžių dviejų priešpaskutinių raidžių.)
29. Para.
30. 381. (Visi šie skaičiai dalijasi iš 3.)
31. 27. (Viršutinio ir apatinio skaičių sandauga padalijama iš 4. $9 \times 12 : 4 = 27$.)
32. 15. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios skaičių sekos, prasidedančios

skaičiais 5 ir 6. Kiekvienos sekos sekantis skaičius gaunamas prie prieš jį esančio tos sekos skaičiaus atitinkamai pridedant 2; 3; 4 ir t. t. 11 + 4 = 15.)

33. 2. (Kiekvienos eilutės ir kiekvieno stulpelio juodas, baltas ir dryžuotas žiedai turi juodą, baltą ar dryžuotą trikampį su brūkšneliu kairėje, dešinėje ar apačioje. Kryžiuko ir rombo žiedo išorėje padėtis yra trejopa. Trūkstamas žiedas turi būti baltas, turėti dryžuotą trikampį su brūkšneliu apačioje, o kryžiukas turi būti kairėje, rombas – dešinėje.)

34. Drebėjimas. (Prie kiekvieno iš šių žodžių galima pridėti žodį „žemės".)

35. 408. (Skaičius skliausteliuose gaunamas skaičiaus prieš skliaustelius ir skaičiaus po skliaustelių skirtumą padauginant iš 2. (648 - 444) x 2 = 408.)

36. 9. (9 nėra pirminis skaičius. Jis dalijasi iš 3.)

37. Balas.

38. 36. (Skaičiai pakaitomis padauginami iš 3 ir padalijami iš 2. 12 x 3 = 36.)

39. OMKAIŽTARS. (Kaip *Aukštas* su *Žemas*, taip *Didelis* su *Mažas*. Tarp šių žodžių raidžių įterptos kitos raidės.)

40. 29. (Čia yra dvi viena į kitą įsiterpusios skaičių sekos, prasidedančios skaičiais 260 ir 216. Pirmosios sekos kiekvienas sekantis skaičius gaunamas iš prieš jį esančio tos sekos skaičiaus atimant 4 ir skirtumą padalijant iš 2. Antrosios sekos kiekvienas sekantis skaičius dvigubai mažesnis už prieš jį esantį tos sekos skaičių. (62 - 4) : 2 = 29.)

KAIP PAVERSTI TEISINGŲ ATSAKYMŲ SKAIČIŲ IQ BALAIS

Kad nustatytumėte savo IQ, atidėkite savo teisingų atsakymų (taškų) skaičių horizontalioje atitinkamo brėžinio ašyje. Per tą tašką brėžkite vertikalią liniją, kol ji susikirs su įstriža tiese. Susikirtimo tašką atitinkantis taškas vertikalioje ašyje ir yra jūsų IQ. Pirmajame brėžinyje pateiktas 15 taškų, kurie atitinka 100 IQ, pavyzdys.

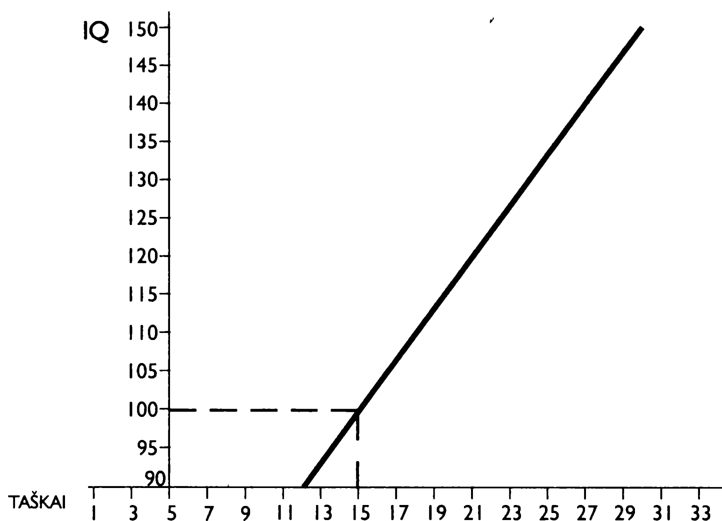
Taškai tiksliai atitinka IQ, jei patenka į tokius intervalus:

TESTAS	TAŠKAI
1, 2, 3, 4,	15 – 24
5, 7	14 – 22
6	18 – 28
8	12 – 18

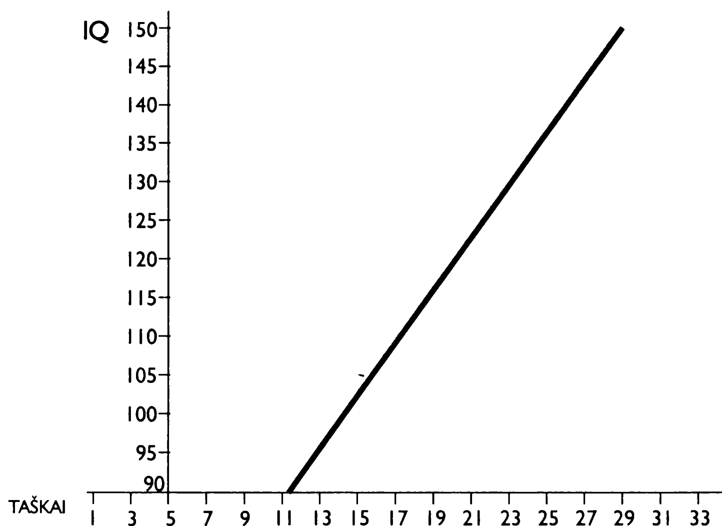
Jei taškų skaičius nepatenka į šiuos intervalus, juo neverta labai pasitikėti.

Techninė pastaba. Testai standartizuoti jauniems suaugusiems Lietuvos gyventojams.

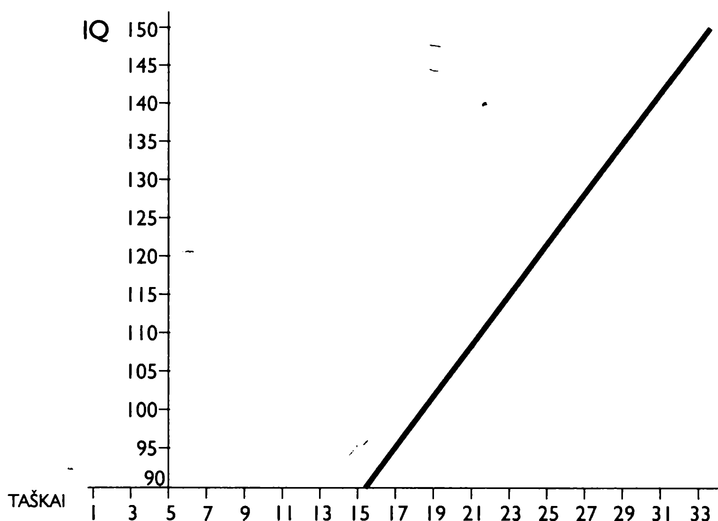
PIRMAS, ANTRAS, TREČIAS IR KETVIRTAS TESTAI

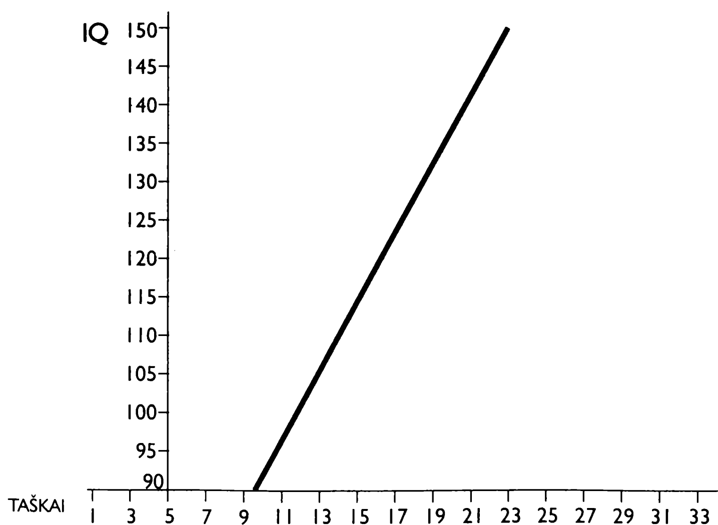
PENKTAS IR SEPTINTAS TESTAI

ŠEŠTAS TESTAS

AŠTUNTAS TESTAS

H. J. Eysenck

SUŽINOK SAVO IQ

Vertė

Gražina Gintilienė

Dovilė Černiauskaitė

Kęstutis Dragūnevičius

Sigita Girdzijauskienė

Redagavo *Diana Gustienė*

Dailininkas *Audrius Klimas*

10 leidyb. apsk. l. Užsakymas 217
Išleido VIA RECTA, J. Jasinskio g. 10, 2001 Vilnius,
Spausdino A. Jakšto spaustuvė, Girelės g. 22, 4230 Kaišiadorys

Eysenck, H. J.
Ei-151 Sužinok savo IQ / H. J. Eysenck. - Vilnius: VIA RECTA, 2001.
- 155 p. - (Praktiškoji psichologija)

ISBN 9955-433-04-3

Populiariausi pasaulyje intelekto testai, skirti plačiam skaitytojų ratui. Įvade autorius, vienas garsiausių dvidešimtojo amžiaus psichologų, glaustai ir labai aiškiai išdėsto, kas yra IQ ir kaip jis taikomas.
Testai standartizuoti jauniems suaugusiems Lietuvos gyventojams. Knygos pabaigoje pateikiami brėžiniai, padėsiantys skaitytojams surinktus taškus paversti IQ balais.

UDK 16

Intelekto koeficientas, populiariausia protinių sugebėjimų matavimo priemonė, domina daugelį žmonių – ir dar besimokančių, ir vyresnių. Šią paslaptingą sąvoką išgarsino platus intelekto testų taikymas praktiniams reikalams – per stojamuosius egzaminus, parenkant darbuotojus ir t. t. Nėra abejonių, kad su intelekto testais gyvenime susiduria ar susidurs daugelis skaitytojų. Deja, iki šiol Lietuvoje nebuvo viešai prieinamų standartizuotų intelekto testų, kurie padėtų skaitytojui iš tikrųjų patikimai įvertinti savo IQ.

Jūsų rankose — įžymi klasikinė knyga, parašyta vieno garsiausių dvidešimtojo amžiaus psichologų profesoriaus H. J. Eysencko. Perskaitę jos šmaikščią ir aiškią įžangą, sužinosite, ką reiškia IQ ir kaip jis yra taikomas. Spręsdami smagias ir išradingas užduotis, sudarančias aštuonis testus, galėsite nustatyti ir pasitikrinti savo IQ. Knygos pabaigoje pateikiami brėžiniai, kurie padės paversti rezultatą IQ balais. Be to, joje rasite teisingus atsakymus ir visų užduočių paaiškinimus.

Jei norite iš tikrųjų rimtai įvertinti savo IQ, iš anksto nevartykite užduočių ir atsakymų.

ISBN 9955-433-04-3